

Programmabegroting 2023

Voorjaar in de Pluimpot Sint-Maartensdijk

INHOUDSOPGAVE

AANBIEDING EN VASTSTELLING	5
PROGRAMMAPLAN 2023	11
PROGRAMMA 0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING	13
PROGRAMMA 1 VEILIGHEID	15
PROGRAMMA 2 VERKEER EN VERVOER	17
PROGRAMMA 3 ECONOMIE	21
PROGRAMMA 4 ONDERWIJS	25
PROGRAMMA 5 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE	29
PROGRAMMA 6 SOCIAAL DOMEIN	35
PROGRAMMA 7 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU	41
PROGRAMMA 8 RUIMTE EN WONEN	47
OVERZICHT ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN ONVOORZIEN	49
OVERZICHT OVERHEAD	51
PARAGRAFEN 2023	53
PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING	55
PARAGRAAF ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN	67
PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING	75
PARAGRAAF FINANCIERING	81
PARAGRAAF GRONDBELEID	85
PARAGRAAF VERBONDEN PARTIJEN	91
PARAGRAAF LOKALE HEFFINGEN	107
FINANCIELE BEGROTING 2023-2026	115
OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN	117
TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN	119
UITEENZETTING FINANCIELE POSITIE EN TOELICHTING	127
OVERZICHT VAN DE GERAAMDE BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD	133
BIJLAGEN	135
INVESTERINGSPLANNING 2023	136
INVESTERINGSPLANNING 2024	137
INVESTERINGSPLANNING 2025	138
INVESTERINGSPLANNING 2026	139

AANBIEDING EN VASTSTELLING

No.: 543908

Portefeuillehouder: allen

Afdeling: Middelen

Behandelaar: A. Moerland

De raad van de gemeente Tholen

Tholen, 4 oktober 2022

Onderwerp:

Voorstel tot vaststelling van de programmabegroting 2023 en instemming met de meerjarenraming 2024-2026

Geachte raad,

Hierbij bieden wij u de programmabegroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 ter vaststelling aan. Deze begroting is de eerste begroting die gebaseerd is op het beleidsprogramma "Samen leven, ruimte geven". Op 16 maart 2022 hebben gemeenteraadsverkiezingen plaatsgevonden en is een nieuwe raadsperiode van start gegaan. Een nieuwe beleidsperiode brengt nieuwe uitdagingen met zich mee, o.a. op het vlak van energie, klimaat, sociaal domein, armoedebeleid en schuldenproblematiek en dienstverlening. De solide financiële positie van de gemeente Tholen geeft ons de mogelijkheid om die uitdagingen aan te gaan en met de speerpunten aan de slag te gaan.

Tegelijkertijd zien we ook een zorgwekkend macro-economisch perspectief. Er is forse krapte op de arbeidsmarkt en de nasleep van de coronapandemie en de oorlog in Oekraïne zorgen voor grote onzekerheid. Met name de hoge energie- en grondstofprijzen, met de hoge inflatie als gevolg, baren ons zorgen. Het is lastig de exacte impact voor onze begroting vanaf 2023 in te schatten. Voor energie heeft u bij de kadernota 2023 ingestemd met een structurele stijging van de budgetten met € 300.000 en voor de inflatiecorrectie van alle overige budgetten met een verhoging van € 1.000.000. Van dit bedrag is nog € 40.000 beschikbaar voor prijsstijgingen binnen de reguliere exploitatie en € 100.000 voor hogere kapitaallasten van geplande investeringen. Verder is voor de stijging van de dotatie aan onderhoudsvoorzieningen € 250.000 gereserveerd. We actualiseren de onderhoudsplannen in 2023. Pas dan zal blijken of het effect van deze actualisatie past binnen het financiële kader. De beschikbare budgetten voor inflatie zijn voorlopig toegevoegd aan de post onvoorzien.

De hoge inflatie heeft ook gevolgen voor de verwachte salarisontwikkeling van ons ambtelijk personeel en voor de ontwikkeling van de bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen (GR'en). In afwachting van een nieuwe CAO voor 2023 hebben wij rekening gehouden met een stijging van de salarissen met € 500.000 (circa 4%). Voor GR'en is op grond van de VZG-richtlijn rekening gehouden met een stijging van 2,7% (€ 135.000). We krijgen echter signalen dat dit niet voldoende is en komen daarom bij de 1^e begrotingswijziging 2023 hierop bij u terug.

Bij de behandeling van de kadernota 2023 hebben we aangegeven dat de verhoging van de inkomensgrens voor categoriale minimaregelingen van 110% naar 130% gaat leiden tot hogere uitvoeringskosten. We brengen de gevolgen voor de formatie momenteel in kaart en komen ook op dit punt bij u terug.

Ook hebben we in de kadernota 2023 vermeld dat de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) gaat zorgen voor een stuk verlies aan workload bij de (technische) vergunningverlening en daarmee ook voor lagere legesinkomsten. Dit zou ongeveer 1 op 1 moeten zijn, maar veel gemeenten hebben moeite om het werk en de betrokken capaciteit te reorganiseren. We hopen hier op korte termijn duidelijkheid over te kunnen geven.

De programmabegroting bestaat uit drie delen:

1. Het programmaplan, bestaande uit de te realiseren programma's, de overzichten algemene dekkingsmiddelen en overhead en de bedragen voor vennootschapsbelasting en onvoorzien. Het programmaplan bevat landelijk verplichte beleidsindicatoren, welke in onderhavige begroting cursief zijn weergegeven.
2. De paragrafen, die inzicht geven in weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, bedrijfsvoering, financiering, grondbeleid, verbonden partijen en lokale heffingen;
3. De financiële begroting, bestaande uit het overzicht van baten en lasten, de toelichting hierop, de uiteenzetting van de financiële positie en een overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld.

In dit voorstel gaan wij nader in op de volgende zaken:

- Relatie kadernota 2023 - programmabegroting 2023;
- Doelstellingen "Tholen financieel in balans";
- Duurzaam financieel beleid;
- Ontwikkeling weerstandsvermogen en reservepositie;
- Ontwikkeling woonlasten / lastendruk;
- Voorstel.

Relatie kadernota 2023 - programmabegroting 2023

In uw vergadering van 7 juli 2022 heeft u de kadernota 2023 vastgesteld. Hierin zijn de uitgangspunten voor de programmabegroting 2023 geschetst en is het meerjarenperspectief geactualiseerd. Op basis van de kadernota 2023 hebben wij de programmabegroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026 opgesteld. Dit resulteert in de volgende saldi (bedragen x € 1.000):

	2023	2024	2025	2026
Saldo kadernota 2023 na amendementen (voordelig)	1.272	769	2.186	217
Toegankelijkheid gebouwen	-100	-115	-125	0
Duurzaamheidsfonds	-10	-10	-10	-10
Herdenking Watersnoodramp 1953	-30	0	0	0
Compensatie jeugd: lagere baten	0	0	0	-350
Compensatie jeugd: lagere lasten	0	0	0	350
Overige mutaties	51	25	-11	18
Saldo programmabegroting / mjr (voordelig)	1.183	669	2.040	*225

* het relatief lage saldo in 2026 komt mede door een terugval van de Uitkering gemeentefonds (zie toelichting pag. 52).

Toegankelijkheid gebouwen

Bij de behandeling van de kadernota 2023 heeft uw raad een motie aangenomen om een actieplan op te stellen met maatregelen ter bevordering van de toegankelijkheid van openbare gebouwen ten behoeve van mensen met een beperking. Vooruitlopend op een actieplan met maatregelen zijn in de programmabegroting 2023 alvast de in de motie genoemde middelen tot een totaalbedrag van € 340.000 verwerkt.

Duurzaamheidsfonds

Bij de behandeling van de kadernota 2023 heeft uw raad een motie aangenomen om een duurzaamheidsfonds in te stellen ten behoeve van het verstrekken van renteloze leningen. Het gaat om een bedrag van € 500.000. In de programmabegroting 2023 zijn de rentelasten verwerkt (2%, € 10.000).

Herdenking Watersnoodramp 1953

Op 1 februari 2023 is het 70 jaar geleden dat de Watersnoodramp heeft plaatsgevonden. Voor de organisatie van de herdenking in Stavenisse en Sint Philipland hebben we een bedrag van € 30.000 geraamd.

Compensatie jeugd

Het Rijk en de VNG werken momenteel aan de Hervormingagenda jeugdzorg. Deze wordt naar verwachting dit najaar afgerond. Vooruitlopend hierop zijn voor de jaren 2022 en 2023 al aanvullende, incidentele middelen toegevoegd aan het gemeentefonds, in lijn met de financiële reeks van de uitspraak van de Commissie van Wijzen (CvW). Naast de besparingsopgave die volgt uit de uitspraak van de CvW, heeft het kabinet besloten tot het realiseren van een aanvullende besparing van structureel € 511 miljoen (vanaf 2027). Het rijk heeft de verantwoordelijkheid om deze de besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen. Ook draagt het rijk het budgettaire risico ingeval (een deel van) deze maatregelen geen of niet tijdig doorgang vinden.

De VNG, het IPO en het Rijk erkennen de noodzaak om op deze ontwikkelingen te anticiperen en hebben daarom aanvullende afspraken gemaakt ten aanzien van de te verwachten ruimte in de gemeentelijke begroting, aanvullend op de Meicirculaire 2022. Concreet betekent dit dat gemeenten in hun meerjarenraming rekening mogen houden met een aanvullende bate, die overeenkomt met een macrobedrag van € 1.265 miljoen in 2024, € 758 miljoen in 2025 en € 367 miljoen in 2026. Daarnaast mogen gemeenten in hun begroting rekening houden met een besparing die maximaal gelijk is aan een macrobedrag van € 100 miljoen in 2024 en € 500 miljoen in 2025 en 2026.

We ramen voor 2024 en 2025, in lijn met de kadernota 2023, geen baten of besparingen. Dit is zeer voorzichtig. Voor het jaar 2026 ramen we, in overeenstemming met de landelijke afspraken, een bate van € 500.000. Deze bate is gebaseerd op het macrobedrag van € 367 miljoen. Verder ramen we in 2026 een besparing op de lasten voor jeugdzorg van € 350.000, zodat we in totaliteit weer op het bedrag van € 850.000 uit de kadernota 2023 uitkomen. Dit komt overeen met een macro-besparing van circa € 250 miljoen, zodat hier nog ruimte zit.

Doelstellingen "Tholen financieel in balans"

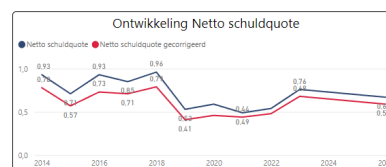
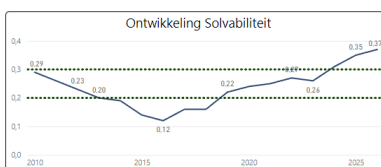
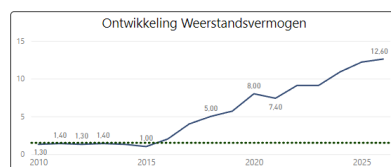
Een belangrijk uitgangspunt uit het coalitieprogramma is de realisatie van de doelstellingen omtrent de financiële positie. Bij het traject "Tholen financieel in balans" zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

- Een sluitende, realistische begroting met 0,4% ruimte voor onvoorzien;
- Een ratio weerstandsvermogen van ten minste 1,5 vanaf 2020;
- Een solvabiliteit van 20% in 2022. Bij de kadernota 2022 is deze doelstelling bijgesteld naar 30% in 2030;
- Een dalende netto-schuldquote op middellange termijn.

De doelstellingen worden gemonitord via onderstaande financiële kengetallen:

Ultimo jaar	R 2021	B 2022	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026
Struct. exploitatieruimte	3,9%	2,2%	4,7%	4,0%	5,5%	1,8%
Ratio weerstandsvermogen	7,4	9,1	9,1	10,9	12,2	12,6
Solvabiliteit	25%	27%	26%	31%	35%	37%
Netto schuldquote	49%	54%	76%	73%	70%	67%

De programmabegroting is structureel en reëel in evenwicht met 0,4% ruimte voor onvoorzien. De ratio weerstandsvermogen voldoet ruimschoots aan de doelstelling en ook de schulden zijn houdbaar. De focus ligt daarom met name op de solvabiliteit. Het door uw raad gewenste solvabiliteitsratio van 20% in 2022 is bereikt. Bij de behandeling van de kadernota 2022 heeft u via een motie de doelstelling opwaarts bijgesteld naar 30% in 2030.

Duurzaam financieel beleid

In het coalitieprogramma is het principe van een duurzaam financieel beleid, mede gezien de forse investeringsopgave, gehandhaafd. Dit beleid is gericht op het verwezenlijken van de ambities, onder voorwaarde van een structureel evenwicht van baten en lasten. Hiervoor maken wij jaarlijks een doorkijk van de globale financiële consequenties voor de komende 10 jaren. In het overzicht hieronder is deze weergegeven:

bedragen x € 1.000		2027	2028	2029	2030	2031	2032
Saldo programmabegroting 2023 / mjr 2024-2026		225	225	225	225	225	225
Nieuwbouw BBS De Ark Oud-Vossemeer	1.174	27	27	27	27	27	27
Nieuwbouw BBS St. Antonius Oud-Vossemeer	1.756	39	39	39	39	39	39
Nieuwbouw OBS De Heenetrecht Oud-Vossemeer	1.160	26	26	26	26	26	26
Vervanging voertuigen en machines GB	135	8	8	8	8	8	8
Saldo investeringen	5.528	100	100	100	100	100	100
Totaal		125	125	125	125	125	125
		voordeel	voordeel	voordeel	voordeel	voordeel	voordeel

Ontwikkeling woonlasten/lastendruk

Ons tarievenbeleid heeft ertoe geleid dat wij qua woonlasten tot de 50 goedkoopste gemeenten behoren. Volgens de Atlas van de lokale lasten 2022 van het COELO staan we (van goedkoop naar duur) momenteel op de 39^e plaats (2021: 54^e plaats). Deze positie bij de 50 goedkoopste gemeenten willen we handhaven.

Onderstaande overzichten geven een beeld hoe de woonlasten zich in 2023 in een gemiddelde situatie voor eigenaren / gebruikers ontwikkelen ten opzichte van de vastgestelde tarieven 2022. De verwachte stijging van de woonlasten in 2023 bevindt zich tussen de 0,3% en 1,1%. Daarmee verwachten we onze positie bij de 50 goedkoopste gemeenten te kunnen handhaven.

Meerpersoonshuishouden	Eigenaar en gebruiker		Gebruiker (geen eigenaar)	
	2022	2023	2022	2023
Afvalstoffenheffing	€ 276	€ 277	€ 276	€ 277
Rioolheffing	€ 206	€ 206	€ 103	€ 103
Onroerende zaakbelasting	€ 310	€ 316	-	-
Totaal	€ 792	€ 799	€ 379	€ 380
Procentuele stijging		0,9%		0,3%

Eenpersoonshuishouden	Eigenaar en gebruiker		Gebruiker (geen eigenaar)	
	2022	2023	2022	2023
Afvalstoffenheffing	€ 215	€ 217	€ 215	€ 217
Rioolheffing	€ 179	€ 179	€ 76	€ 76
Onroerende zaakbelasting	€ 310	€ 316	-	-
Totaal	€ 704	€ 712	€ 291	€ 293
Procentuele stijging		1,1%		0,7%

De gemiddelde woonlasten in Nederland bedragen in 2022 voor een meerpersoonshuishouden (eigenaar en gebruiker) € 904 en voor een eenpersoonshuishouden (eigenaar en gebruiker) € 827. Voor meer informatie verwijzen we u naar de paragraaf "Lokale heffingen".

Voorstel

Samenvattend stellen wij u voor:

- a. De met een overschot van € 1.183.075 sluitende begroting van baten en lasten voor het jaar 2023 vast te stellen op een bedrag van € 79.727.050;
- b. In te stemmen met de meerjarenraming 2024-2026, met een totaal van baten en lasten van respectievelijk:
  - € 77.135.250 in 2024, waarbij inbegrepen een begrotingsoverschot van € 668.879;
  - € 75.449.550 in 2025, waarbij inbegrepen een begrotingsoverschot van € 2.039.627;
  - € 73.567.950 in 2026, waarbij inbegrepen een begrotingsoverschot van € 224.634.
- c. De kredieten volgens de investeringsplanning 2023 beschikbaar te stellen.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Tholen,

J.K. Fraanje
secretaris

M.L.P. Sijbers
burgemeester

De raad van de gemeente Tholen;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders d.d. 4 oktober 2022;

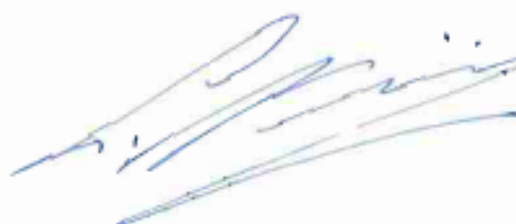
b e s l u i t :

- a. De met een overschot van € 1.183.075 sluitende begroting van baten en lasten voor het jaar 2023 vast te stellen op een bedrag van € 79.727.050;
- b. In te stemmen met de meerjarenraming 2024-2026, met een totaal van baten en lasten van respectievelijk:
€ 77.135.250 in 2024, waarbij inbegrepen een begrotingsoverschot van € 668.879;
€ 75.449.550 in 2025, waarbij inbegrepen een begrotingsoverschot van € 2.039.627;
€ 73.567.950 in 2026, waarbij inbegrepen een begrotingsoverschot van € 224.634.
- c. De kredieten volgens de investeringsplanning 2023 beschikbaar te stellen.

Aldus vastgesteld door de raad van
de gemeente Tholen in zijn openbare
vergadering van 10 november 2022.

, voorzitter

, griffier

PROGRAMMAPLAN 2023

0. Bestuur en Ondersteuning
  1. Veiligheid
  2. Verkeer en Vervoer
  3. Economie
  4. Onderwijs
  5. Sport, Cultuur en Recreatie
  6. Sociaal Domein
  7. Volksgezondheid en Milieu
  8. Ruimte en Wonen
- Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen
Overzicht Overhead

Een koude morgen in Oud-Vossemeer

PROGRAMMA 0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Tholen heeft zich in de afgelopen jaren meer gericht op de Zeeuwse samenwerking. Er wordt inmiddels deelgenomen aan verschillende gemeenschappelijke regelingen op het terrein van veiligheid, gezondheid, milieu, cultuur en sociaal domein. We geloven in de meerwaarde van samenwerking en investeren daarom in de Zeeuwse samenwerking, zowel bestuurlijk, als ambtelijk. Anderzijds is Tholen als geen ander georiënteerd op West-Brabant en dan met name op Bergen op Zoom en Steenbergen. Zorg, onderwijs, arbeidsmarkt, economie, cultuur, openbaar vervoer: het zijn allemaal beleidsvelden waarbij Tholen voor een belangrijk deel op West-Brabant is aangewezen.

Tholen is een toekomstbestendige gemeente zonder het oog te verliezen voor het beheer van het bestaande. De blik is naar buiten gericht, ook over de gemeente- en provinciegrens heen. Het streven is er op gericht om recht te doen aan de "couleur locale" en om vanuit historie, traditie en identiteit het verschil te maken. Tholen is een gemeente die een constructieve relatie met de samenleving voor ogen heeft, waarin ruimte is voor participatie en samenwerking. De gemeente streeft naar een versterking van de dienstverlening over de gehele linie en gebruikt daarbij voorzieningen die gemeenten en andere overheden op landelijk en provinciaal niveau (laten) ontwikkelen. Een perfecte dienstverlening door de gemeente is een belangrijke grondslag voor het herstel van het vertrouwen van onze burgers in het openbaar bestuur. Door de vele crises is dit vertrouwen immers sterk gedaald.

Doelstelling programma:

Wij sluiten aan op ontwikkelingen in de samenleving. We verbinden en versterken, vanuit traditie en ambitie. We zijn een zelfstandige gemeente, maar werken samen op diverse niveaus. We versterken de dienstverlening over de gehele linie en werken aan het herstel van het vertrouwen in het openbaar bestuur.

Taakveld: 0.1 Bestuur

Kerncijfers	R 2019	R 2020	R 2021
Aantal volgers op Facebook	4.007	4.386	4.793
Aantal volgers op Twitter	2.169	2.218	2.213
Aantal volgers op Instagram	1.354	1.779	1.915
Aantal volgers op LinkedIn	-	-	1.799

Algemene doelstelling

- Een zelfstandige gemeente blijven. Waar dat met het oog op het realiseren van de bestuurlijke doelstellingen efficiënt en effectief is, wordt er met anderen bestuurlijk en ambtelijk samengewerkt; Optimale (digitale) communicatie met de burgers;
- De zichtbaarheid van de gemeente Tholen in de kernen verder vergroten.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We gaan het gebruik van social media monitoren om de content aan te kunnen bieden waar belangstelling voor bestaat.

We geven invulling aan de communicatievisie 2023-2026 door (1) het verder vergroten van de zichtbaarheid van de gemeente, (2) het verder uitbouwen van een digitaal burgerpanel en (3) het verbeteren van de participatie van jongeren.

We geven verder uitvoering aan de motie Direct Duidelijk door te communiceren in begrijpelijke taal, zowel in- als extern gericht.

We gaan alle kernen bezoeken en willen, samen met onze inwoners, per kern een dorps- of stadsagenda opstellen.

Taakveld: 0.2 Burgerzaken

Algemene doelstelling

De dienstverlening van de gemeente is dichtbij, van goede kwaliteit en scherp geprijsd. De dienstverlening gebeurt waar mogelijk digitaal. In onze visie op dienstverlening streven we naar een gemiddelde van een 8,0.

Beleidsindicatoren	R 2021	B 2023
Waardering dienstverlening burgerzaken	6,3	8,0

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

Ter verbetering van de dienstverlening gaan we de klanttevredenheid direct meten met behulp van de Klant Contact Monitor (KCM). In 2022 is gestart met balie en telefonie. Dit wordt uitgebreid naar rest van de organisatie. Door directe meting krijgen we meteen feedback van inwoners over de kwaliteit van de dienstverlening.

Ter verbetering van de digitale dienstverlening aan de burgers voegen we steeds meer diensten toe aan het 'selfservice-pakket'. Dit wordt positief gewaardeerd. Inzicht in het verloop van een aanvraag kan evenwel beter. Dit geldt ook voor het contact met de behandelend ambtenaar. Om deze reden wordt een burger-contactfunctionaris aangesteld.

Lasten en baten programma 0 Bestuur en Ondersteuning

Wat mag het kosten?

	Rekening 2021	Begroting incl. wijz 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
0.1 Bestuur	1.109.491	1.316.400	1.443.500	1.317.500	1.317.500	1.317.500
0.2 Burgerzaken	964.838	858.400	1.013.600	963.600	963.600	963.600
Totaal lasten	2.509.919	2.379.800	2.715.100	2.539.100	2.539.100	2.539.100
Totaal baten	-435.590	-205.000	-258.000	-258.000	-258.000	-258.000
Saldo	2.074.329	2.174.800	2.457.100	2.281.100	2.281.100	2.281.100

PROGRAMMA 1 VEILIGHEID

Tholen is over het algemeen een rustige gemeente, waar je je kinderen met een gerust hart over straat kunt laten gaan. Toch gaat de verharding van de maatschappij die gepaard is gegaan met een verharding van de criminaliteit, niet aan Tholen voorbij. In de afgelopen jaren zijn er diverse incidenten geweest, vooral ook drugsgelateerd. Waakzaamheid is geboden, zowel in het buitengebied, als in de kernen en de havens. De mate waarin de gemeente in staat is de ondermijnende effecten van georganiseerde criminaliteit tegen te gaan, zowel preventief als reactief (bestuurlijke weerbaarheid), is het antwoord van de overheid op de toenemende harde criminaliteit. Omdat de harde criminaliteit zich niet aan gemeentegrenzen houdt en steeds vaker ook gebruik maakt van het digitale netwerk, is het van belang dat we (lokaal en regionaal) samenwerken.

Op het terrein van veiligheid, maakt Tholen deel uit van twee werelden: Zeeland en West-Brabant. In Zeeland wordt samengewerkt binnen met name de Veiligheidsregio Zeeland inzake crisisbeheersing en brandweer, met West-Brabant (de Markiezaten) betreft de samenwerking met name het gebied van openbare orde en veiligheid.

Integrale samenwerking op het gebied van veiligheid is en blijft belangrijk en noodzakelijk. Dit blijft de komende beleidsperiode een aandachtspunt. Maar even belangrijk zijn de maatregelen die we kunnen nemen om de druk op politie en justitie te beperken: goede begeleiding en ontwikkeling van de jongeren, preventieve maatregelen in de buurten, een sterke en oplettende sociale structuur, een veerkrachtig sociaal vangnet en een goede begeleiding van personen met verward gedrag zijn allemaal ingrediënten die de veiligheid kunnen bevorderen.

Doelstelling programma:

Samen met inwoners, ondernemers, politie, handhavers en justitie streven we naar een veilig Tholen. De gemeente Tholen creëert randvoorwaarden voor een veilige en prettige woon- en leefomgeving (zowel sociaal als fysiek), betreft haar inwoners hierbij om dat te realiseren en helpt hen om meer voor zichzelf en voor elkaar te zorgen.

Taakveld: 1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Algemene doelstelling

- Goede afspraken en voorzieningen inzake bluswatervoorziening;
- Risicobeheersing, incidentbeheersing en incidentbestrijding in samenwerking met de Veiligheidsregio Zeeland;
- Adequaat optreden bij (mini)crises in het fysieke en sociale domein.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We geven invulling aan de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor een toereikende bluswatervoorziening;

We monitoren de beschikbaarheid van de crisisorganisatie.

Taakveld: 1.2 Openbare orde en veiligheid

Algemene doelstelling

- We streven naar een integrale aanpak van overlast in de diverse kernen;
- We streven naar een integrale aanpak van ondermijning en vergroting van de bestuurlijke weerbaarheid;
- Ter behoud van een veilige en leefbare gemeente willen we een besef van veiligheid creëren bij burgers.

Beleidsindicatoren	R 2021	B 2023
Totaal aantal verwijzingen Halt per 10.000 jongeren	70	<70
Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	0	0
Aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	2,5	<2,5
Aantal diefstallen uit woning per 1.000 inwoners	1,5	<1,5
Aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners	4,2	<4,2
% Thoolse burgers dat deelneemt aan Burgernet	8,7	>9,5%

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We willen via preventieve maatregelen en de ontwikkeling van het voorliggende veld de druk op politie en justitie beperken;

We vragen blijvend aandacht voor uitbreiding van het aantal wijkagenten via de geëigende kanalen, zoals het driehoeksoverleg;

We bevorderen de bewustwording van onze inwoners, ondernemers, gemeenteraad en medewerkers door voorlichting te geven over o.a. digitale weerbaarheid, drugs, criminaliteit in onze havens als gevolg van intensievere controles bij de grote zeehavens (waterbedeffect), ondermijning, cybercrime en maritieme veiligheid;

We willen de lokale samenwerking in de veiligheidsketen via het Veiligheidsplein verder ontwikkelen;

We geven aandacht aan Veilige buurt door het faciliteren van (whatsapp)buurtpreventie en het geven van voorlichting;

We voeren integrale controles inzake ondermijning uit;

We geven uitvoering aan het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 door het uitvoeren van het jaarplan 2023 en door het opstellen van het jaarplan 2024;

We geven uitvoering aan de besluitvorming ten aanzien van het BOA-toezicht naar aanleiding van de evaluatie van de 3-jarige pilot.

Lasten en baten programma 1 Veiligheid

Wat mag het kosten?

	Rekening 2021	Begroting incl. wijz 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.966.195	2.080.202	2.184.000	2.181.000	2.180.300	2.180.700
1.2 Openbare orde en veiligheid	457.102	505.160	572.600	565.600	572.600	535.600
Totaal lasten	2.536.546	2.688.037	2.759.600	2.749.600	2.755.900	2.719.300
Totaal baten	-113.249	-102.675	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000
Saldo	2.423.297	2.585.362	2.756.600	2.746.600	2.752.900	2.716.300

PROGRAMMA 2 VERKEER EN VERVOER

De kwaliteit van de openbare ruimte is een belangrijke factor in de beleving van de inwoners. Dat is maar weer eens gebleken in de burger- en ondernemerspeiling. Veel opmerkingen die in de peiling gemaakt worden, hebben betrekking op de openbare ruimte. We hebben dit ook onderkend en de raad heeft extra budget beschikbaar gesteld om de kwaliteit te verhogen. We willen dit beleid voortzetten en de waardering voor de openbare ruimte verder vergroten. Dat willen we doen door de toegankelijkheid van de openbare ruimte vergroten, zodat iedereen kan meedoen. En dat willen we ook doen door de betrokkenheid van de inwoners bij de directe woonomgeving te vergroten: de aanleg van geveltuintjes en het af en toe verwijderen van onkruid op de eigen stoep, kunnen daaraan bijdragen. Daarbij wordt er naar gestreefd om onkruid op natuurlijke wijze zonder chemische middelen te bestrijden.

Een plattelandsgemeente als Tholen kent een diverse mobiliteitsopgave. Daarom brengen we het Mobiliteitsplan ten uitvoer. Het optimaal bereikbaar houden van kernen en voorzieningen vraagt om creatieve maatregelen en oplossingen. We zoeken daarom actief de samenwerking met burgerinitiatieven, bijvoorbeeld rond het idee van de mobiliteitshubs. We geven ruimte aan het concept van zoveel mogelijk vervoer delen, slechten grenzen tussen diverse categorieën van collectief vervoer en investeren in de verduurzaming door bijvoorbeeld een fijnmaziger netwerk van oplaadpunten. Er wordt bovendien ingezet op een kernen verbindend netwerk van veilige fietspaden. Ook de parkeerproblematiek binnen de kernen wordt integraal meegenomen in het mobiliteitsvraagstuk.

Doelstelling programma:

Tholen is bereikbaar en heeft een leefbare, toekomstbestendige openbare ruimte, die door veel mensen als prettig wordt ervaren.

Taakveld: 2.1 Verkeer, wegen en water

Kerncijfers	R 2019	R 2020	R 2021
Totale lengte wegen in beheer (in km)	131	133	134
Lengte wegen (in km) niet duurzaam ingericht	46	46	46
Totaal aantal borden	4.231	4.375	4.786
Waarvan verkeersborden en onderborden	2.697	2.907	2.775
Totaal verhard oppervlak onkruidbestrijding (m ²)	1.063.750	1.087.485	1.050.402

Algemene doelstelling

- De verkeersveiligheid, bereikbaarheid, leefbaarheid en de onderhoudstoestand van de verharding binnen de bebouwde kommen op huidige niveau handhaven en zo nodig/mogelijk verbeteren;
- De verkeersdeelnemers bewust maken van de gedragsregels en risico's.

Beleidsindicatoren	R 2021	B 2023
% wegen in onderhoudsniveau C	1,7%	2%
% wegen met achterstallig onderhoud (niveau D)	2,0%	<2,0%

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:
We stellen een kwaliteitshandboek Openbare Ruimte op;
We actualiseren het wegenbeleidsplan en leggen dit ter vaststelling aan uw raad voor. Belangrijk hierbij is de vaststelling van het gewenste kwaliteitsniveau;
We actualiseren het beleidsplan openbare verlichting en leggen dit ter vaststelling aan uw raad voor;
We verhogen het beheerniveau in centrumgebieden en bij toeristische hotspots (van B naar A) en maken een integraal plan (verschillende disciplines) voor de gebieden waar een hogere beheerniveau wordt nagestreefd (tevens verbetering toegankelijkheid looproutes);
We realiseren de derde aansluiting van Tholen op de N286, de ontsluitingsweg van bedrijventerreincomplex Welgelegen Tholen en de herinrichting van de Molenvlietsedijk te Tholen;
We overleggen met de provincie over de verdere planvorming met betrekking tot de rondweg Oud-Vossemeer;
We werken de Zeeuwse regionale mobiliteitsstrategie nader uit, o.a. door invulling te geven aan fijnmazige mobiliteit (in combinatie met een nieuwe busconcessie) en door onderzoek uit te voeren naar toepassing van deelmobiliteitsconcepten. Verder realiseren we in 2023 een mobiliteitshub in Tholen;
We voeren in 2023 een deel van het beleidsprogramma Mobiliteit (Mobiliteitsplan Tholen 2022-2032) uit. Het gaat dan o.a. om het opstellen van een verkeersplan voor Scherpenisse en het uitvoeren van onderzoek naar de uitbreiding van parkeermogelijkheden in Tholen.

Taakveld: 2.3 Recreatieve havens

Algemene doelstelling
Onze havens zijn aantrekkelijk, toegankelijk en veilig voor recreanten van binnen en buiten de gemeente.

Beleidsindicatoren	R 2021	B 2023
Bezettingsgraad jachthaven Stavenisse	86%	90%

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:
Samen met SWS willen we de bezetting van de jachthaven Stavenisse verder verbeteren en werken we aan een toekomstgerichte haven met behoud van de Blauwe Vlag.
We onderzoeken de mogelijkheden om in de vluchthaven van Tholen een aanlegsteiger voor riviercruiseboten te realiseren.

Taakveld: 2.4 Economische havens en waterwegen

Algemene doelstelling
Zorgen voor een goede bereikbaarheid ten behoeve van bedrijfsmatige activiteiten in en rond de havens. Behouden van ligplaatsen voor thuisliggers binnenvaart en het exploitatietekort op de havens verder beperken. Door goed beheer en onderhoud te plegen zorgen we voor een goede veiligheid.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We realiseren een trailerhelling in de haven van Tholen;

We actualiseren het beleidsplan havens (inclusief meerjarenonderhoudsplanning) en leggen dit ter vaststelling voor aan uw raad;

Om de resterende levensduur te verlengen wordt in de havens van Tholen en Sint Philipsland kathodische bescherming aangebracht. Verder onderzoeken we de mogelijkheden om kathodische bescherming ook op de damwand in Sint-Annaland toe te passen. Deze bescherming is voor de damwand in de haven van Stavenisse al eerder uitgevoerd.

Lasten en baten programma 2 Verkeer en vervoer**Wat mag het kosten?**

	Rekening 2021	Begroting incl. wijz 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
2.1 Verkeer, wegen en water	3.355.748	3.619.470	4.139.400	4.186.600	4.262.800	4.137.100
2.2 Parkeren	17.440	18.059	17.100	17.100	17.100	17.100
2.3 Recreatieve havens	21.850	37.382	28.550	27.850	27.350	27.250
2.4 Economische havens en waterwegen	59.500	112.405	103.500	104.200	101.400	100.600
Totaal lasten	4.213.566	4.290.216	4.886.750	4.933.950	5.006.850	4.880.250
Totaal baten	-759.028	-502.900	-598.200	-598.200	-598.200	-598.200
Saldo	3.454.538	3.787.316	4.288.550	4.335.750	4.408.650	4.282.050

PROGRAMMA 3 ECONOMIE

Tholen staat op de kaart. We bieden ruimte aan ondernemerschap door aantrekkelijke uitbreidingsmogelijkheden voor bestaande bedrijven en een goed vestigingsklimaat voor nieuwe bedrijven. Dit levert werk en inkomen op voor de Thoolse bevolking.

We geven dit vorm door bedrijven in diverse sectoren actief te faciliteren (o.a. industrie en middenstand). Voor bedrijven hebben we voldoende bedrijfsgrond op voorraad. Deze terreinen zijn uitstekend bereikbaar. In de drie grootste kernen is sprake van een levendig en levensvatbaar winkelaanbod. Met een bloeiend bedrijfsleven ontstaat een vitale en veerkrachtige economie in de hele gemeente. De Thoolse economie is echter nog wel herstellende van de coronacrisis van vorige jaren. Samen met de ondernemers werken we aan een kwalitatief hoogwaardig en duurzaam vestigingsklimaat waarin bedrijven kunnen gedijen en dat zo veel mogelijk aansluit bij de Thoolse arbeidsmarkt.

Recreatie en toerisme zijn niet meer weg te denken uit Tholen. Met de ontwikkeling van natuur en landschap, en cultuurhistorie zijn er nog veel mogelijkheden om het toerisme uit te breiden. We zetten daarbij vooral ook in op kleinschaligheid en kwaliteit: onze toeristisch-recreatieve voorzieningen verdienen daarbij een kwaliteitsimpuls. Tholen zet zich graag in voor liefhebbers van natuur en cultuurhistorie die ook nog willen overnachten of een terrasje pikken.

Doelstelling programma:

Tholen heeft een vitale en veerkrachtige economie en arbeidsmarkt.

Taakveld: 3.1 Economische ontwikkeling

Algemene doelstelling

Behoud en zo mogelijk versterking van de bestaande economische structuur;

Beleidsindicatoren	R 2021	B 2023
Functiemenging (%)	46,4	47

* Dit weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken).

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

Op basis van het arbeidsmarktonderzoek zien we dat de arbeidsmarkt steeds krappere wordt, maar dat voor uitbreiding nog wel ingezet zou kunnen worden op reguliere bedrijvigheid, inclusief bouw, energietransitie, duurzame voedselverwerking, (fiets)reparatie, kleinschalige opslag en logistiek. De ruimtebehoefte bedraagt gemiddeld ca. 2-3 ha per jaar.

De actiepunten voor de bestaande terreinen zullen naar verwachting hoofdzakelijk liggen in het versterken van de economische infrastructuur door kwaliteitsverbetering van de voorzieningen voor bedrijven. Voorbeelden op de bestaande bedrijventerreinen zijn verduurzaming en het invoeren van parkmanagement. Parkmanagement kan heel breed gaan van onderhoud van de openbare ruimte tot het gezamenlijk afvoeren van afval en/of het inkopen van producten.

Taakveld: 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Kerncijfers	R 2019	R 2020	R 2021
Beschikbare bedrijfsgrond	21,0 ha	18,8 ha	*16,9 ha

* neerwaartse correctie bij herziening grondexploitatie per 1-1-2022 van 0,4 ha.

Algemene doelstelling

Het scheppen van fysieke condities voor alle gewenste vormen van bedrijvigheid.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We ronden in 2023 de bestemmingsplanprocedure voor de uitbreiding van bedrijventerrein Sint Philipsland af.

Taakveld: 3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen

Algemene doelstelling

Het faciliteren van bedrijven en ondernemers en het verbeteren van het ondernemersklimaat.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We gaan concurrerend grondprijnsbeleid voor bedrijven opstellen en dit ter vaststelling voorleggen aan uw raad;

We geven in 2023 verder uitvoering aan het "Plan van aanpak detailhandel"; De promotie van de detailhandel is nu voor alle winkelkernen centraal ondergebracht bij de Stichting Tholen Beter Bekend. Per winkelkern is er overleg met de ondernemersvereniging en wordt gekeken welke zaken in de openbare ruimte aangepakt kunnen worden en waar we de winkeliers mee kunnen helpen.

Taakveld: 3.4 Economische promotie

Kerncijfers	R 2019	R 2020	R 2021
Aantal overnachtingen van toeristen en forensen	341.000	315.000	419.500

Algemene doelstelling

We willen Tholen op de kaart zetten op het gebied van werken en recreëren. We streven naar een verdere verbetering van de kwaliteit van toeristische voorzieningen en mede daardoor naar verhoging van het aantal toeristische overnachtingen. Verder willen we nieuwe bedrijvigheid aantrekken en de werkgelegenheid verbeteren.

Beleidsindicatoren	R 2021	B 2023
<i>Bedrijfsvestigingen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 - 64 jaar</i>	179,6	185
Banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 - 64 jaar	602	610
Verkoop bedrijfsgrond	1,5 ha	1,2 ha

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We geven uitvoering aan het plan "Tholen, Gastvrije vesting aan het water". De volgende projectonderdelen willen we, mede dankzij POP3-subsidie, in 2023 realiseren:

- een bezoekerscentrum in het oude Stadhuis aan de Hoogstraat te Tholen;
- een fietsenstalling op de Markt te Tholen;
- extra parkeermogelijkheden voor bezoekers.

We gaan een nieuw beleidsplan Toerisme en Recreatie opstellen en leggen dit ter vaststelling voor aan de gemeenteraad;

In samenwerking met Stichting Tholen Beter Bekend willen we (onder de naam Eiland Tholen) blijvend inzetten op promotie en marketing op gebied van wonen, werken en recreëren. Actiepunten voor 2023 zijn:

1. Het verder professionaliseren van de toeristische informatiepunten en het gastheerschap (o.a. opleiding van gidsen);
2. Op het gebied van werken focussen op het werven van personeel en het promoten van detailhandel en streekproducten.

Samen met Invest in Zeeland zetten we in op acquisitie van bedrijven door Tholen steeds meer ook online kenbaar te maken bij nieuwe bedrijven.

Lasten en baten programma 3 Economie

Wat mag het kosten?

	Rekening 2021	Begroting incl. wijz 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.143.073	1.400	0	-2.730.000	-2.025.000	-447.400
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	112.732	225.832	281.300	181.300	181.200	121.200
3.4 Economische promotie	-207.653	266.466	-339.900	-339.900	-339.900	-339.900
Totaal lasten	4.094.660	11.999.684	7.783.400	1.080.000	652.500	2.239.000
Totaal baten	-2.046.509	-11.505.986	-7.842.000	-3.968.600	-2.836.200	-2.905.100
Saldo	2.048.151	493.698	-58.600	-2.888.600	-2.183.700	-666.100

PROGRAMMA 4 ONDERWIJS

Goed onderwijs is de basis voor maatschappelijke participatie. Het Rijk stelt randvoorwaarden (wettelijke kaders) en budget beschikbaar. Schoolbesturen hebben een meer bepalende rol en de gemeente speelt als lokale overheid een belangrijke faciliterende rol.

Doelstelling programma:

Het stimuleren en faciliteren van het onderwijsveld, zodanig dat het onderwijs een bijdrage levert aan de ontwikkeling van kinderen tot zelfstandige, weerbare, beroepsgekwalficeerde volwassenen die actief participeren in de samenleving.

Taakveld: 4.1 Openbaar basisonderwijs

Algemene doelstelling

Het zorgen voor voldoende openbaar onderwijs binnen de gemeente.

Beleidsindicatoren	R 2021	B 2023
Aantal kernen met school voor openbaar basisonderwijs	8	8

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We voeren periodiek overleg met OcTHO, waarbij de visie op de continuïteit en bereikbaarheid van het openbaar onderwijs doorlopende bespreekpunten zijn. De uitkomsten vertalen we door in concrete maatregelen, passend bij de wederzijdse verantwoordelijkheden. We blijven in gesprek over mogelijkheden tot schaalvergroting, verbreding van het netwerk, samenwerking en ondersteuning.

Taakveld: 4.2 Onderwijshuisvesting

Kerncijfers	R 2019	R 2020	R 2021
Aantal scholen speciaal onderwijs (nevenvestiging)	1	1	1
Aantal scholen voortgezet onderwijs	1	1	1
Aantal scholen openbaar basisonderwijs	8	8	8
Aantal scholen bijzonder basisonderwijs	12	12	12
Aantal scholen speciaal basisonderwijs	1	1	1

Algemene doelstelling

Het in samenwerking met de onderwijsinstellingen voorzien in adequate (zo goed mogelijk op de behoefte afgestemde) onderwijshuisvesting voor alle scholen.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We geven uitvoering aan het Integraal HuisvestingsPlan (IHP) door per kern / school maatwerk te bieden ten aanzien van de keuze voor nieuwbouw of levensduurverlengende renovatie. In 2023 staat OBS De Schalm uit Stavenisse op de planning voor nieuwbouw of renovatie. Ook zal in 2023 de verdere uitvoering / afronding plaatsvinden van de renovatie van OBS De Luyster te Sint Philipsland, BBS Koningin Julianaschool te Sint Philipsland, BBS Rehobothschool te Stavenisse en BBS Het Kompas te Anna- Jacobapolder. Tenslotte vinden met het Calvijn College verkennende gesprekken en gebiedsstudies plaats in verband met (on)mogelijkheden van positionering binnen het gebied Masterplan Tholen. De financiële gevolgen van een nieuwbouwvariant zijn nog niet in deze programmabegroting verwerkt.

Taakveld: 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Kerncijfers	R 2019	R 2020	R 2021
Aantal leerlingen met aangepast leerlingenvervoer	146	135	133
Aantal leerlingen met openbaar leerlingenvervoer	37	33	36
Aantal leerlingen openbaar basisonderwijs	808	798	774
Aantal leerlingen bijzonder basisonderwijs	1.638	1.614	1.647
Aantal leerlingen speciaal basis onderwijs	42	49	52
Aantal leerlingen voortgezet onderwijs Calvijn College	291	285	278
Aantal leerlingen speciaal onderwijs	20	18	11

Algemene doelstelling

De gemeente wil schooluitval voorkomen. Verder willen we met extra ondersteuning het risico op (taal)achterstanden bij peuters verkleinen en voorkomen. Tenslotte willen we dat leerlingen die extra begeleiding nodig hebben deze begeleiding ook krijgen (Passend Onderwijs).

Beleidsindicatoren	R 2021	B 2023
<i>Omvang absoluut verzuim per 1.000 leerlingen</i>	0	0
<i>Omvang relatief verzuim per 1.000 leerlingen</i>	27	<27
<i>Vroegtijdige schoolverlaters (vsv-ers) (%)</i>	1,3%	<1,3%
Bereik (%) doelgroeppeuters VVE	90%	>90%

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

In verband met de gemeentelijke opvang van ontheemden uit Oekraïne vanaf maart 2022, verwachten we ook in 2023 extra taken, zoals het:

- faciliteren van de tijdelijke uitbreiding van de Taalklas Tholen en het aanpassen van de locatie;
- toeleiden van Oekraïense leerlingen naar het regulier onderwijs (in samenwerking met het basisonderwijs);
- faciliteren van het vervoer van Oekraïense leerlingen naar de Taalklas.

We regelen het vervoer voor leerlingen die elders Passend Onderwijs krijgen. Het huidige vervoerscontract loopt per 31 juli 2023 af. In 2023 vindt door GR SWVO de aanbesteding plaats, zodat er met ingang van het schooljaar 2023/2024 een nieuw contract voor de gemeente Tholen is.

Lasten en baten programma 4 Onderwijs

Wat mag het kosten?

	Rekening 2021	Begroting incl. wijz 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
4.2 Onderwijshuisvesting	1.291.106	1.752.578	1.970.800	2.106.200	2.026.600	2.121.500
4.3 Onderwijsbel. en leerlingenzaken	990.610	1.087.130	1.148.600	1.158.100	1.157.700	1.158.000
Totaal lasten	3.140.790	4.172.690	4.228.900	4.443.800	4.363.800	4.459.000
Totaal baten	-859.074	-1.332.982	-1.109.500	-1.179.500	-1.179.500	-1.179.500
Saldo	2.281.716	2.839.708	3.119.400	3.264.300	3.184.300	3.279.500

PROGRAMMA 5 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

Op het gebied van sport en cultuur heeft de gemeente vooral een faciliterende, ondersteunende en soms voorwaardenscheppende rol voor zijn inwoners vanwege de maatschappelijke, economische, culturele en gezondheidsbelangen. De inwoners dragen de primaire verantwoordelijkheid voor de inhoud van de activiteiten die men ontwikkelt. De faciliterende en ondersteunende rol wordt vorm gegeven door financiering, kadervorming van het verenigingsleven, bevordering van samenwerking, samenhang en coördinatie. De voorwaardenscheppende rol van de gemeente is een verzorgde inrichting van de openbare ruimte, de beschikbaarheid in elke kern van een voor die kern adequate sport-, een culturele-, en maatschappelijke voorziening, waarbij multifunctionaliteit een voorwaarde is en waar mogelijk overdracht van de verantwoordelijkheid hiervan aan de samenleving.

Tholen is aantrekkelijk voor zijn inwoners en bezoekers door zijn rijkdom aan monumenten, zijn authenticiteit, weidsheid en ongereptheid en zijn unieke mogelijkheden om te wandelen, fietsen en het beoefenen van watersport en dijkrecreatie. Deze worden versterkt door een divers aanbod aan voorzieningen. De gemeentelijke rol is een faciliterende, ondersteunende en voorwaardenscheppende rol. De primaire verantwoordelijk ligt bij de ondernemers. Sport, cultuur en recreatie versterken elkaar.

Doelstelling programma:

Tholen heeft een goed leefklimaat voor de inwoners en is aantrekkelijk voor bezoekers.

Taakveld: 5.1 Sportbeleid en activering

Algemene doelstelling

We willen dat meer inwoners gaan sporten en/of bewegen. Het gewenste maatschappelijk effect van ons beleid is het bevorderen van de gezondheid van onze inwoners en het vergroten van de participatie.

Beleidsindicatoren	R 2021	B 2023
<i>Niet sporters (%)</i>	63,7%	<58%

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We willen een passend, aantrekkelijk aanbod van sport- en beweegvoorzieningen realiseren door sportieve en culturele verenigingen / projecten te faciliteren, ondersteunen, stimuleren en/of subsidiëren;

We willen het concept Vitale kernen in de kernen Sint-Maartensdijk (Smerdiek in beweging), Stavenisse (Stavenisse in beweging) en Oud-Vossemeer (Vitaal Vosmeer) verder uitwerken en borgen.

Taakveld: 5.2 Sportaccommodaties

Algemene doelstelling

Het bieden van passende accommodaties voor sport- en beweegbeoefening en lichamelijke opvoeding. De verantwoordelijkheid voor het beheer en onderhoud willen we waar mogelijk onderbrengen bij de betreffende vereniging.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We gaan onderzoek doen naar de mogelijke renovatie of nieuwbouw van sport-en gemeenschapscentrum De Meulvliet te Tholen.

Taakveld: 5.3 Cultuurpresentatie, -productie en - participatie

Kerncijfers	R 2019	R 2020	R 2021
Aantal basisscholen dat muziekonderwijs aanbiedt	21	21	21
Aantal scholen dat meedoet aan cultuurmenu's	12	12	12

Algemene doelstelling

Het realiseren van een adequaat cultureel voorzieningen- en activiteitsniveau, gericht op het stimuleren van een brede cultuurparticipatie.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We faciliteren het Cultuurplein Tholen;

We gaan het onderzoek om te komen tot een integrale aanpak van het muziekonderwijs binnen onze gemeente (naar aanleiding van de motie van 16 juni 2022) afronden.

Taakveld: 5.4 Musea

Algemene doelstelling

De gemeente Tholen hecht belang aan de brede maatschappelijke functie die musea hebben voor zowel de eigen inwoners als bezoekers. Het gaat hierbij primair om de historische, culturele en educatieve betekenis. We willen het huidige aanbod behouden en verstevigen.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We willen het netwerk in de regio Zuid-West Nederland uitbreiden.

Taakveld: 5.5 Cultureel erfgoed

Algemene doelstelling

Het ontwikkelen, behouden en uitdragen van het culturele erfgoed van de gemeente Tholen en het toegankelijk maken ervan voor Tholenaren en bezoekers.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

Aan de erfgoedvisie is een uitvoeringsagenda gekoppeld. In samenwerking met Erfgoed Zeeland geven we verder handen en voeten aan het opstellen van een gemeentelijke monumentenlijst, het opstellen van beleid voor kwetsbaar erfgoed en het invoeren van een gemeentelijke subsidieverordening voor de instandhouding van gemeentelijke monumenten;

We willen het erfgoed bereikbaar maken door cultuurhistorische gebouwen te ontsluiten, bijvoorbeeld tijdens de Open Monumentendag;

We bevorderen onderzoek dat bijdraagt aan het behoud van erfgoed. Het gaat daarbij ook om ondersteuning van burgerinitiatief gericht op herstel van rijks- en gemeentelijke monumenten, waarbij de rol van de gemeente voorwaardenscheppend is. Afhankelijk van de keuzes en het ambitieniveau van uw raad zal het faciliteren en ondersteunen van kansrijke projecten of initiatieven niet alleen op het vlak van restauratie zijn, maar ook bij het toegankelijk en daarmee beleefbaar maken van erfgoed (dus zowel materieel als immaterieel);

We sluiten in 2023 aan bij de Vereniging van vestingsteden en willen samen met deze organisatie en De Zuiderwaterlinie o.a. optrekken op het gebied van promotie en bij de ontwikkeling van toeristische activiteiten die gerelateerd aan erfgoed zijn.

Taakveld: 5.6 Media

Kerncijfers

	R 2019	R 2020	R 2021
Aantal kernen met Bieb in de Buurt	9	9	9

Algemene doelstelling

Een adequaat aanbod van bibliotheekdiensten aan de eigen inwoners aanbieden.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

Geen speerpunten voor 2023.

Taakveld: 5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Algemene doelstelling

- Stimuleren van kinderen tot beweging waarbij ontmoeten centraal staat;
- Het behouden en ontwikkelen van een robuuste groenstructuur die de waarden van groen versterkt (ruimtelijke waarde, cultuurhistorische en landschappelijke waarde en waarde voor klimaatadaptatie, biodiversiteit, natuur- en milieueducatie, recreatie en spelen, leefbaarheid en toekomstwaarde).

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We actualiseren in 2023 het groenplan en leggen dit ter vaststelling aan uw raad voor;

We willen de speelvoorzieningen in elke kern concentreren. We gaan in 2023 oriënterende gesprekken voeren voor de kern Sint-Maartensdijk;

We realiseren een voor alle kinderen toegankelijke speel- natuur- beweegroute realiseren in Oud-Vossemeer;

We geven uitvoering aan de motie inclusief spelen en gaan hiervoor met de speeltuinbende de speeltuinen van de speeltuinverenigingen en enkele openbare speelplekken testen op toegankelijkheid en op het samen kunnen spelen;

We geven uitvoering aan het plan Biodiversiteit openbaar groen, waarvan ook ecologisch bermbeheer (maaibeheer) en inzaai van bloemenmengsels onderdeel uitmaken. We maken een koppeling met het op te stellen landschaps-ontwikkelingsplan en het plan Bomen en Klimaatadaptatie;

We passen ons aan aan de gevolgen van klimaatverandering, o.a. door aanplant van klimaatgroen. Hiervoor geven we uitvoering aan het meerjarenplan Bomen en Klimaatadaptatie (om te komen tot 25.000 extra bomen / bosschages) door:

- Nieuwe aanplant in (her)inrichtingsprojecten te realiseren zoals wijkuitbreidingsplannen, Burgemeester Baasstraat in Sint-Annaland, Regentessestraat in Tholen, Langeweg in Anna Jacobapolder, Park Smerdiek-West in Sint-Maartensdijk, Toekomstig Tholen (rondom derde ontsluiting), Zwembad Haestinge en aangrenzende openbare ruimte;
- Het aanplanten van een Voedselbos in Tholen en een Tiny Forest in Sint-Annaland;
- Opnieuw uitvoering te geven aan de uitdeelactie bomen. In 2023 wordt de doelstelling van 1 extra boom per gezin op particuliere terreinen gehaald;
- Overbodige verhardingen te vervangen door groen en ook burgers te stimuleren om hiertoe over te gaan (tegelwippen en geveltuintjes).

We verhogen het beheerniveau in centrumgebieden en bij toeristische hotspots (van B naar A) en maken een integraal plan (verschillende disciplines) voor de gebieden waar een hogere beheerniveau wordt nagestreefd. Hierbij betrekken we ook het plan Biodiversiteit en het plan Bomen en Klimaatadaptatie;

We stellen in samenspraak met strategische partners een landschapsontwikkelingsplan op. Het doel is om de intrinsieke waarde van het open landschap te beschermen en verder te ontwikkelen door een inrichting die bijdraagt aan klimaatadaptatie, herkenbaarheid / herstel van landschapsstructuren en het vergroten van de biodiversiteit;

We creëren een veilige recreatieplek op het strandje (en voormalige stortplaats) bij de haven in Sint Philipsland door middel van verbetering van de oeververdediging en zandsuppletie;

We maken samen met een aantal stakeholders het concept van de Verdrongen stad Reymerswael verder zichtbaar- en beleefbaar.

Lasten en baten programma 5 Sport, Cultuur en Recreatie

Wat mag het kosten?

	Rekening 2021	Begroting incl. wijz 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
5.1 Sportbeleid en activering	149.699	190.400	230.700	230.700	230.700	230.700
5.2 Sportaccommodaties	978.724	1.143.288	1.433.250	1.477.050	1.471.550	1.472.450
5.3 Cultuurpresentatie, -prod. en - participatie	371.585	398.941	322.500	322.400	322.300	322.300
5.4 Musea	336.295	395.203	316.500	319.500	326.200	326.200
5.5 Cultureel erfgoed	237.906	396.523	481.700	461.300	460.900	450.700
5.6 Media	428.387	359.450	384.800	384.800	380.500	376.200
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	1.259.490	1.506.537	1.870.600	1.901.600	1.840.200	1.705.100
Totaal lasten	4.439.282	4.891.684	5.482.850	5.540.150	5.475.150	5.326.450
Totaal baten	-677.195	-501.342	-442.800	-442.800	-442.800	-442.800
Saldo	3.762.087	4.390.342	5.040.050	5.097.350	5.032.350	4.883.650

PROGRAMMA 6 SOCIAAL DOMEIN

Iedereen levert een bijdrage aan onze lokale samenleving. We gaan uit van wederkerigheid: het is niet alleen meedoen aan, maar ook bijdragen aan. Eigen mogelijkheden en eigen verantwoordelijkheid staan dus centraal, maar wél naar ieders vermogen.

Doelstelling programma:

Alle inwoners van Tholen doen naar vermogen mee, waar nodig met (tijdelijke) ondersteuning. De inwoners ondersteunen elkaar en zetten zich actief in voor de samenleving.

Taakveld: 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Kerncijfers	R 2019	R 2020	R 2021
Aantal statushouders overeenkomstig taakstelling	18	18	37

Algemene doelstelling

Het stimuleren en (mede-)organiseren van algemene voorzieningen gericht op participatie. We streven naar versterking van de sociale structuur via ontwikkeling van het voorliggende veld en voorzieningen als het stimuleringsfonds (mogelijk kerngericht);

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We geven uitvoering aan de opgelegde taakstelling voor de huisvesting van statushouders;

We willen de dorpshuisfunctie kerngericht vormgeven, waarbij we gebruik maken van "natuurlijke momenten";

We betrekken de vrijwilligers van de zorgketten bij de ondersteuning van mantelzorgers;

We faciliteren en stimuleren (op participatie) gerichte initiatieven vanuit de samenleving via het Stimuleringsfonds Samenleving;

We geven verder uitvoering aan de pilot Dorpsloket. Bij het Dorpsloket kunnen alle inwoners met hun vragen terecht. De vrijwilligers van het Dorpsloket kijken dan samen naar een passende oplossing, waarbij waar nodig samengewerkt wordt met andere organisaties. Op deze manier worden vragen nog dichter bij de burger opgelost.

Taakveld: 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

Algemene doelstelling

Het vergroten van de eigen kracht in de samenleving en het waar nodig geleiden naar de juiste vorm van individuele ondersteuning.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:
We gaan de buurtpedagoog 0-18 in alle kernen inzetten om de zorg verder te normaliseren. De buurtpedagogen zorgen er voor dat kwetsbare gezinnen met hulp van de sociale omgeving weer zelfstandig kunnen functioneren en dat opvoedvragen niet verworden tot grote zorgvraagstukken. Evaluatie vindt medio 2023 plaats;
Om gezinnen in elke kern vroegtijdig te ondersteunen en indien nodig door te geleiden naar de gemeente zetten we praktijkondersteuners bij de huisartsen in (POH-Jeugd). Naar aanleiding van de evaluatie van de pilot POH-Jeugd (eind 2022) bezien we hoe we in 2023 verder invulling geven aan deze ondersteuning;
De buurtsportcoaches willen we nog nadrukkelijker in positie brengen (signaleringsfunctie) door de contacten met de jongerenwerkers en de gemeentelijke toegang te intensiveren;
We gaan nadrukkelijker sturen op de eigen kracht van de inwoners bij hulpvragen. Het uitgangspunt is normalisering van de zorg. De inzet van de eigen kracht komt nadrukkelijk aan de orde bij de contacten met de gemeentelijke toegang;
We gaan verder met de ondersteuning van de zorgklokken, overeenkomstig de visie op het voorliggend veld.
We zetten, overeenkomstig bovengenoemde visie, in op een betere koppeling tussen de verschillende partijen in het voorliggend veld.

Taakveld: 6.3 Inkomensregelingen

Kerncijfers	R 2019	R 2020	R 2021
Aantal toegekende kwijtscheldingen	366	343	332

Algemene doelstelling
<ul style="list-style-type: none"> • Stimuleren dat mensen in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien en via een preventieve aanpak zoveel mogelijk voorkomen dat mensen in armoede komen te verkeren en schulden opbouwen; • Het bieden van financiële ondersteuning aan mensen die niet zelfstandig in hun levensonderhoud kunnen voorzien of in financiële problemen zijn gekomen, zodat ze weer zelfredzaam zijn.

Beleidsindicatoren	R 2021	B 2023
<i>Kinderen in uitkeringsgezinnen (%)</i>	3%	<3%
<i>Werkloze jongeren 16-22 (%)</i>	1%	<1%
<i>Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners</i>	216	<210

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:
We gaan de netwerksamenleving verder ontwikkelen om problemen vroegtijdig te signaleren en aan te pakken;
Op basis van het amendement van 7 juli 2022 verhogen we de inkomensgrens voor categoriale minimaregelingen van 110% naar 130% (vergroting doelgroep) en breiden het beleid uit met nieuwe maatregelen, zodat mensen kunnen blijven deelnemen aan het alledaagse leven.

Taakveld: 6.4 WSW en beschut werk

Algemene doelstelling
Het bevorderen van de maatschappelijke participatie van mensen met een indicatie beschut werken.

Beleidsindicatoren	R 2021	B 2023
Aantal verplicht te realiseren beschutte werkplekken	4	4

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We realiseren passend werk via GR De Betho voor onze inwoners met een indicatie 'beschut werken'.

Taakveld: 6.5 Arbeidsparticipatie

Algemene doelstelling

Het ondersteunen van de gemeentelijke doelgroep bij het vinden van werk en het zo nodig aanbieden van individuele (maatwerk)trajecten.

Beleidsindicatoren	R 2021	B 2023
Aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 - 64 jaar	504	>510
Netto arbeidsparticipatie (%)	72,2%	>73%
Re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	243	<240

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We sluiten aan bij projecten van de Arbeidsmarktregio Zeeland, die gericht zijn op een inclusieve samenleving. Het gaat om projecten zoals "Anders kijken naar werk" om mensen met een doelgroepindicatie en/of medische beperking te plaatsen op de reguliere arbeidsmarkt door werk af te stemmen op wat mensen kunnen.

We focussen ons op trajecten die gericht zijn op "het werkfit" maken van mensen die werk(ervarings)plekken zoeken bij reguliere werkgevers.

Taakveld: 6.6 Maatwerkvoorzieningen WMO

Algemene doelstelling

Mensen met een beperking krijgen de voorzieningen en hulpmiddelen die ze nodig hebben. Het gaat om ouderen, gehandicapten of mensen met psychische problemen die het hulpmiddel langer nodig hebben dan zes maanden. We willen dat iedereen mee kan doen aan de maatschappij en zo veel mogelijk zelfstandig kan blijven wonen.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

Geen speerpunten voor 2023.

Taakveld: 6.71 Maatwerkdienstverlening WMO

Algemene doelstelling

Mensen met een beperking (ouderen, gehandicapten of mensen met psychische problemen) krijgen de zorg die ze nodig hebben. We willen dat iedereen mee kan doen en zo veel mogelijk zelfstandig kan blijven wonen. Het verlenen van passende zorg tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten is een belangrijk uitgangspunt.

Beleidsindicatoren	R 2021	B 2023
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo per 10.000 inwoners	560	<550

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We sturen nog meer op de eigen kracht van inwoners bij hulpvragen en verlengingen. Door de zichtbaarheid van de voorliggende voorzieningen, zoals het maatschappelijk werk, de zorgloketten en het dorpsloket kunnen vragen eerder opgepakt worden en mensen meer in hun eigen kracht gezet worden.

We geven uitvoering aan het lokaal actieplan "Grip op sociaal domein". We sturen op basis van data om inzicht te krijgen in ontwikkelingen en tendensen en acteren daarop. De bedoeling is een kostenreductie te realiseren;

We gaan verder met het implementeren van de 6 maatregelen uit het regionale actieplan "Grip op de Wmo". Het gaat dan om:

- het omvormen van maatwerkvoorzieningen (m.n. begeleiding) naar algemene voorzieningen: we onderzoeken de mogelijkheden om samen met de zorgloketten deze algemene voorzieningen aan te bieden;
- het beperken van de gemiddelde ureninzet bij huishoudelijke hulp;
- het formuleren en sturen op de realisatie van cliëntdoelen;
- het afschalen van zware maatwerkvoorzieningen naar lichte maatwerkvoorzieningen: we gaan verder met het tussentijds (na 3, 6 en 9 maanden) evalueren van trajecten;
- het introduceren van budgetplafonds en een verbod op marketing;
- een gerichtere aanpak van duurdere casussen langs de verschillende wetten: we gaan stapeling van zorg kritisch bekijken.

Taakveld: 6.72 Jeugdhulp zonder verblijf

Algemene doelstelling

Jeugdigen en ouders krijgen, waar nodig, tijdig bij hun situatie passende hulp. Het verlenen van passende zorg tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten is een belangrijk uitgangspunt.

Beleidsindicatoren	R 2021	B 2023
Jongeren met jeugdhulp %	12,8%	<12%

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We geven uitvoering aan het lokaal actieplan "Grip op sociaal domein". We sturen op basis van data om inzicht te krijgen in ontwikkelingen en tendensen en acteren daarop. De bedoeling is een kostenreductie te realiseren;

We gaan verder met het tussentijds (na 3, 6 en 9 maanden) evalueren van trajecten. Deze evaluaties bieden handvatten om de looptijd en eventuele verlengingen kritisch te bekijken;

Taakveld: 6.73 Jeugdhulp met verblijf (waaronder pleegzorg)

Algemene doelstelling

Het inrichten van zorg, waarin pleegouders of instellingen het verblijf, verzorging en vervanging van de oorspronkelijke opvoedingssituatie bieden, in combinatie met professionele begeleiding van het pleegkind, de pleegouders en de ouders door een hulpverleningsinstelling.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

Naast het organiseren van een passend aanbod gaan we samen met de Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland, de tarifiering van de gezinshuizen nader bekijken met de bedoeling een kostenreductie te realiseren.

Taakveld: 6.74 Jeugdhulp GGZ, crisis en gesloten plaatsing**Algemene doelstelling**

Het organiseren van hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij escalerende situaties, bij psychische, psychosociale of gedragsproblemen, bij een verstandelijke beperking van de jongere of bij opvoedingsproblemen van de ouders.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We zorgen voor spoedige inzet bij escalerende situaties;

We nemen na 3, 6 en 9 maanden contact op met de ouders en/of zorgaanbieders om de casus tussentijds te volgen en te evalueren.

Taakveld: 6.81 Beschermd wonen en opvang (Wmo)**Algemene doelstelling**

We willen we zoveel mogelijk mensen in hun eigen wijk (en bij voorkeur ambulante) helpen in plaats van met de huidige centrale voorzieningen. Deze beweging wordt onder andere vormgegeven met behulp van de doordecentralisatie van beschermd wonen.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

Om de doordecentralisatie te kunnen realiseren, is een krachtige regionale samenwerking noodzakelijk. Wij hebben daarom onderling afspraken gemaakt in een niet-vrijblijvende Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO). De afspraken zijn vastgelegd in de (aangescherpte) Regiovisie Beschermd Wonen Maatschappelijke opvang Zeeland 2022-2025. We gaan in 2023 de partnerschapsafspraken verder uitwerken en implementeren. Deze afspraken moeten ervoor zorgen dat de continuïteit van zorg goed geregeld is en iedere inwoner van Zeeland, die afhankelijk is van Beschermd Wonen, op dezelfde manier een beroep kan doen op deze zorg.

We gaan we met alle Zeeuwse gemeenten een nieuwe governancestructuur voor Beschermd Wonen inrichten. Deze moet ondersteunend zijn aan de transformatieopgave en de partnerschapsafspraken.

Taakveld: 6.82 Jeugdbescherming en jeugdreclassering**Algemene doelstelling**

Het bieden van tijdige en passende hulp, ondersteuning en bescherming aan kinderen, gezinnen en huishoudens wanneer dit nodig is.

Beleidsindicatoren	R 2021	B 2023
<i>Jongeren met een delict voor de rechter (% 12- t/m 21-jarigen)</i>	1%	<1%
<i>Jongeren met jeugdbescherming (% 0- tot 18-jarigen)</i>	1,5%	<1,5%
<i>Jongeren met jeugdreclassering (% 12- tot 23-jarigen)</i>	0,3%	<0,3%

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

In 2022 zijn wij gastgemeente voor de proeftuin Vaart in Veiligheid. De opdracht is om het landelijke Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming in de praktijk te beproeven en ontwikkelen. Het toekomstscenario schetst op hoofdlijnen hoe de kind- en gezinsbescherming er over zo'n vijf tot tien jaar uit zou kunnen zien.

De proeftuin beproeft specifiek een fundamenteel en radicaal herontwerp van de veiligheidsketen. Gemeenten, Veilig Thuis, Gecertificeerde Instellingen en de Raad voor de Kinderbescherming streven er in dit nieuwe model naar dat er nagenoeg geen gezinnen terecht komen in het gedwongen kader. Wanneer een gedwongen kader toch noodzakelijk lijkt, wordt de wettelijke onafhankelijke toets, die daaraan voorafgaat, door de Raad voor de Kinderbescherming uitgevoerd.

In 2023 vertalen we de resultaten door naar onze lokale toegang en vindt verdere uitrol naar de andere Zeeuwse gemeenten plaats.

Lasten en baten programma 6 Sociaal domein

Wat mag het kosten?

	Rekening 2021	Begroting incl. wijz 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
6.1 Samenkracht en burgerpart.	2.480.392	2.491.015	2.498.750	2.532.150	2.525.550	2.398.350
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorz.	707.919	1.143.576	1.715.327	1.705.327	1.525.327	1.425.327
6.3 Inkomensregelingen	1.258.698	1.484.075	2.068.100	2.068.000	2.068.000	2.068.000
6.4 WSW en beschermt werk	2.030.948	2.243.101	2.225.200	2.225.200	2.225.200	2.225.200
6.5 Arbeidsparticipatie	675.735	817.400	814.300	814.300	814.300	814.300
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	706.158	636.600	654.550	654.550	654.550	654.550
6.71 Maatwerkdienst-verlening 18+	5.564.137	5.919.100	0	0	0	0
6.72 Maatwerkdienst-verlening 18-	4.460.201	5.201.500	0	0	0	0
6.81 Geescaleerde zorg 18+	99.625	129.228	0	0	0	0
6.82 Geescaleerde zorg 18-	2.858.871	2.351.200	0	0	0	0
6.71a Hulp bij het huish. (Wmo)	0	0	2.794.800	2.694.800	2.594.800	2.594.800
6.71b Begeleiding (Wmo)	0	0	3.066.000	3.066.000	3.066.000	3.066.000
6.71d Overige maatwerkarr.(Wmo)	0	0	-153.000	-153.000	-153.000	-153.000
6.72a Jeugdhulp begeleiding	0	0	1.008.360	1.008.360	1.008.360	1.008.360
6.72b Jeugdhulp behandeling	0	0	596.164	596.164	596.164	596.164
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	0	0	257.053	257.053	257.053	257.053
6.72d Jeugdhulp ex verblijf overig	0	0	604.284	604.284	604.284	554.284
6.73a Pleegzorg	0	0	802.586	802.586	802.586	802.586
6.73b Gezinsgericht	0	0	370.862	370.862	370.862	370.862
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	233.357	233.357	233.357	233.357
6.74a Jeugdbeh GGZ zonder verblijf	0	0	1.242.783	1.242.783	1.242.783	892.783
6.74b Jeugd crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	550.009	550.009	550.009	550.009
6.74c Gesloten plaatsing	0	0	261.027	261.027	261.027	261.027
6.81a Beschermd wonen (Wmo)	0	0	151.000	151.000	151.000	151.000
6.82a Jeugdbescherming	0	0	819.128	819.128	819.128	819.128
6.82b Jeugdreclassering	0	0	52.060	52.060	52.060	52.060
Totaal lasten	27.263.919	29.535.303	28.040.950	27.964.250	27.677.650	27.050.450
Totaal baten	-6.421.234	-7.118.508	-5.408.250	-5.408.250	-5.408.250	-5.408.250
Saldo	20.842.685	22.416.795	22.632.700	22.556.000	22.269.400	21.642.200

PROGRAMMA 7 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

Tholen staat voor een gezond leven in een gezonde omgeving. Gezondheid in de breedste zin van het woord voor alle inwoners en bezoekers staat voorop. Stimulering van een gezonde levensstijl is hiermee een speerpunt. Samenwerking met partijen en initiatieven leveren positieve energie en biedt kansen. Tholen hecht aan de beschikbaarheid van een respectvolle laatste rustplaats.

'Parijs 2015' is de basis voor het huidige mondiale en landelijke beleid: voorkomen moet worden dat de temperatuur op de aarde met meer dan 1,5 graad stijgt. Omdat het gebruik van schaarser wordende fossiele brandstoffen zoals olie, gas en steenkool, de temperatuurstijging veroorzaken, is bepaald dat we moeten overschakelen op duurzame energiebronnen, zoals wind, zon en water. Op alle overheidsniveaus zijn de inspanningen (en de budgetten) daarop gericht. In het verlengde daarvan is vanuit de raad een energievisie ontwikkeld, gevolgd door een warmtevisie waarin aangegeven wordt, hoe we de warmtevoorziening van gebouwen en daarmee de terugdringing van het gasverbruik omgaan. Tholen kiest in eerste instantie voor zon op dak, besparing van energie, isolatie, verduurzaming van bestaande bouw en lokale opwekking. Er wordt met name hernieuwbare energie gebruikt, kringlopen zijn gesloten en afval wordt een woord uit het verleden. Economie en duurzaamheid zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Schone lucht, water en bodem vormen de basis voor een gezond bestaan. We zullen waakzaam moeten zijn en ontwikkelingen in de goede richting moeten bevorderen.

Doelstelling programma:

Tholen is een schone en duurzame gemeente en bevordert en beschermt de gezondheid van haar inwoners.

Taakveld: 7.1 Volksgezondheid

Algemene doelstelling

We willen de gezondheid van onze inwoners bevorderen en gezondheidsachterstanden tussen groepen verkleinen. Ook willen we dat onze inwoners vitaal ouder worden.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We implementeren het Regionaal kader gezondheid Oosterschelderegio 2022-2025. Dit kader sluit aan op de landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024;

We gaan verder met de uitvoering van het Preventieakkoord "Lekker in je vel in de gemeente Tholen";

We organiseren voorlichting aan het basisonderwijs via 1nul1. Het gaat dan om onderwerpen als weerbaarheid, energydrink, roken, alcohol en middelengebruik (drugs).

Taakveld: 7.2 Riolering

Algemene doelstelling

Het (afval)watersysteem in Tholen is een systeem dat:

- de kwaliteit van het oppervlaktewater en het grondwater niet in gevaar brengt en zodoende de volksgezondheid van de inwoners van Tholen (de gebruikers) waarborgt;
- het stedelijk afvalwater zodanig inzamelt, transporteert en verwerkt dat zo weinig mogelijk hemel- en grondwater wordt afgevoerd richting de zuivering met zo min mogelijk energieverbruik;
- het hemelwater in hoge mate gescheiden van het overige afvalwater inzamelt en verwerkt, zodat bij hevige regen geen wateroverlast / schade optreedt (klimaatbestendig);
- voldoende voorzieningen kent om hemelwater vast te houden en te bergen om droge perioden klimaatbestendig te kunnen overbruggen (nuttig gebruik);
- een grondwaterregime heeft, dat passend is bij de bestemming binnen de bebouwde kom.

Beleidsindicatoren	R 2021	B 2023
% riolering met achterstallig onderhoud	<2%	< 1%
% drainagesysteem met achterstallig onderhoud	0%	< 1%

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We voeren (bovengrondse) maatregelen uit om schade als gevolg van wateroverlast te beperken. We gaan in 2023 de pleinen in de Burgemeester Baasstraat te Sint-Annaland klimaatbestendig maken. In Sint Philipsland bereiden we twee projecten voor aan de Zuidijk en de Emmastraat, die mogelijk eind 2023 in uitvoering gaan;

We geven een vervolg aan het initiatief "Thools Groen voor een beter buitenklimaat". We werken de publiekscampagne verder uit en gaan door met tegels wippen, het Zeeuws bomenplan en het aanbieden van informatie aan verhuizers;

We dragen bij aan de realisatie van de Klimaatadaptatie Strategie Zeeland. Samen met andere overheden gaan we de maatregelen uit het uitvoeringsprogramma vormgeven. Tholen zal in elk geval het onderdeel grondwater in het stedelijk gebied trekken.

Taakveld: 7.3 Afval

Kerncijfers	R 2019	R 2020	R 2021
Aantal tonnen restafval (h-a-h / fijn huishoudelijk)	4.006	4.025	3.809
Aantal tonnen GFT-afval (h-a-h / fijn bioafval)	3.406	3.604	3.731
Aantal tonnen OPK - oud papier en karton (h-a-h en milieustraat)	1.431	1.507	1.538
Aantal tonnen glas (glasbakken - kernen en milieustraat)	448	486	463
Aantal tonnen textiel (textielbakken- kernen en milieustraat)	79	84	88
Aantal tonnen PMD (h-a-h en milieustraat)	486	598	635

Algemene doelstelling
Het restafval beperken en toewerken naar 100 kg restafval per inwoner per jaar in 2025 (de VANG-doelstelling). Daarnaast tegen aanvaardbare kosten inzamelen en verwerken van (zuivere) grondstoffen en restafval bij huishoudens.

Beleidsindicatoren	R 2021	B 2023
<i>Omvang huishoudelijk restafval, totaal (kg/ inwoner)</i>	172	165
- waarvan huis aan huis (kg/inwoner)	146	140
- waarvan milieustraat (kg/inwoner)	26	25

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:
We introduceren verdergaande VANG-maatregelen om de hoeveelheid restafval verder te verminderen naar de gewenste 100 kg restafval per inwoner per jaar in 2025;
We willen de inzameling bij hoogbouw optimaliseren. We gaan 5 bovengrondse verzamelcocons vervangen door ondergrondse containers met pasjessysteem. Bovendien gaan we de papier- en GFT-containers op deze 5 locaties inpassen in de omgeving;
Samen met andere gemeenten in Zeeland werken we aan een betere toegangscontrole en beheersbaarheid van de afvalstromen op de milieustraten;
We starten het kennisnetwerk RONDMM Tholen op met Kringloopcentra, Duurzaamheidskring Tholen en NME Zeeland. RONDMM staat voor Recycle, Ontwerp, Natuur, Duurzaamheid, Onderwijs en Maatschappelijke Meerwaarde;
We willen afvalscheiding op scholen en binnen gemeentelijke gebouwen invoeren (voorbeeldfunctie). We starten met minimaal 5 scholen, het gemeentebedrijf, het gemeentehuis en een gemeenschapscentrum,

Taakveld: 7.4 Milieubeheer

Algemene doelstelling
Samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen en andere overheden streven we er naar om om in 2025 minimaal 25% van onze energiebehoefte duurzaam op te wekken en dat verder door te ontwikkelen naar 55% in 2030.

Beleidsindicatoren	R 2021	B 2023
<i>Hernieuwbare energie (%)</i>	14,9%	21%
Elektriciteitsgebruik woningen (gemiddeld, in KWh per jaar)	2.865	2.700
Gasverbruik woningen (gemiddeld, in m3 per jaar)	1.252	1.100

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

Om duidelijkheid te bieden aan initiatiefnemers voor projecten op het gebied van duurzame energie en klimaat, om invulling te geven aan de taken die voortvloeien uit het Klimaatakkoord, om onze bijdrage aan het uitvoeringsprogramma van de Regionale Energiestrategie (RES) te bepalen en om structuur te brengen in de uitvoering heeft uw raad in 2021 de Visie Energiebalans opgesteld. Op basis van de visie (die in principe loopt tot 2050) is een uitvoeringsprogramma voor de komende vijf jaar opgesteld. We voeren in 2023 de volgende projecten uit:

- We helpen inwoners hun energierekening te verlagen, onder andere door energiecoaches in te zetten en door isolatie(maatregelen) te stimuleren;
- We maken het gemeentehuis duurzaam en aardgasvrij;
- We stellen voor 10 maatschappelijke / gemeentelijke gebouwen een verduurzamingsadvies op;
- We maken een plan voor het verduurzamen van het gemeentelijk vervoer;
- We gaan bedrijventerreinen en individuele bedrijven helpen te verduurzamen;
- We voeren het project energielandschap uit;
- We zetten een bewustwordingscampagne op en voeren deze uit.

We gaan aan de slag met het opstellen van het eerste wijkuitvoeringsplan in de gemeente Tholen. De wijkkeuze maken we op basis van de Transitievisie Warmte. Deze Transitievisie Warmte is het vertrekpunt voor het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving (2050).

Taakveld: 7.5 Begraafplaatsen

Kerncijfers	R 2019	R 2020	R 2021
Aantal begrafenissen o.b.v. aantal gedolven graven	132	174	161
Aantal verleende vergunningen monumenten	103	95	109
Aantal bijzettingen urnen	3	4	3
Aantal verleende rechten particuliere graven	106	124	145
Aantal verleende gebruiksrechten algemene graven	14	14	12
Aantal verlengingen particuliere graven 10 jaar	132	222	257
Aantal verlengingen particuliere graven 30 jaar	0	0	0

Algemene doelstelling

Binnen de gemeente Tholen blijft het voor al zijn inwoners, met verschillende achtergronden, ook in de toekomst mogelijk tegen redelijke tarieven begraven te worden en begraven gehouden te worden.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We willen de ongelijkheid tussen graven, waarvoor wel uitsluitend recht wordt betaald en graven waarvoor niet wordt betaald voorkomen of opheffen door:

- aansluitend aan de inventarisatie per kern uitvoering te geven aan het opnieuw in gebruik nemen van graven waarvan afstand van de rechten is gedaan (2^e ronde);
- de gedenksteden van de oudere graven, waarvan de rechten vervallen zijn verklaard, te verwijderen. Voor 2023 betreft dit Poortvliet en Oud-Vossemeer.

We willen historische en culturele waarden op de begraafplaatsen in beeld brengen en behouden. In aansluiting op de inventarisatie per kern gaan we deze waarden in kaart brengen en registreren om de betreffende gedenktekens te behouden;

Begraven moet voor iedereen een betaalbare mogelijkheid zijn, zonder dat mensen zich om financiële redenen gedwongen voelen om te kiezen voor een andere vorm van lijkbezorging. Naar aanleiding van het amendement verlagen we daarom de kostendekkendheid van de lijkbezorgingsrechten per 1 januari 2023 van bijna 100% naar 85%. Dit komt neer op verlaging van de tarieven met circa 12%.

Lasten en baten programma 7 Volksgezondheid en Milieu

Wat mag het kosten?

	Rekening 2021	Begroting incl. wijz 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
7.1 Volksgezondheid	1.190.665	1.330.122	1.348.300	1.368.200	1.368.200	1.318.100
7.2 Riolering	-485.800	-476.200	-521.400	-521.400	-532.400	-532.400
7.3 Afval	-507.373	-576.592	-418.100	-415.500	-412.900	-561.300
7.4 Milieubeheer	835.013	1.156.650	1.284.900	1.284.900	1.284.900	1.069.900
7.5 Begraafplaatsen	-138.930	-173.949	-107.980	-107.480	-106.880	-106.880
Totaal lasten	7.173.515	7.428.090	7.648.820	7.704.820	7.708.020	7.466.520
Totaal baten	-6.279.941	-6.168.059	-6.063.100	-6.096.100	-6.162.100	-6.279.100
Saldo	893.574	1.260.031	1.585.720	1.608.720	1.545.920	1.187.420

PROGRAMMA 8 RUIMTE EN WONEN

In de gemeente Tholen is de woningmarkt in de afgelopen jaren veel krappere geworden. Daarom verdient woningbouw in de komende beleidsperiode extra aandacht. Er moeten voldoende nieuwe woningen gebouwd worden. Daarnaast moet het woningbestand verduurzaamd worden en er zijn behoorlijk wat doelgroepen die maar moeilijk huisvesting kunnen vinden: starters, statushouders, (internationale) werknemers etc.

Doelstelling programma:

Tholen is een schone en duurzame gemeente en bevordert en beschermt de gezondheid van haar inwoners.

Taakveld: 8.1 Ruimte en leefomgeving

Algemene doelstelling

Op ondernemende wijze waar mogelijk, ruimtelijke initiatieven faciliteren.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

De Omgevingswet treedt naar verwachting op 1-1-2023 in werking. Deze wet heeft een grote impact op de gemeentelijke organisatie. Bij de implementatie van de Omgevingswet en bij het opstellen van de Omgevingsvisie is "ruimte aan de Thoolse samenleving" het leidende uitgangspunt. Eind 2019 is het ambitieniveau door de gemeenteraad vastgesteld, eind 2022 / begin 2023 volgt de omgevingsvisie en daarna volgen de werkzaamheden voor het omgevingsplan.

In 2023 gaan we samen met een bureau en met input uit werksessies met de gemeenteraad een projectplan opstellen om te komen tot een gebiedsdekkend nieuw omgevingsplan. Gemeenten zijn verplicht om uiterlijk op 31 december 2029 een nieuw volwaardig omgevingsplan vast te stellen. In 2023 gaan we tevens ervaring opdoen met de nieuwe wet en de nieuwe werkprocessen en leren we verder "on the job".

Voor plannen van derden worden anterieure overeenkomsten met initiatiefnemers gesloten in het kader van de financiële haalbaarheid. Het gaat hier om plannen zoals Kon. Julianastraat te Tholen, Oudelandsepoort te Tholen, Terrein Elenbaas te Poortvliet, Molenvliet te Tholen en Aan de Kreek te Sint Philipsland.

Taakveld: 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Kerncijfers	R2019	R 2020	R 2021
In exploitatie	6	6	7
Afgesloten	0	0	0

Algemene doelstelling

Het aantonen (inzichtelijk hebben en houden) van de economische uitvoerbaarheid van gemeentelijke planontwikkelingen.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

Alle bestaande grondexploitaties worden in 2023 geactualiseerd en ter vaststelling aan uw raad voorgelegd.

Taakveld: 8.3 Wonen en bouwen

Algemene doelstelling

Zorgen voor voldoende en kwalitatief goede huisvesting voor alle bevolkingsgroepen, waarbij ook de woontypen die gebouwd worden moeten passen bij de woonomgeving.

Beleidsindicatoren	R 2021	B 2023
Gemiddelde WOZ waarde (duizend euro)	213	225
Aantal nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen	12,7	23
Demografische druk %	77,8	77,8
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishoudens	649	675
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens	736	750

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We gaan experimenteren met nieuwe woonvormen en met welstandsvrij bouwen. Het gaat hier om bebouwing binnen het containerbegrip "Klein Wonen"(zoals tiny houses, microwoningen en flexwoningen). Passende bebouwing voor één of meerdere doelgroepen zullen meegenomen worden in de bestemmingsplannen, o.a. Vroonstede II te Sint-Annaland, Poststraat te Stavenisse en Molenvliet te Tholen.

We gaan in 2023 de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad in onze gehele gemeente verder bevorderen. Via zowel een doelgroepen- als gebiedsgerichte benadering communiceren we met onze inwoners over een pakket van verduurzamingsmaatregelen (o.a. isolatie, zonnepanelen en aardgasvrij wonen).

Op dit moment loopt er een uitgebreid onderzoek naar de vergaande verduurzaming van het gemeentehuis in Tholen. Zo wordt niet alleen gekeken naar het plaatsen van zonnepanelen en het realiseren van energiebesparing, maar ook naar het aardgasvrij maken van het gebouw. Op dit moment zijn de verschillende keuzes, inclusief financiële vertaling, volop in uitwerking. Voorafgaand aan het maken van keuzes wordt de informatie gedeeld met uw raad. We verwachten de financiële vertaling in de voorjaarswijziging 2023 van te kunnen doorvoeren.

Lasten en baten programma 8 Ruimte en Wonen

Wat mag het kosten?

	Rekening 2021	Begroting incl. wijz 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
8.1 Ruimtelijke ordening	541.950	1.035.477	374.700	374.700	374.700	374.700
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	-344.570	-135.239	-111.200	-1.584.100	-887.200	-221.200
8.3 Wonen en bouwen	53.336	1.100.031	499.900	499.800	492.700	400.700
Totaal lasten	6.732.826	9.661.260	3.389.500	3.621.600	2.603.100	4.424.600
Totaal baten	-6.482.110	-7.660.991	-2.626.100	-4.331.200	-2.622.900	-3.870.400
Saldo	250.717	2.000.269	763.400	-709.600	-19.800	554.200

OVERZICHT ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN ONVOORZIEN

Onder de programma's zijn alleen de inkomsten opgenomen die een direct verband hebben met deze programma's. Een aantal inkomsten is echter niet direct aan een programma toe te rekenen. In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat het gaat om dekkingsmiddelen waar geen vastgesteld bestedingsdoel tegenover staat.

Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is

Hieronder volgt een specificatie van de lokale heffingen. Voor een verdere verdieping wordt verwezen naar de paragraaf "Lokale heffingen".

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroting 2022 n.w.	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
OZB woningen	-3.079	-3.188	-3.268	-3.314	-3.347
Uitvoering Wet WOZ	372	372	372	372	372
OZB niet-woningen	-2.294	-2.358	-2.417	-2.451	-2.476
Parkeerbelasting	-10	-10	-10	-10	-10
Hondenbelasting	-135	-80	-40	0	0
Heffing en invordering	-7	-7	-7	-7	-7
Baten (per saldo)	-5.153	-5.271	-5.370	-5.410	-5.468

De post Uitvoering Wet WOZ betreft ongeveer 90% van de totale bijdrage aan GR SaBeWa Zeeland.

Uitkering gemeentefonds

Hieronder volgt een specificatie van de uitkering uit het gemeentefonds:

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroting 2022 n.w.	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Basisuitkering	-25.883	-39.530	-37.868	-37.787	-37.789
Uitkeringsfactor o.b.v. circulaire	1,756	1,285	1,325	1,356	1,255
<i>Uitkering zonder verijningen</i>	<i>-45.450</i>	<i>-50.796</i>	<i>-50.175</i>	<i>-51.239</i>	<i>-47.425</i>
Suppletiereregelingen	26	0	0	0	0
Kortingen OZB-capaciteit	2.763	3.745	3.745	3.745	3.744
<i>Netto algemene uitkering</i>	<i>-42.661</i>	<i>-47.051</i>	<i>-46.430</i>	<i>-47.494</i>	<i>-43.681</i>
Integratie en decentralisatie uitkeringen	-3.428	-2.532	-2.532	-2.492	-2.432
<i>Uitkering gemeentefonds</i>	<i>-46.089</i>	<i>-49.583</i>	<i>-48.962</i>	<i>-49.986</i>	<i>-46.113</i>
Stelpost jeugdhulp	0	0	0	0	-500
Stelpost onderuitputting	400	400	400	400	400
Baten (per saldo)	45.689	49.183	48.562	49.586	46.213

De ramingen van de Uitkering gemeentefonds zijn gebaseerd op de Meicirculaire gemeentefonds 2022 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De ontwikkeling wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Volgens de bestaande normeringssystematiek "Trap op – trap af" hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van het gemeentefonds. De jaarlijkse toename of afname van het gemeentefonds wordt het accres genoemd. Het bedrag aan algemene uitkering wordt over de gemeenten verdeeld aan de hand van maatstaven, een aan de maatstaven gekoppeld gewicht (bedrag per eenheid) en de uitkeringsfactor. De lagere Uitkering gemeentefonds in 2026 komt met name door de opschalingskorting van € 975 miljoen (macro) en door het afschaffen van de normeringssystematiek "Trap op – trap af". Vanaf 2026 is het accres vastgezet op een bedrag van € 1 miljard (macro).

Vooruitlopend op een nieuwe normeringssystematiek voegt het Rijk bij de Septembercirculaire 2022 eenmalig nog een keer € 1 miljard toe in 2026. Deze laatste mutatie verwerken we in de 1^e begrotingswijziging 2023.

Dividend

De specificatie van de beleggingen is als volgt:

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroting 2022 n.w.	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Dividend BNG	-77	-60	-60	-60	-60
GBE Aqua (Evides)	0	-230	-275	-300	-300
Baten (per saldo)	-77	-290	-335	-360	-360

Saldo van de financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie is als volgt gespecificeerd:

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroting 2022 n.w.	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Rentelasten langlopende leningen	1.142	1.066	920	819	744
Rente financieringstekort	0	0	314	421	576
Afschrijving agio (boeterente)	111	111	111	111	111
Externe rentebaten	-68	-58	-58	-58	-58
Doorberekening rente bestemmingsplannen	-188	11	-86	-127	-156
Doorbelasting aan taakvelden (omslagrente)	-924	-1.130	-1.201	-1.166	-1.217
Saldo	73	0	0	0	0

Op grond van de wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moeten de rentekosten verplicht aan de betreffende taakvelden worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag.

OVERZICHT OVERHEAD

Om de raad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van overhead voor de gehele organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten te geven, wordt vanaf 2017 in artikel 8, eerste lid, onderdeel c BBV, voorgeschreven dat het programmaplan in een apart overzicht de kosten van overhead weergeeft. In de programma's zelf zijn de kosten opgenomen die direct betrekking hebben op het primaire proces.

In de toelichting van het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV is de definitie voor overhead van Vensters voor Bedrijfsvoering gehanteerd als uitgangspunt. Deze luidt: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces.

Overhead bestaat in ieder geval uit:

- Leidinggevenden primair proces (hiërarchisch);
- Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;
- P&O / HRM;
- Inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement);
- Interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie (KCC);
- Juridische zaken;
- Bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- Informatievoorziening en automatisering (ICT);
- Facilitaire zaken en Huisvesting;
- Documentaire informatievoorziening (DIV);
- Managementondersteuning primair proces.

Bovenstaande indeling kan, als men naar de gehele organisatie kijkt, teruggebracht worden tot de volgende uitgangspunten:

- Directe kosten zo veel mogelijk direct toerekenen aan de betreffende taakvelden;
- Ondersteunende taken zijn niet direct dienstbaar aan de externe klant of het externe product en behoren derhalve tot de overhead;
- Sturende taken vervuld door hiërarchisch leidinggevenden behoren tot de overhead;
- De positionering van een functie binnen de organisatie heeft geen invloed op de beoordeling of er sprake is van overhead;
- Overhead mag nog wel worden toegerekend aan grondexploitaties en investeringen.

Het centraal begroten van de kosten van overhead betekent dat het niet langer mogelijk is om uit de taakvelden (voorheen de producten) alle tarieven te bepalen. Om deze reden is het van groot belang dat op een andere wijze uit de begroting blijkt hoe de tarieven zijn berekend en welke beleidskeuzes bij die berekening zijn gemaakt. Op grond van artikel 10 lid c BBV moet deze extracomptabele berekening worden opgenomen in de paragraaf "Lokale heffingen". De overhead moet hierbij op een consistente wijze worden toegerekend. De methode wordt niet door de wetgever voorgeschreven, maar moet door uw raad worden opgenomen in de Financiële verordening.

De gemeente Tholen kiest er voor om de overhead aan de taakvelden toe te rekenen op basis van de directe personeelskosten. De berekening van het opslagpercentage overhead is hieronder weergegeven:

Berekening opslagpercentage overhead			
Kosten taakveld overhead	9.587.000		
Af: Incidentele kosten	155.000		
Af: Inkomsten taakveld overhead	198.000		
Netto kosten taakveld overhead		9.234.000	
Af: Toe te rekenen kosten			
Rechtspositionele verplichtingen	167.000		
Flexibele schil	50.000		
Bezuinigingen	-45.000		
Grondexploitaties	209.000		
		381.000	
Totale netto kosten			8.853.000
Totale salarislasten excl. overhead			10.780.000
Opslagpercentage overhead*			80%

* Afgerond naar beneden op een veelvoud van 10%

Beleidsindicatoren	R 2021	B 2023
<i>Overhead gemeentelijke organisatie (% van de totale lasten)</i>	11,1%	11,3%
<i>Formatie: fte per 1.000 inwoners*</i>	6,8	7,6
<i>Bezetting: fte per 1.000 inwoners*</i>	6,5	7,6
<i>Apparaatskosten per inwoner (euro)*</i>	€ 488	€ 585
<i>Externe inhuur (%)</i>	9,6%	4,9%

* Exclusief gemeenteraad en B&W

PARAGRAFEN 2023

1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
2. Onderhoud kapitaalgoederen
3. Bedrijfsvoering
4. Financiering
5. Grondbeleid
6. Verbonden partijen
7. Lokale heffingen

Havendagen Tholen

PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Algemeen

Gemeenten hebben in toenemende mate te maken met uiteenlopende risico's waarvan zij zich bewust moeten zijn. Een essentiële voorwaarde voor risicobewustwording is inzicht in risico's. Wanneer dit in voldoende mate bestaat, kan worden bepaald op welke wijze (1) risico's beheersbaar kunnen worden gemaakt en (2) de financiële positie van de gemeente tegen deze risico's kan worden beschermd. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de "Financiële verordening gemeente Tholen" verplichten de gemeente tot het voeren van risicomangement en het opstellen van een paragraaf "Weerstandsvormogen en risicobebearsing". Deze paragraaf is een onderdeel van het totale risicomangementproces en geeft met name inzicht in de financiële draagkracht van de gemeente indien zich onvoorziene tegenvallers voordoen. De paragraaf gaat in op:

- Het risicomangementbeleid;
- Het risicoprofiel (de gesignaleerde risico's);
- De benodigde weerstandscapaciteit;
- De risico top 5 en de beheersing van deze belangrijkste risico's;
- De beschikbare weerstandscapaciteit;
- De kengetallen omtrent de financiële positie.

Risicomangementbeleid

Net als iedere andere organisatie heeft ook de gemeente bij de uitvoering van haar taken te maken met onzekerheden die kunnen leiden tot financiële tegenvallers. Het weerstandsvormogen is het vermogen om deze tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat de continuïteit in gevaar komt. Het weerstandsvormogen kan worden uitgedrukt als de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit (risico's).

Het beleid ten aanzien van risicomangement is vastgelegd in de "Financiële verordening gemeente Tholen 2022", die door uw raad is vastgesteld op 9 december 2021. Vanaf 2020 wordt een ratio nagestreefd van minimaal 1,5.

Risicoprofiel

Voor de gehele organisatie zijn de belangrijkste risico's (circa 20) in beeld gebracht. Het risicoprofiel is divers van aard. Voor de in kaart gebrachte risico's zijn diverse beheersmaatregelen in kaart gebracht. Deze zijn bedoeld om óf de kans van een risico te verlagen óf de gevolgen te reduceren. Hierdoor zal de totale impact van de risico's op de organisatie afnemen.

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van het risicoprofiel kan bepaald worden hoeveel geld nodig is om alle risico's te kunnen afdekken. Alle risico's zullen zich echter nooit én tegelijk, én in hun maximale omvang voordoen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt daarom berekend op basis van een risicosimulatie (Monte-Carlo methode). We gaan hierbij uit van een zekerheidspercentage van 90%. Door deze benadering wordt voorkomen dat er een te groot weerstandsvormogen (weerstandscapaciteit) wordt aangehouden. De totaal benodigde weerstandscapaciteit bedraagt ultimo 2023 circa € 1,6 miljoen.

Risico top 5

In de tabel hieronder zijn de 5 belangrijkste risico's van de gemeente Tholen, gerangschikt naar financiële impact, weergegeven. Het percentage geeft het aandeel van het risico in de totaal benodigde weerstandscapaciteit weer (€ 2,5 miljoen). De top 5 risico's beslaan circa 80% van de totaal benodigde capaciteit.

Tabel: Belangrijkste 5 financiële risico's			
Risico	Kans	Max. financieel gevolg	Invloed
Tekort als gevolg van inflatie	70%	€ 2.400.000	38%
Tekort gebiedsontwikkeling Tholen Stad Grondexploitatie VOF	50%	€ 2.200.000	25%
Tekort gemeentelijke grondexploitaties	30%	€ 1.000.000	7%
Tekort bij de uitvoering van de WMO	70%	€ 400.000	6%
Tekort bij de uitvoering van de Jeugdwet	50%	€ 400.000	4%

Ad 1: Tekort als gevolg van inflatie

De afgelopen periode is de inflatie wereldwijd sterk opgelopen. Organisatiebreed heeft de gemeente te maken met stijgende kosten als gevolg van deze inflatie. Grofweg valt het risico op te splitsen in:

- Het risico op hogere investeringskosten. De komende jaren staan aanzienlijke investeringen gepland. De afgelopen periode zijn de bouwkosten fors gestegen. Het risico bestaat dat de investeringskosten hoger uitvallen dan waarmee in de programmabegroting rekening gehouden is. Er is in deze programmabegroting al rekening gehouden met een stijging van de investeringskosten met € 2,0 miljoen (kapitaallasten: € 0,1 miljoen). We zijn hierbij uitgegaan van een stijging van de geplande investeringen (circa € 10.000.000) met 20% bij een afschrijvingstermijn van 25 jaar en een rente van 2%.
Het maximumrisico voor de gemeente schatten we nu nog in op circa € 2,5 miljoen (€ 10.000.000 x 25%). De kapitaallasten over dit bedrag worden becijferd op € 0,15 miljoen;
- Het risico op hogere energiekosten. De energieprijzen zijn vanaf het laatste kwartaal van 2021 sterk gaan stijgen. Het maximumrisico wordt, bovenop de in deze programmabegroting reeds verwerkte verhoging van € 0,3 miljoen, ingeschat op (nogmaals) € 0,3 miljoen.
- Het risico op hogere salarissen, bijdragen aan GR-en en overige exploitatiekosten. Hier hebben we het maximumrisico, bovenop de reeds verwerkte verhoging van circa € 1,5 miljoen, ingeschat op € 0,75 miljoen.

Het totale risico, na verhoging van diverse budgetten als gevolg van inflatie, komt uit op € 1,2 miljoen. Vanwege het structurele karakter hebben we het totale risicobedrag verdubbeld.

Ad 2: Gebiedsontwikkeling in exploitatie via grondexploitatiemaatschappij Tholen Stad VOF

De grondopbrengsten zijn in de geactualiseerde grondexploitatie residueel berekend. Dit betekent dat de prijsverandering van de VON-prijzen en de bouwkosten leiden tot andere grondwaarden. Op dit moment is voor zowel de VON-prijzen als de bouwkosten gekozen om aan te sluiten bij de CPI. De ervaring leert dat de prijsontwikkeling van de bouwkosten en de VON-prijzen vaak niet gelijk op gaat. In Tholen is de afgelopen jaren de VON-prijsstijging ten opzichte van de rest van Nederland achtergebleven. De bouwkostenstijging is wel gelijk opgegaan met de rest van Nederland. Dit heeft tot gevolg gehad dat de grondprijs niet evenredig is mee veranderd en zelfs is gedaald, ondanks dat de VON-prijzen zijn gestegen.

Dit risico is nog steeds actueel. Met een dergelijke ontwikkeling stijgen de grondprijzen namelijk minder hard of kunnen deze zelfs dalen. Uit een gevoeligheidsanalyse blijkt dat dit risico het grootste effect op het resultaat van de grondexploitatie heeft. Hierbij is dus uitgegaan van een residuele benadering, waarbij de effecten maximaal naar de grondwaarde gaan.

Het maximumrisico voor de gemeente schatten we in op circa € 2,2 miljoen.

Ad 3: Tekorten binnen gemeentelijke grondexploitaties

Het grootste risico ten aanzien van de huidige schattingen (en de mogelijke uitkomsten daarvan) is gelegen in woningbouwcomplex Havengebied Sint-Annaland en in mindere mate Molenvlietsedijk Zuid Tholen. Bij de overige complexen zijn de nog te realiseren kosten en opbrengsten beperkt en/of zijn de verwachte eindwaarden zodanig hoog dat eventuele risico's binnen het complex zijn op te vangen.

De nog te realiseren opbrengsten binnen woningbouwcomplex Havengebied Sint-Annaland bedragen ruim € 7 miljoen, de nog te realiseren kosten bijna € 1,9 miljoen en het verwachte resultaat op eindwaarde € 231.000. De grootste risico's binnen dit complex worden veroorzaakt door wijzigingen in de grondprijzontwikkeling en fasering van met name de dijkwoningen en de woontorens (Havenplateau).

De nog te realiseren opbrengsten binnen woningbouwcomplex Molenvlietsedijk Zuid bedragen bijna € 2 miljoen, de nog te realiseren kosten bijna € 1,9 miljoen en het verwachte resultaat op eindwaarde € 45.000. De grootste risico's binnen dit complex worden veroorzaakt door kostenstijgingen (bouw- en woonrijp maken). Aan de opbrengstenkant is het risico beperkt. Voor de appartementen (€ 500.000) is namelijk al een overeenkomst gesloten en voor 9 van de 10 grondgebonden woningen zijn opties uitgegeven.

Het maximale risico schatten we in op € 1,0 miljoen (maar met een kans van 30%).

Ad 4: Tekort bij de uitvoering van de WMO

Door decentralisatie van taken op het gebied van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en arbeidsparticipatie werd het takenpakket van de gemeenten in 2015 flink uitgebreid. Het uitgangspunt was dat deze transitie budgettair neutraal zou verlopen. Dit is echter totaal niet realistisch gebleken. Dit blijkt o.a. uit het door adviesbureau BDO uitgevoerde onderzoek naar de kosten van de WMO op basis van de gemeentelijke jaarrekeningen 2019.

Door introductie van het abonnementstarief was er de afgelopen jaren een toename van de vraag te zien. Dit heeft geleid tot een opwaartse druk op de budgetten. Daarom is en wordt er op een breed front ingezet om meer grip te krijgen op de budgetten. Allereerst voeren we samen met andere gemeenten het actieplan "Grip op WMO" uit. Daarnaast geven we uitvoering aan ons lokaal actieplan. De eerste tekenen van een trendbreuk zijn zichtbaar en we lopen op schema om de in 2022 ingeboekte bezuiniging van € 100.000 per jaar (tot en met 2025) te realiseren.

Het maximale risico schatten we in op 50% van de te realiseren bezuiniging (€ 0,2 miljoen). Vanwege het structurele karakter is dit bedrag verdubbeld.

Ad 5: Tekort bij de uitvoering van de Jeugdwet

Door decentralisatie van taken op het gebied van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en arbeidsparticipatie werd het takenpakket van de gemeenten in 2015 flink uitgebreid. Het uitgangspunt was dat deze transitie budgettair neutraal zou verlopen. Dit is echter totaal niet realistisch gebleken. De afgelopen jaren was er een toename van de vraag te zien. Dit heeft geleid tot een opwaartse druk op de budgetten. Daarom is en wordt er op een breed front ingezet om meer grip te krijgen op de budgetten. Dit lijkt zijn vruchten af te werpen.

Het maximale risico schatten we nog in op een bedrag van € 0,2 miljoen. Vanwege het structurele karakter is dit bedrag verdubbeld.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Met de beschikbare weerstandscapaciteit bedoelen we de aanwezige middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Tot de incidentele weerstandscapaciteit (in het vermogen) behoren de algemene reserve niet vrij besteedbaar en de reserve bouwgrondexploitatie.

Tot de structurele weerstandscapaciteit (in de exploitatie) behoren de post onvoorzien (jaarlijks minimaal € 250.000) en de onbenutte belastingcapaciteit; de riool- en afvalstoffenheffing mogen maximaal kostendekkend zijn (inclusief compensabele BTW). Voor de jaren 2023 tot en met 2025 is er voor de afvalstoffenheffing sprake van een kostendekkendheid van 95%. Er is dus een zeer geringe ruimte om extra middelen te genereren. Voor de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit onroerende zaakbelasting wordt het tarief volgens de norm van artikel 12 Financiële verhoudingswet gehanteerd.

De beschikbare weerstandscapaciteit voor de periode tot en met 2026 is als volgt bepaald:

(ultimo jaar in miljoen €)	R 2021	B 2022	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026
<i><u>Vermogen:</u></i>						
Algemene reserve niet vrij besteedbaar	17,9	20,1	20,1	24,6	27,8	28,7
Reserve bouwgrondexploitatie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i><u>Exploitatie:</u></i>						
Onbenutte belastingcapaciteit OZB	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Onvoorzien	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Beschikbare weerstandscapaciteit:	20,6	22,8	22,8	27,3	30,5	31,4

Kengetallen financiële positie

Op grond van het BBV dient een verplichte basisset aan financiële kengetallen in de onderhavige paragraaf opgenomen te worden. De kengetallen geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht in de financiële positie. Ook moet de ontwikkeling van de kengetallen voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar weergegeven worden.

1. Structurele exploitatieruimte

Betekenis

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

Berekeningswijze

Op basis van het overzicht "incidentele baten en lasten" kan het saldo van de structurele baten en structurele lasten worden berekend. Vervolgens wordt hierbij het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves opgeteld. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door de uitkomst te delen door de totale baten (zie artikel 17 onderdeel c van het BBV = exclusief mutaties reserves) en uit te drukken in een percentage.

Norm

In het financieel toezicht wordt de begroting van een gemeente langs de lat gelegd die geldt voor artikel 12-gemeenten. Voor het bedrag voor onvoorzien (conform het BBV artikel 8, lid 1) wordt bij artikel 12-gemeenten uitgegaan van de vuistregel van 0,6% van de som van de uitkering Gemeentefonds (algemene uitkering plus integratie- en decentralisatie-uitkeringen) en de OZB-capaciteit. Een gemeente zou in de begroting dit bedrag aan ruimte moeten ramen om structurele tegenvallers op te kunnen vangen. Uitgedrukt in een percentage van de totale baten komt dit voor Tholen neer op circa 0,4%. Wij zetten de structurele exploitatieruimte af tegen deze norm.

Voldoende	Structurele exploitatieruimte hoger of gelijk aan 0,4%
Matig	Structurele exploitatieruimte tussen 0% en 0,4%
Onvoldoende	Structurele exploitatieruimte kleiner dan 0%

Berekening

Ultimo jaar	R 2021	B 2022	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026	
A	Totale structurele lasten (excl. onvoorzien)	67.886	84.706	75.947	69.806	68.495	71.663
B	Totale structurele baten	70.874	86.688	79.727	72.935	72.653	73.009
C	Totale struct. toevoegingen reserves	72	72	32	32	32	32
D	Totale struct. onttrekkingen reserves	17	0	0	0	0	0
E	Tot. baten (excl. reservemutaties)	75.416	86.688	79.727	77.135	75.450	73.568
	Struct. expl.ruimte ((B-A)+(D-C))/Ex100%	3,9%	2,2%	4,7%	4,0%	5,5%	1,8%

Conclusie

De structurele ruimte in de exploitatie kan als voldoende worden gekwalificeerd.

2. Ratio weerstandsvermogen

Betekenis

De ratio weerstandsvermogen geeft het vermogen aan om tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat de continuïteit in gevaar komt.

Berekeningswijze

De ratio weerstandsvermogen wordt uitgedrukt als de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit (risico's).

Norm

Voldoende	Vanaf 1,0
Matig	Tussen 0,8 en 1,0%
Onvoldoende	Lager dan 0,8

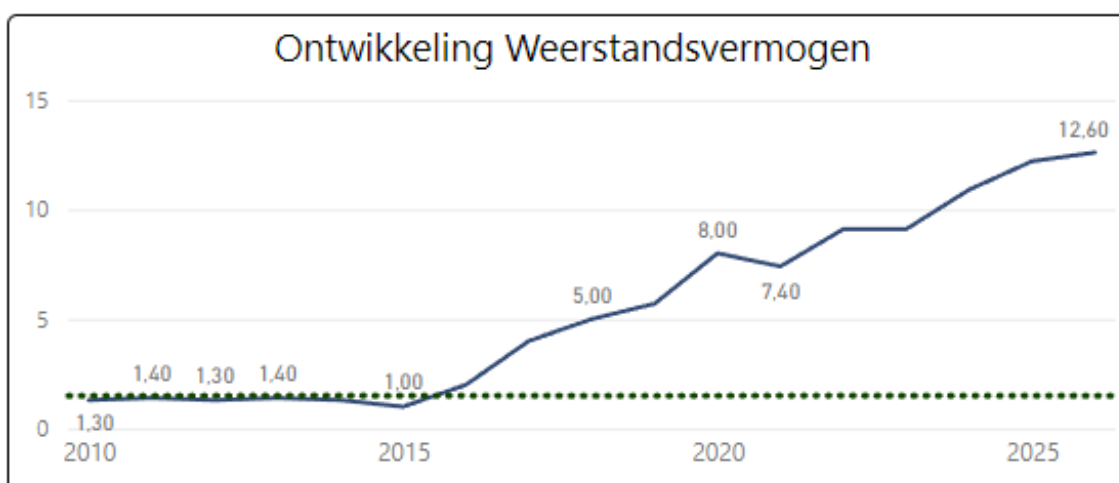
In het kader van "Tholen (financieel) in balans" heeft u vanaf 2020 een ratio weerstandsvermogen geformuleerd van 1,5.

Berekening

Ultimo jaar	R 2021	B 2022	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026
A Beschikbare weerstandscapaciteit	20.600	22.800	22.800	27.300	30.500	31.400
B Benodigde weerstandscapaciteit (risico's)	2.800	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
Ratio weerstandsvermogen (A/B)	7,4	9,1	9,1	10,9	12,2	12,6

Conclusie

De ratio weerstandsvermogen is veel hoger dan de doelstelling van 1,5. In bovenstaande tabel groeit de ratio tot 12,6 in 2026. De sterke groei van de ratio weerstandsvermogen wordt veroorzaakt door de afname van de benodigde weerstandscapaciteit enerzijds door het verwerken van inflatie in de begroting 2023 en een reeds gerealiseerde bezuiniging op de tekorten bij de uitvoering van de WMO. Anderzijds door het reserveren van verwachte winsten uit de grondexploitatie, dit is nodig om de solvabiliteit naar 30% te krijgen.

3. Solvabiliteitsratio

Betekenis

De solvabiliteitsratio geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen zijn afbetaald (niet belast met schulden).

Berekeningswijze

De solvabiliteitsratio wordt uitgedrukt als de verhouding tussen het eigen vermogen en het balanstotaal. De solvabiliteitsratio is het spiegelbeeld van de schuldratio.

Norm

In de VNG-uitgave "Houdbare gemeentefinanciën" is aangegeven dat wanneer de solvabiliteit hoger is dan 30% dit als voldoende kan worden bestempeld en lager dan 20% als onvoldoende. In het kader van "Tholen (financieel) in balans" heeft uw raad als doelstelling een solvabiliteit van 20% in 2022 geformuleerd. Bij de kadernota 2022 is deze doelstelling bijgesteld naar 30% in 2030.

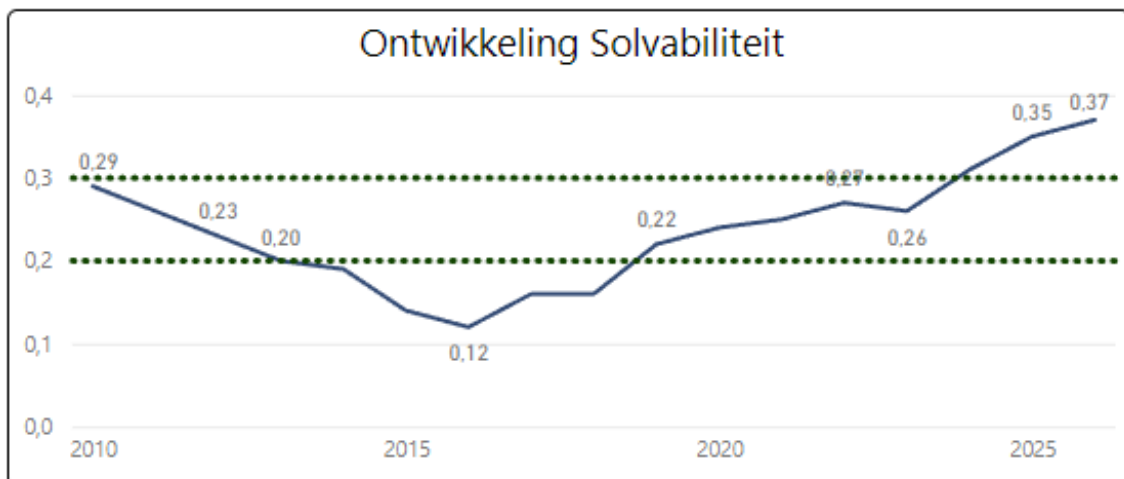
Voldoende	Vanaf 30%
Matig	20% tot 30%
Onvoldoende	Tot 20%

Berekening

Ultimo jaar	R 2021	B 2022	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026
A Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	26.035	26.643	28.008	33.208	38.476	39.691
B Balanstotaal	103.606	98.369	107.390	108.828	109.872	107.987
Solvabiliteit (A/B) x 100%	25%	27%	26%	31%	35%	37%

Conclusie

Door de verwachte winstnemingen op grond van de door uw raad vastgestelde grondexploitaties verbetert de solvabiliteit. De gewenste 20% is inmiddels bereikt. We hanteren bij de winstnemingen het principe t-2. Dit betekent dat we de verwachte winstneming voor het jaar 2021 in de jaarschijf 2023 verwerkt hebben. Deze systematiek zorgt er voor dat we geen uitgaven dekken met winsten die nog niet gerealiseerd zijn.

4a. Netto schuldquote

Betekenis

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de (netto) schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de inkomsten. De hoogte van de inkomsten bepaalt namelijk in belangrijke mate hoeveel schulden een gemeente kan dragen. Hoe hoger het inkomen des te meer schuld een gemeente kan aangaan.

Berekeningswijze

De netto schuldquote betreft de netto schuld als aandeel van de totale inkomsten (voor reservemutaties). De netto schuld wordt berekend als de som van de onderhandse leningen, overige vaste schuld, kortlopende schuld en overlopende passiva minus de langlopende uitzettingen, kortlopende (debiteuren)vorderingen en uitzettingen, liquide middelen en overlopende activa.

Norm

In de VNG-uitgave "Houdbare gemeentefinanciën" is aangegeven dat wanneer de schuld lager is dan de jaarmzet (< 100%) dit als voldoende kan worden bestempeld en boven de 130% als onvoldoende. Omgerekend komt dit laatste percentage ongeveer overeen met het Europese schuldplafond van 60% van het bbp.

Voldoende	Tot 100%
Matig	100% tot 130%
Onvoldoende	Vanaf 130%

Berekening

Ultimo jaar	R 2021	B 2022	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026
A Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	59.853	55.715	51.578	46.142	42.204	38.266
B Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	3.191	3.191	15.799	16.659	17.066	17.993
C Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	5.167	5.167	5.167	5.167	5.167	5.167
D Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	2.763	2.763	2.763	2.763	2.763	2.763
E Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	27.757	13.079	8.057	8.057	8.057	8.057
F Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	101	101	101	101	101	101
G Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	998	998	998	998	998	998
H Tot. baten (excl. reservemutaties)	75.416	86.688	79.727	77.135	75.450	73.568
Netto schuldq. (A+B+C-D-E-F-G)/Hx100%	49%	54%	76%	73%	70%	67%

Conclusie

De netto schuldquote kan als voldoende worden aangemerkt.

Voor een goed oordeel over de hoogte van de netto schuldquote van een gemeente is een diepere analyse nodig. Twee belangrijke factoren nuanceren het beeld. Ten eerste kan een grote portefeuille uitgeleende gelden aan derden en aan verbonden partijen het beeld vertekenen. Ten tweede kunnen grote voorraden bouwgrond het beeld vertekenen. Bij een meer dan gemiddelde voorraad bouwgrond of een grote portefeuille uitgeleend geld, zoals bij onze gemeente het geval is, is een netto schuldquote hoger dan 130% minder alarmerend.

4b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Betekenis

Een gemeente met veel verstrekte leningen heeft normaliter veel schulden, welke onder normale omstandigheden niet op de begroting drukken. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote hieronder gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. Op deze manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

Berekeningswijze

De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie artikel 36 lid b en c BBV).

Norm

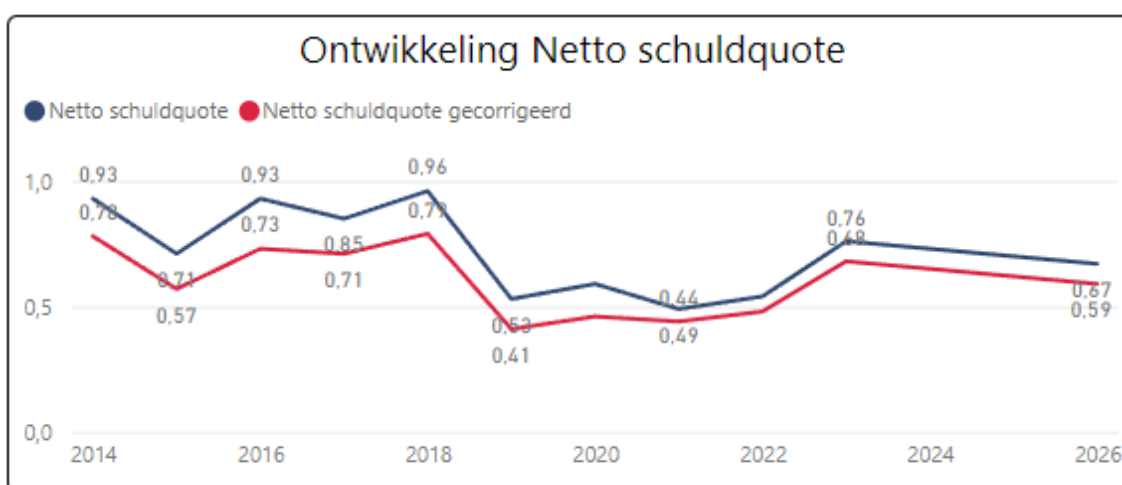
Zie 4a.

Berekening

Ultimo jaar	R 2021	B 2022	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026
A Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	59.853	55.715	51.578	46.142	42.204	38.266
B Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	3.191	3.191	15.799	16.659	17.066	17.993
C Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	5.167	5.167	5.167	5.167	5.167	5.167
D Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	5.965	8.301	8.801	8.801	8.801	8.801
E Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	27.757	13.079	8.057	8.057	8.057	8.057
F Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	101	101	101	101	101	101
G Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	998	998	998	998	998	998
H Tot. baten (excl. reservemutaties)	75.416	86.688	79.727	77.135	75.450	73.568
Netto schuldq. (A+B+C-D-E-F-G)/Hx100%	44%	48%	68%	65%	62%	59%

Conclusie

De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen kan als voldoende worden aangemerkt.

5. Kengetal grondexploitatie

Betekenis

Het kengetal grondexploitatie geeft aan welk deel van de netto-schuldquote veroorzaakt wordt door de grondexploitatie. Een gemeente met veel grondvoorraden heeft normaliter veel schulden, welke bij normale marktomstandigheden niet op de begroting drukken. Als de markt tegenzit, gaat dit echter niet meer op. Een gemeente met veel grondvoorraden kan dan een probleem krijgen vanwege de schulden die voor de aanschaf zijn aangegaan. De afgelopen jaren is gebleken dat de grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente.

Berekeningswijze

Voor de berekening van het kengetal wordt de bouwgrond in exploitatie gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

Norm

Een norm voor het kengetal grondexploitatie is lastig te bepalen. De boekwaarde van de voorraad grond zegt namelijk niets over de relatie tussen de vraag naar en aanbod van bouwgrond. Om deze reden is er geen norm verbonden aan het kengetal grondexploitatie. De boekwaarde van de gronden geeft wel aan of een gemeente veel middelen heeft gestopt in haar grondexploitatie.

Berekening

Ultimo jaar		R 2021	B 2022	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026
A	Vorraden bouwgrond in exploitatie	3.055	-9.142	-2.248	630	2.588	-750
B	Tot. baten (excl. reservemutaties)	75.416	86.688	79.727	77.135	75.450	73.601
	Grondexploitatie A/B x 100%	4%	-11%	-3%	1%	3%	-1%

Conclusie

Het kengetal is de komende jaren laag en tevens vrij stabiel.

6. Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

Betekenis

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het COELO publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente.

Berekeningswijze

De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 in en uit te drukken in een percentage.

Norm

De gemeentelijke woonlasten zijn begrensd op het landelijk gemiddelde.

Berekening

De (ongewogen) gemiddelde woonlasten van gemeenten in 2022, op basis van de cijfers van het COELO, bedragen € 904. Het gemiddelde over 2021 bedraagt € 811.

Ultimo jaar		R 2021	B 2022	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026
A	OZB-lasten voor gezin bij gem. WOZ-waarde	259	274	316	322	325	328
B	Rioolheffing voor gezin	206	206	206	206	206	206
C	Afvalstoffenheffing voor gezin	269	276	277	287	302	322
D	Tot. woonlasten voor gezin (A+B+C)	734	756	799	815	833	856
E	Woonlasten landelijk gem. gezin (t-1)	777	811	904	922	940	959
	Woonlasten t.o.v. landelijk gem. (D/E)x100%	94%	93%	88%	88%	87%	89%

Conclusie

De totale woonlasten bevinden zich onder het landelijk gemiddelde van t-1 (vanaf jaarschijf 2024 is voor het landelijk gemiddelde uitgegaan van een stijging van 2%).

PARAGRAAF ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Algemeen

De gemeente Tholen is ruim 25.000 hectare groot. Een groot deel daarvan bestaat uit openbare ruimte. Deze openbare ruimte bevat o.a. wegen, riolering, groen, water en openbare gebouwen. Alle in deze openbare ruimte aanwezige kapitaalgoederen dienen onderhouden te worden. In deze paragraaf worden de kaders geschetst voor het onderhoud aan deze kapitaalgoederen. De lasten hiervan zijn terug te vinden in het programma "Verkeer en Vervoer", "Sport, Cultuur en Recreatie" en "Volksgezondheid en Milieu". Voor het onderhoud aan de kapitaalgoederen zijn de volgende beleidsplannen vastgesteld:

Beleidsplan	Vastst. raad	Herziening plan	Onderhoudsniveau ¹⁾	Achterst. onderhoud
Wegen	2018	2023	Niveau B (basis) ¹⁾	<1%
Openb. verlichting	2018	2023	o.b.v. stabiliteitsmetingen	<3%
Groen	2018	2023	Niveau A t/m C ²⁾	<1%
Water	2017	2022	Goed	<2%
Riolering	2017	2022	Cf klassen bij funct. eisen	<1%
Gebouwen	2018	2023	Conditie 2/3 (goed/redelijk)	³⁾ ja
Havens	2018	2023	Redelijk	⁴⁾ ja

- 1) Maximaal 10% van het areaal in niveau C (matig) kan zonder extra kosten in stand kan worden gehouden. Stijgt het percentage areaal in niveau C boven de 10%, dan stijgen de kosten. Bij onderhoudsniveau D (slecht) is sprake van achterstallig onderhoud;
- 2) Sinds 2016 is het onderhoudsniveau als volgt: randzones niveau C (laag), begraafplaatsen niveau A (hoog), overig niveau B (basis);
- 3) Dit betreft de gebouwen/objecten waar ontwikkelingen spelen, zoals het oude Haestinghe (inmiddels gesloopt) en dorps huis Poortvliet;
- 4) Dit betreft de houten steigers in de haven van Tholen, welke in 2021/2022 zijn vervangen.

In de raadsvergadering van 6 december 2018 zijn de beleidsplannen voor havens, groen, wegen, openbare verlichting en gebouwen voor de periode 2019 – 2023 vastgesteld. Tevens heeft u in deze vergadering een plan van aanpak voor een integrale visie openbare ruimte vastgesteld. Dit plan van aanpak moet leiden tot een integrale missie en visie op de openbare ruimte. In de missie en visie spreken we af wat onze ambitie is hoe we met de openbare ruimte om willen gaan op het gebied van inrichting, gebruik en beheer. De wensen van de gebruikers van de openbare ruimte, onze burgers, bezoekers en bedrijven, vormen daarbij het uitgangspunt. Natuurlijk binnen de financiële kaders en met onze gemeentelijke verantwoordelijkheid voor het gemeenschappelijke belang en duurzaam beheer van kapitaalgoederen. Inmiddels lopen ook trajecten voor de Omgevingsvisie en een Inspiratievisie Tholen 2040 waarvoor onze burgers en bedrijven geraadpleegd worden. De missie en de visie op de openbare ruimte bezien we nu in samenhang met deze andere twee visies.

Voor het meerjarig onderhoud van de kapitaalgoederen gebouwen, wegen, openbare verlichting en havens zijn voorzieningen aanwezig. Voor de riolering is een spaar- en egalisatievoorziening beschikbaar.

Wegen

Beleidskader

Het beleidsplan wegen 2019-2023 is vastgesteld in uw raad op 6 december 2018. In dit beleidsplan zijn de uitgangspunten uit het bestaande beleidsplan uit 2011 geactualiseerd. Ook is beleid opgenomen met betrekking tot het onderhoud aan civieltechnische kunstwerken. In het beleidsplan is geformuleerd hoe we de komende jaren verder willen gaan (strategie met operationele doelstellingen). Enkele punten daaruit zijn:

- Waar mogelijk onderhoud aan wegen integraal afstemmen met andere disciplines (met aandacht voor de grote transities: klimaat, participatie, veranderende mobiliteit, enz.) en nutsbedrijven om het aantal interventies in de openbare ruimte te beperken;
- Toepassen van materialen die bij voorkeur volledig recyclebaar zijn en een lang levensduur hebben;
- Bij onkruidbestrijding streven om centrum-, havengebieden en ontsluitingswegen te beheren op kwaliteitsniveau A, openbaar gebied grenzend aan particulier eigendom op C-niveau en overig gebieden op B-niveau. Tevens toepassing van preventieve maatregelen;
- Uitgaan van instandhouding/onderhoud en rehabilitatie uitstellen;
- Aandacht voor voet- en fietspaden rondom voorzieningen (relatie met integrale huisvestingsplannen).

Om naar de visie toe te werken is voor de periode 2019-2023 een beheerstrategie met meetbare, operationele doelen geformuleerd.

Financieel overzicht

		Rek. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023
A	Storting in de voorziening	€ 718.000	€ 681.000	€ 681.000
B	Klein onderhoud	€ 589.396	€ 479.300	€ 810.300
C	Inkomensoverdracht Waterschap	€ 1.434.701	€ 1.440.000	€ 1.540.000
D	Ambtelijke capaciteit*	€ 400.097	€ 473.800	€ 446.000
E	Kapitaallasten	€ 125.750	€ 202.705	€ 350.400
F	Totale lasten (A t/m E)	€ 3.267.944	€ 3.276.805	€ 3.827.700
G	Vergoedingen	€ 313.770	€ 159.500	€ 268.000
H	Jaarbudget (F-G)	€ 2.954.174	€ 3.117.305	€ 3.559.700

* Exclusief overhead

Op het taakveld ontstaat een hogere last van afgerond € 440.000 door onder andere een verhoging van het onderhoudsniveau in centra en hotspots van B naar A gedurende de jaren 2023 t/m 2025 en hogere kapitaallasten als gevolg van gerealiseerde investeringen, beiden tot een bedrag van € 150.000.

De hoogte van bijdragen van gemeenten aan het beheer van gemeentelijke wegen door waterschappen is vastgelegd in het Besluit bijdrage vergoeding wegzorg. Jaarlijks wordt zij bijgesteld op basis van gegevens van het Centraal Planbureau (prijsstijging overheidsconsumptie). Dit leidt tot een stijging van € 100.000 in 2023. De hogere lasten voor kabels en leidingen worden gecompenseerd door de hogere vergoedingen van derden hiervoor.

Het verloop van de voorziening ziet er als volgt uit:

		Rek. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023
A	Stand 1-1	€ 906.454	€ 1.227.375	€ 1.258.988
B	Structurele storting	€ 718.000	€ 681.000	€ 681.000
C	Aanwending	€ 393.183	€ 653.283	€ 247.018
	Stand per 31-12 (A+B-C)	€ 1.231.271	€ 1.255.092	€ 1.692.970

Openbare verlichting

Beleidskader

Het op 6 december 2018 vastgestelde beleidsplan openbare verlichting bevat een evaluatie van het eerdere beleidsplan uit 2003 en van de gewijzigde uitgangspunten uit 2014. Ook beschrijft het plan het toepassingsgebied, stelt het de kaders en inhoud van het vakgebied, beschrijft het de onderhoudsmethodiek en de ermee gepaard gaande financiële lasten. Het beleidsplan voorziet in de volgende kaders:

- Waar moeten we aan voldoen? – wettelijke kaders en richtlijnen; haar missie;
- Hoe staan we ervoor en wat is er in de afgelopen periode gerealiseerd? – kengetallen en evaluatie;
- Welke visie en ambitie heeft de gemeente op het gebied van:
  - Duurzaamheid (energiebesparing en materiaalgebruik);
  - Kwaliteit (materiaalgebruik, beheersniveau's openbare ruimte);
  - Beleving (waarde van de ruimte, veilig, toegankelijkheid en sfeer).

Financieel overzicht:

		Rek. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023
A	Storting in de voorziening	€ 119.500	€ 119.500	€ 119.500
B	Energie	€ 83.334	€ 75.000	€ 125.000
C	Inkomensoverdracht	€ 31.672	€ 31.000	€ 34.000
D	Ambtelijke capaciteit*	€ 37.912	€ 36.300	€ 33.000
E	Kapitaallasten	€ 12.139	€ 14.521	€ 28.600
F	Totale lasten (A t/m E)	€ 284.557	€ 276.321	€ 340.100
G	Vergoedingen	€ 30.652	€ 12.000	€ 15.000
H	Jaarbudget (F-G)	€ 253.905	€ 264.321	€ 325.100

* exclusief overhead

De stijging op het taakveld ad € 60.000 ontstaat voornamelijk door hogere energielasten.

Het verloop van de voorziening ziet er als volgt uit:

		Rek. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023
A	Stand 1-1	€ 87.468	€ 86.968	€ 82.849
B	Structurele storting	€ 119.500	€ 119.500	€ 117.000
C	Aanwending	€ 123.619	€ 120.000	€ 120.000
	Stand per 31-12 (A+B-C)	€ 83.349	€ 86.468	€ 79.849

Openbaar groen

Beleidskader

Ook het Groenplan is vastgesteld in de raadsvergadering van 6 december 2018. Het plan omschrijft diverse waarden van groen, zoals lucht(kwaliteit), het dempen van de gevolgen van klimaatverandering, de rust die groen geeft, dat groen uitnodigt tot bewegen, lagere gezondheidskosten en minder vandalisme. Naast deze algemene waarden van groen heeft een specifieke groen inrichting ook specifieke functies, zoals recreatie, speelgelegenheid, sport, afscherming, verkeersbegeleiding, voedselbron en nest- en schuilgelegenheid voor dieren. Om de verschillende waarden en functies van het groen ook in de toekomst te kunnen garanderen moet het groen onderhouden worden. Daarnaast is er een visie nodig voor de ontwikkeling van groene structuren en om in te spelen op ontwikkelingen. Kort samengevat is deze visie: "Het behouden en ontwikkelen van een robuuste groenstructuur die de waarden van groen versterkt".

Daarmee willen we:

- Het openbaar groen duurzaam in stand houden;
- Ons aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering;
- De biodiversiteit vergroten (en daarmee ook belevingswaarde);
- Zo robuust mogelijke groenstructuren realiseren;
- De waarden van groen versterken.

Financieel overzicht:

		Rek. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023
A	Inzet capaciteit*	€ 488.926	€ 500.100	€ 516.500
B	Aankoop goederen	€ 18.552	€ 61.000	€ 0
C	Inhuur derden	€ 38.444	€ 32.500	€ 27.000
D	Onderhoud	€ 133.299	€ 178.000	€ 294.000
E	Maaiwerkzaamheden	€ 130.673	€ 106.000	€ 140.000
F	Onderhoud door derden (o.a. De Betho)	€ 311.990	€ 258.000	€ 260.000
G	Compostering	€ 7.811	€ 13.000	€ 10.000
H	Diversen	€ 6.636	€ 6.000	€ 8.000
I	Totale lasten (A t/m H)	€ 1.136.331	€ 1.154.600	€ 1.255.500
J	Vergoedingen	€ 59.337	€ 44.000	€ 46.000
K	Jaarbudget (I-J)	€ 1.076.994	€ 1.110.600	€ 1.209.500

* exclusief overhead

Op basis van het groenplan 2019-2023 is overeenkomstig de kadernota 2022 extra budget opgevoerd voor:

- Het omvormen van delen van dorpsbossen en braakliggende gronden naar bloemrijk gras;
- Een hoger beheerniveau van de beplantingen in centrumgebieden;
- Een hoger beheerniveau op toeristische hotspots;
- Het aanvullen van de bestaande boomstructuur.

Daarnaast speelt in de toename van de lasten ook mee de indexering van de maaiwerkzaamheden en de areaaluitbreiding door de verdere ontwikkeling van bedrijventerrein- en woningbouwcomplexen en overige verschuivingen.

Vijvers en waterlopen

Beleidskader

In het kader van het project "Beheer en Onderhoud in Bebouwd gebied" (BOB) is in 2007 met het waterschap Scheldestromen een bestuurlijke overeenkomst gesloten (onderhoud oppervlaktewateren binnen bebouwd gebied). Deze overeenkomst is in 2017 geactualiseerd en opnieuw vastgesteld door het college. Het baggerwerk wordt sindsdien in overleg met de gemeente door het waterschap uitgevoerd, terwijl het maaiwerk in overleg met het waterschap door de gemeente wordt uitgevoerd.

Verder is in uw raad van 12 oktober 2017 het Waterhuishouding plan (onderdeel Stedelijk waterplan) vastgesteld. De uitvoering van de hierin opgenomen maatregelen bestrijken een periode van 5 jaar (2018-2022).

Financieel overzicht:

		Rek. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023
A	Inzet capaciteit*	€ 35.070	€ 53.400	€ 53.000
B	Onderhoud	€ 17.554	€ 88.000	€ 45.500
C	Maaiwerkzaamheden	€ 71.071	€ 72.000	€ 72.000
D	Compostering	€ 6.682	€ 12.500	€ 8.000
E	Totale lasten (A t/m D)	€ 130.377	€ 225.900	€ 178.500
F	Vergoedingen	€ 56.151	€ 55.000	€ 55.000
K	Jaarbudget (E-F)	€ 74.226	€ 170.900	€ 123.500

* exclusief overhead

In 2018 is een groot deel van de oevers van de Veste in Tholen hersteld. Het stond op de planning om de volledige Veste aan te pakken, maar tijdens de uitvoering bleek dit (financieel) niet haalbaar. Om het restant oeverherstel aan de Veste Zuid alsnog uit te kunnen voeren is overeenkomstig de kadernota 2022 een eenmalig bedrag hiervoor opgevoerd. De helft van de kosten komt van waterschap Scheldestromen.

Riolering

Beleidskader

In uw raad van 12 oktober 2017 is het Waterhuishouding plan (onderdeel Gemeentelijk Riolerings- en Grondwaterplan) 2018-2022 vastgesteld.

Financieel overzicht:

		Rek. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023
A	Inzet capaciteit*	€ 214.111	€ 262.900	€ 255.300
B	Regulier onderhoud	€ 559.670	€ 472.900	€ 492.300
C	Storting spaarvoorziening	€ 1.078.000	€ 1.089.000	€ 1.078.000
D	Totale lasten (A t/m C)	€ 1.851.781	€ 1.824.800	€ 1.825.600
E	Rioolheffing	€ 2.365.981	€ 2.266.000	€ 2.266.000
F	Vergoedingen	€ 20.388	€ 65.000	€ 65.000
G	Mutatie voorziening riolering	-€ 48.788	€ 22.000	€ 11.000
H	Voordeel exploitatie/comp. Btw (E+F+G-D)	-€ 485.800	-€ 528.200	-€ 516.400

* exclusief overhead

Het verloop van de spaarvoorziening riolering is als volgt:

		Rek. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023
A	Stand 1-1	€ 1.529.328	€ 1.638.345	€ 1.157.442
B	Structurele storting	€ 1.078.000	€ 1.089.000	€ 1.078.000
C	Aanwending	€ 1.149.480	€ 1.389.406	€ 464.991
	Stand per 31-12 (A+B-C)	€ 1.457.848	€ 1.337.939	€ 1.770.451

Het verloop van de voorziening voor beklemde middelen van derden met een specifieke aanwendingsrichting (op grond van artikel 44 lid 2 BBV) is nagenoeg overeenkomstig de begroting en ziet er als volgt uit:

		Rek. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023
A	Stand 1-1	€ 306.234	€ 284.234	€ 333.022
B	Mutatie	-€ 48.788	€ 22.000	€ 11.000
Stand per 31-12 (A-B)		€ 355.022	€ 262.234	€ 322.022

Gebouwen

Beleidskader

Het beleidsplan gebouwenbeheer is vastgesteld in uw raad van 6 december 2018. Het beleidsplan voorziet in de volgende kaders:

- De indeling van de gemeentelijke gebouwen en objecten in rubrieken;
- De te handhaven technische conditie per object;
- De toe te passen werkmethode, zijnde het conditie afhankelijk onderhoud (NEN 2767);
- De financiële meerjarenplanning 2018-2027, waarbij rekening is gehouden met een bezuiniging van 10%.

Financieel overzicht

In 2019 is een voorziening voor groot onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen gevormd. Overeenkomstig het beleidsplan vindt jaarlijks een dotatie plaats van € 450.000 en is voor groot onderhoud in 2022 een bedrag geraamd van € 379.538.

Het verloop van de voorziening ziet er als volgt uit:

		Rek. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023
A	Stand 1-1	€ 467.705	€ 1.684	€ 405.070
B	Structurele storting	€ 453.400	€ 450.000	€ 450.000
C	Aanwending*	€ 528.111	€ 437.924	€ 379.538
Stand per 31-12 (A+B-C)		€ 392.994	€ 13.760	€ 475.532

* Bij de aanwending wordt uitgegaan van de kosten door derden (dus exclusief de kosten inzet eigen personeel).

Havens

Beleidskader

Het beleidsplan Beheer en Onderhoud Havens 2019-2023 is vastgesteld in uw raad van 6 december 2018 en zal onderdeel uit gaan maken van het overkoepelende Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte. Tegelijkertijd is overgegaan tot opheffing van de (vier) afzonderlijke voorzieningen onderhoud havens en besloten tot de vorming van één voorziening "meerjarig onderhoud havens gemeente Tholen" ten behoeve van de uitvoering van het totale geactualiseerde meerjaren onderhoudsprogramma van de havens.

Financieel overzicht

De geraamde lasten en baten voor dit jaar ziet er per haven als volgt uit:

Begroting 2023		Lasten	Baten	Saldo
A	Jachthaven Stavenisse	€ 113.900	€ 103.000	€ 10.900
B	Handelshaven Tholen	€ 103.200	€ 39.700	€ 63.500
C	Handelshaven Sint-Annaland	€ 157.800	€ 166.000	-€ 8.200
D	Handelshaven Sint Philipsland	€ 21.200	€ 1.000	€ 20.200
E	Handelshaven Stavenisse	€ 29.500	€ 1.500	€ 28.000
F	Aanlegsteiger Anna-Jacobapolder	€ 9.350	€ 0	€ 9.350
G	Aanlegsteiger Gorishoek	€ 8.300	€ 0	€ 8.300
Jaarbudget		€ 443.250	€ 311.200	€ 132.050

Het hogere nadelig saldo bij de handelshaven van Tholen is het gevolg van hogere kapitaallasten door nieuwe investeringen terwijl de handelshaven Sint-Annaland juist een lager nadelig saldo vertoont als gevolg van hogere (erfpacht)opbrengsten.

Meerjarig zien de onderhoudslasten er als volgt uit:

		Rek. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023
A	Jachthaven Stavenisse	€ 0	€ 23.633	€ 10.900
B	Handelshaven Tholen	€ 2.058	€ 60.558	€ 63.500
C	Handelshaven Sint-Annaland	€ 0	€ 1.964	-€ 8.200
D	Handelshaven Sint Philipsland	€ 0	€ 20.882	€ 20.200
E	Handelshaven Stavenisse	€ 975	€ 27.367	€ 28.000
F	Aanlegsteiger Anna-Jacobapolder	€ 0	€ 4.850	€ 9.350
G	Aanlegsteiger Gorishoek	€ 60	€ 8.900	€ 8.300
Jaarbudget (A+B+C+D+E+F+G)		€ 3.093	€ 148.154	€ 132.050

Het verloop van de egalisatievoorziening voor groot onderhoud aan de havens zien er als volgt uit:

	Sint-A'land	Stavenisse	Tholen	Sint Phil.	Gorishoek	AJP	Totaal
Stand 1 jan. 2021	€ 84.576	€ 59.090	€ 235.565	€ 10.236	-€ 12.554	€ 7.009	€ 383.922
Storting 2021	€ 8.300	€ 17.200	€ 14.400	€ 5.600	€ 5.600	€ 3.550	€ 54.650
Aanwending 2021	€ 0	€ 975	€ 2.058	€ 0	€ 60	€ 0	€ 3.093
Stand 31 dec. 2021	€ 92.876	€ 75.315	€ 247.907	€ 15.836	-€ 7.014	€ 10.559	€ 435.479
Storting 2022	€ 8.300	€ 17.200	€ 14.400	€ 5.600	€ 5.600	€ 3.550	€ 54.650
Aanwending 2022	€ 5.800	€ 7.700	€ 36.100	€ 30.700	€ 2.600	€ 0	€ 82.900
Stand 31 dec. 2022	€ 95.376	€ 84.815	€ 226.207	-€ 9.264	-€ 4.014	€ 14.109	€ 407.229
Storting 2023	€ 8.300	€ 17.200	€ 14.400	€ 5.600	€ 5.600	€ 3.550	€ 54.650
Aanwending 2023	€ 0	€ 10.900	€ 0	€ 0	€ 8.700	€ 0	€ 19.600
Stand 31 dec. 2023	€ 103.676	€ 91.115	€ 240.607	-€ 3.664	-€ 7.114	€ 17.659	€ 442.279

PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING

Inleiding

De veranderende rol van de overheid, de steeds verdergaande digitalisering van de samenleving en de schaarste van beschikbare middelen vragen om een permanente doorontwikkeling van de bedrijfsvoering. Primair is die doorontwikkeling gericht op verbetering van de dienstverlening aan de burger. Randvoorwaarden die in dit geheel cruciaal zijn raken alle aspecten van de bedrijfsvoering. We noemen in dit kader:

- Een heldere en toekomstgerichte visie op Informatievoorziening;
- Een goed functionerende ICT-omgeving;
- Voldoende financiële middelen om te investeren in ontwikkelingen en noodzakelijke maatregelen;
- Voldoende personeel met de juiste opleiding en competenties;
- Een organisatiecultuur die gericht is op leren en ontwikkelen.

Beleidsprogramma “Samen leven, ruimte geven....2022-2026”

Na de gemeenteraadsverkiezingen op 16 maart 2022 is een raadsbreed beleidsprogramma vastgesteld. Een ambitieus programma waarin nieuwe doelen gesteld zijn en nieuwe accenten gelegd worden, onderverdeeld in een 16-tal programma's. Verbetering van de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening heeft een prominente plek op de agenda. Daarvoor is een soepel draaiende organisatie nodig, waarmee de relatie naar bedrijfsvoering is gelegd.

Organisatiekompas en teamkompassen

In 2022 is een organisatiekompas opgesteld dat richting geeft aan de inspanningen van de organisatie. Het organisatiekompas luidt:

In deze turbulente wereld willen we als zelfstandige gemeente Tholen strategisch en beleidsmatig ons eigen lot bepalen. En zelf de lijnen uitzetten in een gemeente waar het voor onze inwoners en bezoekers goed wonen, werken en leven is. We willen zelf vanuit traditie en met ambitie de lijnen uitzetten richting 'Tholen 2040'. Met een dienstverlening die zich ontwikkelt van 6,4 naar 8. onze missie is om die doelen bereiken vanuit een soepel draaiende organisatie waarin mensen met hart en ziel en met veel plezier aan het werk zijn. We zetten stappen in die richting, gaan samen op avontuur. We volgen daarbij een strategie, waarbij we ruimte geven aan de Thoolse samenleving. We verbinden de gemeente met allerlei initiatieven in en om ons heen, zodat we elkaar versterken. Samen. Ondernemend. Duurzaam. En natuurlijk altijd met Respect voor elkaar, voor anderen, voor de wereld om ons heen. En in alles wat we doen houden we rekening met toekomstige generaties: onze kinderen en kleinkinderen.

Op basis van dit organisatiekompas zijn teamkompassen opgesteld. De ondersteunende teams (Middelen, Facilitaire Zaken/Informatievoorziening en Concernzaken hanteren het Kompas Bedrijfsvoering:

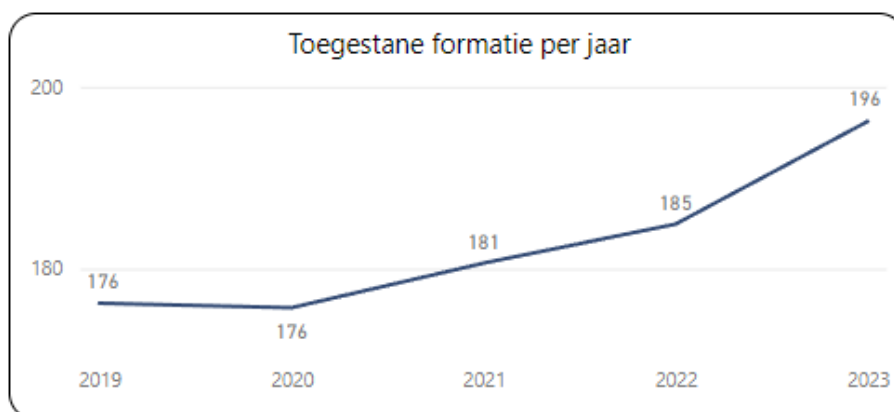
Onze ambitie is om met de ondersteunende teams bij te dragen aan een soepel draaiende organisatie, waarin mensen met hart en ziel en met veel plezier aan het werk zijn. We ondersteunen en ontzorgen de primaire teams optimaal, zonder de verantwoordelijkheid over te nemen. We bieden teams de middelen en ondersteuning die nodig zijn om de door het bestuur geformuleerde doelen te bereiken, gewenste maatschappelijke effecten te realiseren, de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren en over dat alles transparant verantwoording af te leggen.

Verdeeld over 7 thema's werken we aan 23 interne projecten op het gebied van bedrijfsvoering:

Thema	Project
Efficiënt werken	1. Datagedreven werken 2. Procesmatig werken 3. Digitaal werken
HRM / Faciliteren medewerkers	4. Opleiding via Goodhabitiz 5. Ontwikkelgesprekken medewerkers 6. Introductieprogramma nieuwe medewerkers 7. Nieuw kantoorconcept/hybride werken 8. Doorontwikkeling organisatie 9. Dienend leiderschap 10. Competenties 11. Talentontwikkeling
Communicatie	12. Direct Duidelijk 13. Factor C 14. SDG 180 (Digitale dienstverlening, producten aanbieden in Engelse taal)
Klanttevredenheid	15. Burgerpeiling 16. Direct meten waardering dienstverlening
Kompassen en serviceformules	17. Organisatiekompas, teamkompas en individuele kompassen 18. Implementatie serviceformules
Informatieveiligheid en privacy	19. Informatieveiligheid en AVG 20. Audits
Bestuur	21. Implementatie Wet open overheid 22. Implementatie Wet elektronische publicatie 23. Vernieuwing P&C-cyclus: Implementatie doelenboom / Bizaline

Personeel en organisatie

De toegestane formatieomvang is voor 2023 berekend op 196,20 FTE. Ten opzichte van 2022 (184,9 FTE) laat de toegestane formatieomvang een aanzienlijke stijging zien. Beleidskeuzes uit de kadernota 2022 en 2023 zijn daarvan de oorzaak. Zowel in het ruimtelijk domein als in het sociaal domein staan we voor diverse uitdagingen en ambities en is uitbreiding van de formatie noodzakelijk.

In een steeds krappere wordende arbeidsmarkt wordt het moeilijker om voldoende gekwalificeerd personeel aan te trekken (en te behouden). We investeren daarin door op vernieuwende manieren te werven en ons HRM-beleid aan te passen en toekomstgericht te maken. Zo hebben we de website www.werkenbijdegemeentetholen.nl geïntroduceerd, investeren we in het hybride werken en zijn we volop aan de slag met talentontwikkeling in combinatie met Good Habitz.

Het HRM beleid rust inmiddels op 5 pijlers: (1) vitaliteit en duurzame inzetbaarheid, (2) flexibiliteit en organiseren, (3) cultuur en leiderschap, (4) leren en ontwikkelen en (5) aantrekkelijk werkgeverschap.

Concerncontrol

Interne controle wordt uitgevoerd conform het door het college vastgestelde Interne Controleplan. De bevindingen van de interne controle worden door de externe accountant betrokken bij de controle van de jaarrekening. Uit de managementletter 2021 kunnen we opmaken dat de beheersing van significante processen, rekening houdend met de aanvullende gegevensgerichte maatregelen (VIC) die wij als gemeente uitvoeren, als voldoende aangemerkt wordt. De processen waar de meeste risico's in worden onderkend betreffen het inkoopproces, de uitkeringen binnen het sociaal domein, de waardering van grondexploitaties en de voorzieningen. Uit de bevindingen van de accountant komen diverse verbeterpunten/ aandachtspunten voort. In grote lijnen zijn die als volgt samen te vatten:

- Er komt steeds meer aandacht voor de zichtbare vastlegging van onderkende (fraude)risico's en de daarbij behorende mitigerende beheersingsmaatregelen. Met het oog op de nieuwe rechtmatigheidsverantwoording, welke ingaat vanaf boekjaar 2023, vormt een geformaliseerde frauderisicoanalyse een belangrijke voorwaarde om een gedegen uitspraak te kunnen doen over de rechtmatigheid. Deze frauderisicoanalyse is begin 2022 geformaliseerd.
- De accountant legt steeds meer nadruk op de beoordeling van de automatiseringsomgeving: betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Op deelgebieden is de betrouwbaarheid ontoereikend. Deze bevinding onderschrijven wij. Niet voor niets leggen wij nadruk op de noodzaak tot het investeren in informatieveiligheid;
- Met de komst van de nieuwe rechtmatigheidsverantwoording vanaf boekjaar 2023 en de keuze die wij als gemeente maken inzake de verdedigingslijnies en de na te streven variant inzake rechtmatigheid, kan de meerwaarde van de VIC voor de organisatie & onze controle worden vergroot door 'in de eerste en tweede proceslijnen nog explicieter aandacht te geven aan de opzet en inrichting van de AO/IB per proces alsmede de advisering daaromtrent. Verdergaande benutting van het zaakstelsel kan daarbij uitkomst bieden.
- Er wordt steeds meer nadruk gelegd op actuele procesbeschrijvingen met onderkende (fraude)risico's en hoe deze risico's aan de hand van interne beheersingsmaatregelen gemitigeerd worden. Voor significante risico's vinden derhalve geen interne beheersingsmaatregelen zichtbaar plaats.

Deze overige verbeterpunten pakken wij planmatig op, waar mogelijk in combinatie met het LEAN maken van processen en het voldoen aan eisen die informatieveiligheid en privacywetgeving stellen.

Rechtmatigheidsverantwoording

In mei 2022 is door de overheid kenbaar gemaakt dat de wetwijziging in het kader van de rechtmatigheid in de jaarrekening niet meer in zal gaan vanaf boekjaar 2022, maar pas vanaf boekjaar 2023. Als gevolg van deze wetwijziging geeft het college vanaf het boekjaar 2023 zelf een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarstukken. Op dit moment verstrekken externe accountants een controleverklaring met een oordeel inzake getrouwheid en rechtmatigheid bij de jaarrekeningen van gemeenten. De externe accountants geven in de toekomst dan nog een controleverklaring af met alleen een oordeel inzake de getrouwheid van de jaarrekening, inclusief dan de rechtmatigheidsverantwoording door het college van B en W die in de jaarrekening wordt opgenomen.

Intern zijn de eerste stappen gezet met de opzet van een plan van aanpak, het opstellen van de frauderisicoanalyse en het verder door ontwikkelen van de interne controle. Boekjaar 2022 wordt aangemerkt als leer- en overdrachtsjaar.

Informatisering & automatisering

Verdergaande digitalisering

We volgen landelijke ontwikkelingen als Digitale Agenda 2024, de Wet Open Overheid, Common Ground en 'Samen Organiseren' en vertalen deze naar onze visie op dienstverlening en het informatiebeleid en we nemen de benodigde maatregelen op het gebied van informatievoorziening en ICT. Hierbij zorgen we dat we voldoen aan (landelijke) standaarden, informatieveiligheid en privacy normen.

Data gedreven werken

Het optimaal benutten van data in bedrijfsprocessen wordt steeds belangrijker. Het monitoren van ontwikkelingen en benchmarking zijn daar voorbeelden van. Met name in het sociaal domein hebben we op dat terrein het afgelopen jaar flinke stappen vooruit gezet. Maar ook op het gebied van dienstverlening en in de financiële verantwoording ontwikkelen we daarin door. Door het plukken van laaghangend fruit proberen we enthousiasme te creëren in de organisatie. Maar data gedreven werken gaat verder. Data gedreven werken is werken op basis van feiten uit de samenleving, die verzameld worden in de vorm van data, geanalyseerd worden naar informatie, samen met domeinkennis op de juiste manier geïnterpreteerd worden naar bruikbare inzichten, en om op basis van deze inzichten een zo geïnformeerd mogelijk besluit te nemen wat een hogere waarde geeft voor de samenleving. Zo ver gaan we nu nog niet. In 2022 is een visie opgesteld. Op basis van die visie stellen we een plan van aanpak op. Hiervoor maken we gebruik van de samenwerking binnen Zeeland.

Ontwikkelingen ICT

In 2022 zijn voorbereidingen gestart voor de verdere doorontwikkeling van het digitaal (samen)werken. In 2023 zal telefonie verder geïntegreerd worden in de nieuwe mogelijkheden en werken we verder aan de digitale vaardigheden van de organisatie.

Informatiebeveiliging

Het uitgangspunt voor informatiebeveiliging is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). De implementatie is risico gebaseerd, oftewel: de focus ligt op het implementeren van maatregelen om de hoogste risico's als eerste te beheersen.

Informatieveiligheid staat nog steeds onder druk. Dit wordt met name veroorzaakt door de toenemende (digitale) dreigingen. Steeds meer (overheids)instellingen ondervinden hoe belangrijk cybersecurity is en welke impact het uitvallen van digitale voorzieningen heeft op de dienstverlening en het vertrouwen van de burger in de overheid.

De digitale criminaliteit evolueert en professionaliseert doorlopend en de ambtelijke organisatie kent daarnaast vele uitdagingen. In 2022 zijn de dreigingen en risico's opnieuw herzien en hierop volgt in 2023 een antwoord in de vorm van een aanpak op basis van geactualiseerde technische en organisatorische informatieveiligheidsmaatregelen. Deze zijn gericht op het verhogen van de (digitale) weerbaarheid door het uitbreiden van maatregelen tegen onder andere (internationale) cyberaanvallen. De gemeente Tholen volgt daarin de adviezen van de Informatiebeveiligingsdienst (IBD) en het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC).

De gemeente Tholen is voor de veiligheid van de informatie voor een deel afhankelijk van de ICT-infrastructuur en de daarbij behorende beheersende processen. Ook in 2023 wordt hiervoor een beroep gedaan op de gemeenschappelijke regeling ICT-WBW. Daarbij richt de gemeente zich vooral op gestandaardiseerde oplossingen zoals GGI-Veilig, dat gemeenten helpt hun ICT-infrastructuur veiliger te maken met onder meer actieve netwerk monitoring voor het bewaken van dataverkeer.

Daarnaast richt de aandacht zich op het afstemmen van beveiligingsprocessen zoals het incidentmanagement en de borging van de beveiliging van mobiele apparaten. Dit zijn noodzakelijke structurele inspanningen om de processen en het instrumentarium van de ambtelijke organisatie op een veilig niveau te houden.

Daarbij hoort het continu bewust houden van medewerkers, bestuur, directie en management van het belang van informatieveiligheid. Dat vraagt vooral om commitment, sturing en blijvende investeringen in kennis en interventies, welke hand in hand gaan met het goed organiseren van rollen, taken en verantwoordelijkheden, zodat het verantwoordelijke lijnmanagement in staat kan worden gesteld de maatregelen voor informatieveiligheid te implementeren in een Planning & Control cyclus.

Documentaire Informatievoorziening

Het afgelopen jaar heeft voor een groot deel in het teken gestaan van het opschonen van het oude postregistratiesysteem Corsa zodat het overgezet kan worden naar het elektronisch depot. Komend jaar zal een start worden gemaakt met het opschonen van het Zaaksysteem. Afgesloten zaken welke voor vernietiging in aanmerking komen dienen verwijderd te worden na hun bewaartermijn. Hierin is enige achterstand ontstaan doordat de focus op het oude Corsa heeft gelegen. Daarnaast zal het Zaaksysteem een kwalitatieve verbeterslag ondergaan door verbetering van de processen en het inbouwen van controleslagen bij de zaken die voor blijvende bewaring in aanmerking komen. De medewerkers van het cluster documentaire informatievoorziening zullen zich in de toekomst stapsgewijs gaan ontwikkelen tot informatiebeheerders.

Oud archief

De overdracht van het oude postregistratiesysteem Corsa naar het elektronisch depot heeft meer werk gekost dan van te voren bedacht was. Ook digitaal overgebrachte archieven zullen nog hier en daar aangepast moeten gaan worden om de kwaliteit van de overgebrachte informatie te verbeteren. Met de nieuwe scanapparatuur kunnen weer veel archiefbescheiden worden gedigitaliseerd door -met name- vrijwilligers en mensen die re-integreren. Deze bescheiden kunnen vervolgens online beschikbaar gesteld gaan worden op de vernieuwde website. De vernieuwing bestaat uit individueel benaderbare archiefbeschrijvingen waaraan scans gekoppeld kunnen worden. Zo worden burgers welke onderzoek willen doen in de Thoolse archieven nog beter geholpen met het doen van onderzoek in de archieven vanuit huis. Ook zal de werkvoorraad te inventariseren archieven verder worden opgepakt en zodoende beter toegankelijk worden gemaakt. Tegelijkertijd met dit alles blijven we de vele vragen, die digitaal worden gesteld, snel beantwoorden. Ook worden allerlei instanties zoals redacties, onderzoekers, bedrijven, overheden etc. van informatie voorzien uit de archieven. Ook erfgoedprojecten zoals de 'Verdronken stad Reymerswael' en de 'Linie van de Eendracht' zullen ondersteund blijven worden met het doen van onderzoek naar hun beider verleden.

Huisvesting & Services

Het huurcontract met Rabobank eindigt september 2023, aan de invulling van de vrijkomende ruimtes wordt intern aandacht aanbesteed.

We realiseren de verdere uitwerking van het kantoorconcept, het uitbreiden/inrichten van extra vergaderruimtes en overige ruimtes.

Door de mogelijkheid om thuis te werken zijn we als werkgever verplicht hiervoor meubilair (bureau en bureaustoel) ter beschikking te stellen die voldoet aan de recentste Nederlandse Arbonormen voor werkplekken. We besteden dit eind 2022 aan. Verwacht wordt dat levering begin 2023 zal zijn.

In 2024 is het verplicht volgens nieuwe wetgeving afwasbare koffiebekers op kantoor te hebben of indien niet mogelijk de wegwerpbekers geheel te recyclen. We onderzoeken hoe hier invulling aan te geven. O.a. ook vanwege het nieuwe contract koffieapparatuur + afname producten welke begin 2023 zal ingaan.

In 2022 zijn bij diverse leveranciers extra prijsstijgingen doorgevoerd, bovenop de standaard indexering, in verband met onvoorziene omstandigheden dit jaar. Dit drukt vooral op de budgetten die begroot zijn voor papier, koffie en producten voor het bedrijfsrestaurant.

PARAGRAAF FINANCIERING

Inleiding

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie vindt plaats binnen de kaders zoals gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido).

Beleid

Het beleid is vastgelegd in het Treasurystatuut, welke laatstelijk herzien is per 8 december 2016. Belangrijke punten uit het treasurystatuut zijn:

- Het aangaan / verstrekken van leningen is alleen toegestaan voor uitoefening van de publieke taak;
- Toegestane instrumenten bij het aantrekken van financieringen zijn onderhandse leningen;
- Het aantrekken van leningen geschiedt door offertes te vragen bij ten minste twee instellingen;
- Overtollige middelen moeten worden aangehouden in 's Rijks schatkist (verplicht schatkistbankieren).

Treasurybeheer

De treasuryfunctie is belast met de uitvoering van het beleid. Deze functie omvat het financieren van alle gemeentelijke activiteiten en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. De belangrijkste doelstellingen van de treasuryfunctie zijn:

- Het waarborgen van duurzame toegang tot de financiële markten tegen acceptabele condities;
- Het beperken van financiële risico's als intern liquiditeits-, rente-, koers- en kredietrisico;
- Het minimaliseren van kosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities;
- Het optimaliseren van het renteresultaat.

Risicobeheer

Met betrekking tot het risicobeheer gelden de volgende algemene uitgangspunten:

1. De gemeente mag leningen of garanties uit hoofde van de publieke taak uitsluitend verstrekken aan door de raad goedgekeurde derde partijen;
2. De gemeente kan middelen uitzetten uit hoofde van de treasuryfunctie indien deze uitzettingen niet zijn gericht op het genereren van inkomsten door het lopen van overmatig risico. Risicomijding wordt gewaarborgd via richtlijnen en limieten in het treasurystatuut;
3. Het gebruik van derivaten is slechts toegestaan ter beperking van financiële risico's;
4. De kasgeldlimiet en de renterisiconorm conform de Wet Fido worden niet overschreden.

Renterisico

Om de renterisico's te bewaken wordt vanuit de Wet Fido voorgeschreven het renterisico op zowel de korte als de lange termijn in beeld te brengen. Het renterisico op korte termijn wordt in beeld gebracht via de kasgeldlimiet. Deze limiet stelt dat de gemiddelde netto-vlottende schuld in een bepaald kwartaal niet hoger mag zijn dan 8,5% van het begrotingstotaal. Voor Tholen betekent dit voor 2023 een bedrag van circa € 6,8 miljoen. Omdat de rente van kortlopende leningen (geldmarkt) lager is dan de rente van langlopende leningen (kapitaalmarkt), zullen we, indien nodig, optimaal gebruik maken van financiering met kortlopende leningen. De kasgeldlimiet wordt hierbij niet overschreden.

Het renterisico op lange termijn wordt in beeld gebracht via de renterisiconorm. Met deze norm wordt een kader gesteld om de opbouw van de leningenportefeuille zodanig te spreiden dat het renterisico uit hoofde van renteaanpassing en herfinanciering van leningen in voldoende mate wordt beperkt. De norm houdt in dat in enig jaar niet meer dan 20% van het begrotingstotaal voor aflossing of renteherziening in aanmerking mag komen. Aan deze norm voldoen we ruimschoots.

Renterisiconorm		Bedragen x 1.000			
		2023	2024	2025	2026
1	Renteherzieningen	1.300	1.300	0	0
2	Aflossingen	4.137	5.437	3.937	3.937
3	Renterisico (1+2)	5.437	6.737	3.937	3.937
4a	Begrotingstotaal (baten)	79.727	77.120	75.465	74.001
4b	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
4	Renterisiconorm (4a x 4b)	15.945	15.424	15.093	14.800
5a	Ruimte onder de risiconorm (4>3)	10.508	8.687	11.156	10.863
5b	Overschrijding renterisiconorm (3>4)	0	0	0	0

Liquiditeitsbeheer

Het liquiditeitsgebruik beperken wij zoveel mogelijk door geldstromen op elkaar af te stemmen. De liquiditeitspositie moet te allen tijde voldoende zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Bij een tekort aan liquiditeiten kunnen kortlopende middelen worden aangetrokken, zolang de kasgeldlimiet niet overschreden wordt.

Vanaf 1 januari 2019 is een nieuwe financieringsovereenkomst bij de BNG Bank van kracht geworden. De kredietlimiet is aangepast van € 5,5 miljoen naar € 1 miljoen en daarnaast is de intradaglimiet ingevoerd. Deze maakt het mogelijk om dagelijks tijdens kantooruren, tot een overeengekomen bedrag (€ 4,5 miljoen), de kredietlimiet te overschrijden. De intradaglimiet moet voor het eind van de dag weer zijn aangevuld tot de kredietlimiet.

De BNG Bank brengt vanaf 2021 een negatieve creditrente in rekening bij afstorting van € 500.000 of hoger, de creditrente bedraagt van € 500.000 tot € 2.500.000 het 1-maands Euribor-tarief en daarboven geldt de reguliere creditrente.

Op 15 december 2013 is de Wet verplicht schatkistbankieren van kracht geworden. Vanaf dat moment zijn de decentrale overheden verplicht om hun overtollige middelen in de schatkist aan te houden. Het woord "overtollig" verwijst naar alle middelen die decentrale overheden niet onmiddellijk nodig hebben voor de uitvoering van de publieke taak. Het is toegestaan een bedrag aan overtollige middelen buiten de schatkist aan te houden. De hoogte van het drempelbedrag is afhankelijk van de begrotingsomvang van een decentrale overheid. De drempel is gelijk aan 2,0% voor decentrale overheden met een jaarlijkse begrotingsomvang tot € 500 miljoen. Het drempelbedrag is altijd minimaal € 1.000.000. Voor Tholen komt dit neer op een bedrag van (afgerond) € 1.600.000. Vanwege de negatieve creditrente bij de BNG Bank zullen we echter al afstorten boven de € 500.000, ondanks het verhoogde drempelbedrag voor schatkistbankieren.

De schatkist biedt geen leen- of roodstandfaciliteit aan. Voor het betalingsverkeer blijven decentrale overheden aangewezen op het bankwezen. Deelname van de decentrale overheden aan schatkistbankieren draagt bij aan een lagere EMU-schuld van de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden gezamenlijk).

Financieringsbehoefte

Voor een overzicht van de (meerjarige) financieringsbehoefte wordt verwezen naar de geprognosticeerde begin- en eindbalans, welke weergegeven is onder de uiteenzetting van de financiële positie.

Leningenportefeuille

De gemeente heeft de volgende onderhandse leningen van binnenlandse banken en ov. financiële instellingen:

Bank	Oorspronkelijk bedrag	Datum Storting	Laatste jaar van aflossing	Looptijd	Rente-percentage	Restant-bedrag per 1-jan-2023	Rente-bedrag	Aflossing	Restant-bedrag per 31-dec-2023
BNG	6.000.000	30-dec-03	2028	26 jr (6)	5,750	1.440.000	82.800	240.000	1.200.000
BNG	6.000.000	30-dec-04	2029	26 jr (7)	5,850	1.680.000	98.280	240.000	1.440.000
BNG	10.000.000	10-jan-08	2028	20 jr (6)	4,580	3.000.000	115.136	500.000	2.500.000
BNG	3.000.000	15-sep-09	2024	15 jr (2)	3,960	400.000	13.486	200.000	200.000
BNG	4.000.000	15-sep-09	2034	25 jr (12)	4,520	1.920.000	84.635	160.000	1.760.000
BNG	4.000.000	5-nov-12	2037	25 jr (15)	3,040	2.400.000	72.200	160.000	2.240.000
NWB	6.000.000	28-aug-13	2038	25 jr (16)	3,230	3.840.000	121.377	240.000	3.600.000
BNG	6.000.000	13-okt-14	2039	25 jr (17)	1,945	4.080.000	78.345	240.000	3.840.000
BNG	13.158.936	19-jan-16	2031	15 jr (9)	1,270	7.895.364	89.710	877.262	7.018.102
BNG	10.000.000	14-mrt-16	2041	25 jr (19)	1,045	7.600.000	76.076	400.000	7.200.000
NWB	1.300.000	25-mrt-19	2024	5 jr (2)	1,180	1.300.000	15.340	0	1.300.000
BNG	12.000.000	1-mrt-19	2044	25 jr (22)	1,255	10.560.000	127.477	480.000	10.080.000
BNG	10.000.000	4-jan-20	2045	25 jr (23)	0,535	9.600.000	49.220	400.000	9.200.000
A	91.458.936					55.715.364	1.024.082	4.137.262	51.578.102

Naast bovengenoemde rentelasten bedraagt de afschrijving op het agio (boeterente) € 111.000. De totale rentelasten komen hierdoor uit op € 1.135.000.

Rentetoerekening

In het navolgende schema is uiteengezet hoe de rentetoerekening voor 2023 heeft plaatsgevonden.

Renteschema:

A. De externe rentelasten over de korte en lange financiering		1.177.000
B. De externe rentebaten		58.000
Totaal door te rekenen externe rente		<u>1.119.000</u>
C1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	11.000	
C2. De rente van projectfinanciering die aan het taakveld moet worden toegerekend	0	
		<u>11.000</u>
Saldo door te rekenen externe rente:		<u>1.130.000</u>
D1. Rente over eigen vermogen		0
D2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)		0
De aan taakvelden toe te rekenen rente		<u>1.130.000</u>
E1. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	1.52%	1.130.000
E2. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (annuïtair)		0
F. Renteresultaat op het taakveld treasury		<u>0</u>

PARAGRAAF GRONDBELEID

In deze paragraaf komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Nota grondbeleid;
- Grondprijzen;
- Actuele prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitatie;
- Grondbanken zonder noemenswaardige transformatie, bestemd voor derden;
- Strategische gronden;
- Winstneming;
- Vennootschapsbelasting;
- Risicobeheersing.

Nota Grondbeleid

Eén van de aanbevelingen uit het in opdracht van de Rekenkamercommissie uitgevoerde onderzoek naar de rechtmatigheid en doelmatigheid van grondaankopen over de periode 2007-2017 betrof het actualiseren van de Nota grondbeleid. Deze actualisatie vindt momenteel (eind 2022) plaats. In de oude nota heeft uw raad bewust gekozen voor een breed beleidsdocument, waarin de nadruk is gelegd op een actief grondbeleid. Dit blijkt uit de drie bedrijventerreinen en zeven woningbouwcomplexen, die de gemeente volledig voor eigen rekening en risico exploiteert. De laatste jaren zijn wij echter terughoudender met het verwerven van nieuwe grondposities en is er vaker sprake van faciliterend grondbeleid. Dit neemt niet weg dat, wanneer het in een concrete situatie strategisch gezien verstandig en verantwoord is om wel actief te opereren, dit niet uit de weg gegaan moet worden. Dit gebeurt dan wel in nauwe samenspraak met uw raad.

Faciliterend grondbeleid

Bij de volgende projecten voert de gemeente in hoofdzaak faciliterend grondbeleid:

- Luysterrijk en Aan de Kreek te Sint Philipsland;
- Paasdijkweg te Poortvliet;
- Smerdiek-West;
- Marehoek te Oud-Vossemeer;

De ontwikkeling van deze projecten is in handen van een projectontwikkelaar. Deze projecten dragen bij aan het realiseren van de doelstellingen van de gemeente. De kosten, die de gemeente voor deze projecten maakt, brengen wij bij de desbetreffende projectontwikkelaar in rekening. Hierover worden voorafgaand aan het betreffende project afspraken gemaakt door middel van anterieure overeenkomsten.

Grondprijzen

In de raadsvergadering van 9 december 2021 zijn de uitgifteprijzen van grond voor woningbouw, bedrijfsgrond en snippergroen voor 2022 vastgesteld. Een belangrijke doelstelling is om bij het grondprijzenbeleid marktconform te opereren. In die afweging wordt uiteraard ook gekeken naar het grondprijzenbeleid van de ons omringende gemeenten. Verder is bij het vaststellen van de grondprijzen aangegeven dat het aantrekken van de woningbouwmarkt rechtvaardigt om de uitgifteprijzen gecontroleerd te verhogen. Op basis hiervan zijn de uitgifteprijzen van grond voor zowel woningbouw, bedrijfsgrond als snippergroen vastgesteld. Eind 2022 worden de grondprijzen voor 2023 vastgesteld.

Actuele prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitatie.

Complexen	Boekwaarde 1-jan-22	Raming 2022	Boekwaarde 31-dec-22	Raming 2023	Boekwaarde 31-dec-23
Woningbouw	€ 4.576.379	-€ 5.037.326	-€ 460.947	€ 1.008.079	€ 547.132
Bedrijventerreinen	-€ 1.489.170	-€ 7.191.976	-€ 8.681.146	€ 5.885.470	-€ 2.795.676
	€ 3.087.209	-€ 12.229.302	-€ 9.142.093	€ 6.893.549	-€ 2.248.544

Woningbouwcomplexen met kostprijsberekening

Ten tijde van het samenstellen van deze begroting zijn zeven complexen in exploitatie. In de raadsvergadering van 21 april 2022 zijn voor al deze plannen herziene grondexploitatieberekeningen vastgesteld. De volgende herziening van de grondexploitatieberekeningen vindt naar verwachting in het tweede kwartaal van 2023 plaats.

De gemeente kent de volgende in exploitatie zijnde woningbouwcomplexen:

Complexen	Boekwaarde 1-jan-22	Raming 2022	Boekwaarde 31-dec-22	Raming 2023	Boekwaarde 31-dec-23
Stadszicht Tholen	-€ 441.681	-€ 1.100.526	-€ 1.542.207	€ 340.126	-€ 1.202.081
Molenvlietsedijk-Zuid Tholen	€ 603.522	-€ 1.547.533	-€ 944.011	€ 111.679	-€ 832.332
Deestraat Poortvliet	€ 189.464	-€ 118.780	€ 70.684	-€ 141.932	-€ 71.248
Oost Scherpenisse	€ 73.180	-€ 72.225	€ 955	-€ 955	€ 0
Poststraat Stavenisse	-€ 68.072	-€ 167.105	-€ 235.177	€ 103.974	-€ 131.203
Havengebied Sint-Annaland	€ 5.059.052	-€ 1.922.493	€ 3.136.559	€ 390.885	€ 3.527.444
Vroonstede Sint-Annaland	-€ 839.086	-€ 108.664	-€ 947.750	€ 204.302	-€ 743.448
	€ 4.576.379	-€ 5.037.326	-€ 460.947	€ 1.008.079	€ 547.132

Stadszicht II Tholen

Stadszicht II sluit in noordwestelijke richting aan op Stadszicht I. In 2009 is met de uitgifte van bouwgrond in dit gebied gestart. De grondvoorraad is inmiddels nihil. De laatste uitgeefbare kavels zijn in het eerste halfjaar van 2022 uitgegeven. Tot en met 2021 heeft op basis van de Poc-methode een winstneming plaatsgevonden van € 5.525.000. Het totale (resterende) exploitatieresultaat op basis van eindwaarde is berekend op € 1.202.000, waarbij is uitgegaan van afsluiting van de exploitatie per 31 december 2023.

Molenvlietsedijk-Zuid Tholen

De grondexploitatieberekening voor dit gebied is vastgesteld op 7 oktober 2021. Voor de realisatie van het wooncomplex is eind 2021 een verkoopovereenkomst gesloten. Ook is met de uitgifte van de overige 10 kavels een aanvang gemaakt. Inmiddels zijn er hiervan meerdere verkocht. De rest is vrijwel volledig in optie uitgegeven. De looptijd is vooralsnog bepaald op 31 december 2026.

Deestraat Poortvliet

In 2019 is gestart met de uitgifte van de eerste kavels. In het plan wordt uitgegaan van de realisatie van ruim 20 woningen. De verkoop van de kavels gaat voorspoedig. Het verwachte positieve exploitatieresultaat op basis van eindwaarde is berekend op € 244.000. Tot en met 2021 heeft op basis van de Poc-methode een tussentijdse winstneming plaatsgevonden van € 113.000. De afsluiting van de exploitatie is voorzien per 31 december 2024.

Oost-Scherpenisse

Het plangebied voor deze grondexploitatie is enkele jaren geleden kleiner gemaakt en beperkt tot het woningbouwgebied Goudenregenlaan. Dit houdt in dat er momenteel nog 1 bouwkavel van ruim 500 m² bouwgrond beschikbaar is. Voor het andere deel aan de Molenweg wordt de planvorming binnenkort opgestart, zodat ook dat deel verder kan worden ontwikkeld. Gelet op het verwachte nadelige resultaat is bij het opstellen van de jaarrekening 2021 een verliesvoorziening gevormd van € 32.000. De afsluiting van de exploitatie is voorzien op 31 december 2023.

Poststraat-Zuid Stavenisse

De uitgifte verloopt volgens planning. Momenteel is er nog circa 1.400 m² bouwgrond beschikbaar die geheel in optie is uitgegeven. Tot en met 2021 heeft op basis van de Poc-methode een winstneming plaatsgevonden van € 828.000. Het verwachte positieve exploitatieresultaat op basis van eindwaarde is berekend op € 131.000, waarbij is uitgegaan van afsluiting van de exploitatie per 31 december 2023.

Havengebied Sint-Annaland

In 2017 is de gemeente de grondexploitatie van dit complex volledig zelfstandig gaan voeren. De grondvoorraad van het gehele plangebied bedroeg op 1 januari 2022 ruim 2,0 hectare. Het gedeelte Suzannapolder bedroeg op deze datum circa 1,4 hectare. Hiervan zijn, met uitzondering van de dijkkavels en één kavel aan de Bezaan, inmiddels alle kavels uitgegeven. Ook de laatste kavel op het Havenplein (achter de supermarkt) is inmiddels verkocht. Voor de kavels op het Havenplateau zijn overeenkomsten gesloten. Het verwachte positieve exploitatieresultaat op basis van eindwaarde is berekend op € 449.000. Inmiddels heeft op basis van de Poc-methode een winstneming plaatsgevonden van € 217.000. De grondexploitatie kent een looptijd tot en met 2027.

Vroonstede Sint-Annaland

De uitgifte van de kavels is volgens planning verlopen. De grondvoorraad is inmiddels nihil (voor de laatste uitgeefbare kavels zijn verkoopovereenkomsten aangegaan). Tot en met 2021 heeft op basis van de Poc-methode een winstneming plaatsgevonden van € 4.758.000. Het verwachte positieve exploitatieresultaat op basis van eindwaarde is berekend op € 743.000, waarbij is uitgegaan van afsluiting van de exploitatie per 31 december 2023.

De totale eindwaarden van de in exploitatie zijnde woningbouwcomplexen zien er als volgt uit:

Complex	Winstneming t/m 2021	Winstneming 2022	Totale winstneming	Verwachte winstneming	Totaal resultaat
Stadszicht Tholen	-€ 5.525.000	€ 0	-€ 5.525.000	-€ 1.202.000	-€ 6.727.000
Molenvlietsedijk-Zuid Tholen	€ 0	€ 0	€ 0	-€ 45.000	-€ 45.000
Deestraat Poortvliet	-€ 113.000	€ 0	-€ 113.000	-€ 131.000	-€ 244.000
Oost Scherpenisse	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Poststraat Zuid Stavenisse	-€ 828.000	€ 0	-€ 828.000	-€ 131.000	-€ 959.000
Havengebied Sint-Annaland	-€ 217.000	€ 0	-€ 217.000	-€ 232.000	-€ 449.000
Vroonstede Sint-Annaland	-€ 4.758.000	€ 0	-€ 4.758.000	-€ 743.000	-€ 5.501.000
Totaal	-€ 11.441.000	€ 0	-€ 11.441.000	-€ 2.484.000	-€ 13.925.000

Bedrijventerreincomplexen met kostprijsberekening

Ten tijde van het samenstellen van deze begroting zijn nog drie complexen in exploitatie. De afsluiting van het bedrijventerrein Sint-Maartensdijk heeft in 2021 plaatsgevonden. Op 21 april 2022 zijn door de raad voor deze drie plannen herziene grondexploitatieberekeningen vastgesteld. Ter dekking van een gedeelte van het tekort op het project voor realisatie van de derde ontsluiting van Tholen heeft voor het bedrijventerreincomplex te Tholen een nadere herziening in de raad van 16 juni 2022 plaatsgevonden. De volgende herziening van de grondexploitatieberekeningen vindt naar verwachting in het tweede kwartaal van 2023 plaats.

De gemeente kent de volgende in exploitatie zijnde bedrijventerreincomplexen:

Complexen	Boekwaarde 1-jan-22	Raming 2022	Boekwaarde 31-dec-22	Raming 2023	Boekwaarde 31-dec-23
Bedr. terrein Tholen	-€ 2.122.841	-€ 6.565.265	-€ 8.688.106	€ 6.023.469	-€ 2.664.637
Bedr. terrein Stavenisse	€ 206.054	-€ 84.077	€ 121.977	€ 1.756	€ 123.733
Bedr. terrein Sint-Annaland	€ 427.617	-€ 542.634	-€ 115.017	-€ 139.755	-€ 254.772
	-€ 1.489.170	-€ 7.191.976	-€ 8.681.146	€ 5.885.470	-€ 2.795.676

Tholen

Op 15 maart 2018 heeft uw raad in een besloten vergadering de structuurvisie "Uitbreiding bedrijventerrein Welgelegen en landschappelijke inpassing bedrijventerreinen" vastgesteld. In deze strategische visie is met een voorkeursscenario de uitbreidingsrichting voor bedrijfsmatige activiteiten bij de kern Tholen bepaald. De financiële impact van dit scenario is doorvertaald in de laatste vastgestelde grondexploitatie van 16 juni 2022.

Tot en met 2021 heeft op basis van de Poc-methode een winstneming plaatsgevonden van € 5.145.000. Op basis van de nieuwe opzet bedraagt het verwachte positieve exploitatieresultaat op basis van eindwaarde ruim € 6,0 miljoen. De grondvoorraad is inmiddels gedaald naar afgerond 156.000 m² (stand 1 januari 2022). In de loop van 2022 is een aanzienlijk deel verkocht of in erfpacht uitgegeven. De afsluiting van dit complex is voorzien in 2026.

Stavenisse

De grondvoorraad van dit complex bedraagt thans 3.000 m². Tot en met 2021 heeft op basis van de Poc-methode een winstneming plaatsgevonden van € 40.000. Het verwachte positieve exploitatieresultaat op basis van eindwaarde bedraagt € 101.000. Hierbij is uitgegaan van een afsluiting van de exploitatie per 31 december 2026.

Sint-Annaland

De grondvoorraad van dit complex bedraagt per 1 januari 2022 8.900 m², geheel gelegen aan de Spastraat. Inmiddels zijn een 3-tal kavels verkocht, dan wel in erfpacht uitgegeven. Er resteren nog 2 kavels met een totale oppervlakte van afgerond 2.500 m². Tot en met 2021 heeft op basis van de Poc-methode een winstneming plaatsgevonden van € 951.000. Uitgaande van een afsluiting van de exploitatie per 31 december 2024 bedraagt het verwachte positieve exploitatieresultaat op basis van eindwaarde € 247.000.

De totale eindwaarden van de in exploitatie zijnde bedrijventerreincomplexen zien er als volgt uit:

Complex	Winstneming t/m 2021	Winstneming 2022	Totale winstneming	Verwachte winstneming	Totaal resultaat
Welgelegen II 2 ^e fase	-€ 5.145.000	€ 0	-€ 5.145.000	-€ 5.847.000	-€ 10.992.000
Stavenisse	-€ 40.000	€ 0	-€ 40.000	-€ 101.000	-€ 141.000
Sint-Annaland	-€ 951.000	€ 0	-€ 951.000	-€ 247.000	-€ 1.198.000
Totaal	-€ 6.136.000	€ 0	-€ 6.136.000	-€ 6.195.000	-€ 12.331.000

Grondbanken zonder noemenswaardige transformatie, bestemd voor derden

De gronden aan de Molenvlietsedijk te Tholen vallen weliswaar onder het onderhanden werk, maar zijn geen bouwgrond in exploitatie. Deze gronden worden te zijner tijd ontwikkeld door de publiek-private samenwerking Tholen-Stad Grondexploitatie VOF. De gronden worden gefaseerd aan de VOF geleverd tegen de contractueel bepaalde prijs. De gronden zijn, conform de recente notitie "Grondbeleid in de begroting en jaarstukken" van de Commissie BBV, gepresenteerd als grondbanken zonder noemenswaardige transformatie, bestemd voor derden. De verwachte boekwaarde bedraagt eind 2023 afgerond € 8,5 miljoen.

Strategische gronden

Nabij Sint-Maartensdijk (12 ha), Stavenisse (1,4 ha), Sint-Annaland (6 ha), Sint Philipsland (3,8 ha) en Oud-Vossemeer (3,5 ha) heeft de gemeente strategische grondposities.

In 2020 is in het kader van de toekomstige uitbreiding van het bedrijventerrein te Sint Philipsland circa 2 ha. grond aangekocht voor een bedrag van € 604.000. Ter voorbereiding van dit nieuwe bestemmingsplan bedrijventerrein Sint Philipsland is begin 2022 een krediet beschikbaar gesteld. De planning is dat in 2023 het bestemmingsplan met de definitieve grondexploitatieberekening aan uw raad wordt voorgelegd. Hetzelfde geldt voor de uitbreidingsplannen voor woningbouw in Sint-Annaland en Stavenisse.

Met betrekking tot de locatie nabij Oud-Vossemeer (aansluitend op bedrijventerrein Klaverveld) spelen de ontwikkelingen inzake de provinciale rondweg een belangrijke rol.

Winstneming

Voor winstneming hanteren we de percentage of completion methode (POC): voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd wordt tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Volgens het t-2 principe wordt in de jaarschijf 2024, 2025 en 2026 van de meerjarenraming rekening gehouden met een winstneming van respectievelijk € 4,2 miljoen, € 2,56 miljoen en € 0,56 miljoen, gebaseerd op de laatst vastgestelde grondexploitatieberekeningen.

Vennootschapsbelasting

Op grond van de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen betalen gemeenten en andere overheden vanaf 2016 vennootschapsbelasting (vpb) over de winst die ze met ondernemingsactiviteiten maken. Het grondbedrijf voldoet aan de criteria voor een onderneming in fiscale zin en is daarom vpb-plichtig.

Risicobeheersing

De grondexploitaties en de gebiedsontwikkeling via publiek-private samenwerking (Tholen-Stad VOF) nemen een belangrijke plaats in binnen onze risicobeheersing. Omdat wij ons bewust zijn van de risico's op dit terrein dient voor de start van een project een risico-inventarisatie en risicoanalyse opgesteld te worden. Omdat grondexploitaties over het algemeen een lange looptijd hebben, kunnen er tussentijds allerlei (externe) factoren het project beïnvloeden. Ons beleid is gericht op het zo mogelijk voorkomen en/of minimaliseren van nadelige effecten. Om eventuele tekorten in de sfeer van de bouwgrondexploitatie te kunnen opvangen is in het mogelijk een beroep te doen op de algemene reserve, niet vrij besteedbaar. Deze reserve maakt onderdeel uit van de weerstandscapaciteit van de gemeente. De stand hiervan bedraagt afgerond € 20,0 miljoen. Voor detailinformatie over de risico's en de weerstandscapaciteit verwijzen we u naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

PARAGRAAF VERBONDEN PARTIJEN

Algemeen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie, waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Bij een bestuurlijk belang is er sprake van zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Bij een financieel belang is er sprake van een ter beschikking gesteld bedrag, dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat, of waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Het gaat bij verbonden partijen om gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen. Deze worden niet geconsolideerd in de begroting. De belangrijkste verbonden partijen voor de gemeente Tholen zijn:

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen
Veiligheidsregio Zeeland (VRZ)
GGD Zeeland
Re-integratiebedrijf De Betho
Regionaal Bureau Leerplicht / RMC Oosterschelderegio
Muziekschool Zeeland
Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)
Samenwerkingsverband Belastingen en Waardebepaling Zeeland (SaBeWa Zeeland)
Samenwerkingsverband Welzijnzorg Oosterschelderegio (SWVO)
Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland
ICT West-Brabant West
GBE Aqua B.V.

Vennootschappen en coöperaties
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten
Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij N.V. (voorheen Delta N.V.)
Gemeente Tholen Grondexploitatie Tholen Stad B.V.

Voor de raad is informatie over de verbonden partijen van belang omdat:

- GR-en taken uitvoeren die in het verlengde liggen van de gemeentelijke doelstellingen;
- Gemeenten alleen deelnemingen mogen hebben vanwege het publieke belang (wet Fido);
- De verbonden partijen belangrijke financiële consequenties voor de gemeente hebben.

Visie en beleidsvoornemens

De gemeente Tholen heeft geen beleidsplan opgesteld met betrekking tot de verbonden partijen. Er geldt dus geen algemene visie en er zijn geen algemene beleidsvoornemens. Wel zijn de beleidsvoornemens per verbonden partij beschreven.

VZG-richtlijnen 2023

Voor 2023 heeft het VZG-bestuur de inflatiecorrectie vastgesteld op 2,7%. De bezuinigingsrichtlijn bedraagt 0%. De begroting 2023 van gemeenschappelijke regelingen mag op basis van deze uitgangspunten maximaal 102,7% van de goedgekeurde begroting 2022 (inclusief evt. goedgekeurde begrotingswijzigingen) bedragen.

Gemeenschappelijke regelingen

Naam	 <p>Veiligheidsregio Zeeland (VRZ)</p>																
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking voor de uitvoering van de bij wet opgedragen taken op het gebied van brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en handhaving van de openbare orde en veiligheid.																
Openbaar belang	De samenwerking levert een maatschappelijke bijdrage aan een veilige woon-, werk- en recreatieomgeving op het gebied van brandbestrijding en (medische) hulpverlening.																
Bestuurlijk belang	Elke deelnemende gemeente is met hun burgemeester vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.																
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2023 (€)</th> <th>2024 (€)</th> <th>2025 (€)</th> <th>2026 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Reg. bijdrage</td> <td>1.992.000</td> <td>1.992.000</td> <td>1.992.000</td> <td>1.992.000</td> </tr> </tbody> </table>		2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	Reg. bijdrage	1.992.000	1.992.000	1.992.000	1.992.000						
	2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)													
Reg. bijdrage	1.992.000	1.992.000	1.992.000	1.992.000													
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2021(€)</th> <th>31-12-2022(€)</th> <th>31-12-2023(€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>4.432.962</td> <td>2.315.262</td> <td>1.887.462</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>33.525.975</td> <td>30.602.706</td> <td>28.768.902</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>37.958.937</td> <td>32.917.968</td> <td>30.656.364</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2021(€)	31-12-2022(€)	31-12-2023(€)	Eigen vermogen	4.432.962	2.315.262	1.887.462	Vreemd vermogen	33.525.975	30.602.706	28.768.902	Totaal	37.958.937	32.917.968	30.656.364
	31-12-2021(€)	31-12-2022(€)	31-12-2023(€)														
Eigen vermogen	4.432.962	2.315.262	1.887.462														
Vreemd vermogen	33.525.975	30.602.706	28.768.902														
Totaal	37.958.937	32.917.968	30.656.364														
Resultaat (R 2021)	Saldo: € 755.012 positief																
Resultaat (B 2023)	Saldo: € 0																
Wethouder/Burgemeester	Burgemeester, lid algemeen bestuur																
Risico's t.a.v. fin. positie	<ul style="list-style-type: none"> - Extra loonkostenstijging n.a.v. CAO onderhandelingen; - Het risico op uitstroom van brandweervrijwilligers mede als gevolg van vergrijzing, groter dan de instroom. Uitval door ziekte etc.; - Toenemende aanscherping P-fas regelgeving waardoor blusmateriaal eventueel buiten gebruik gesteld moet worden; - Oplopende prijzen als gevolg van inflatie. 																

Naam	 GGD Zeeland																																																					
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking voor de uitvoering van de Wet publieke gezondheid en het gezondheidsbeleid van de Zeeuwse gemeenten.																																																					
Openbaar belang	De GGD wil de gezondheid van alle Zeeuwen bewaken, beschermen en bevorderen.																																																					
Bestuurlijk belang	Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.																																																					
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2023 (€)</th> <th>2024 (€)</th> <th>2025 (€)</th> <th>2025 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Publieke gezondheid</td> <td>1.274.000</td> <td>1.274.000</td> <td>1.274.000</td> <td>1.274.000</td> </tr> <tr> <td>Veilig thuis</td> <td>112.000</td> <td>112.000</td> <td>112.000</td> <td>112.000</td> </tr> <tr> <td>Indicatiestelling VVE</td> <td>20.000</td> <td>20.000</td> <td>20.000</td> <td>20.000</td> </tr> <tr> <td>Inzet jeugdarts</td> <td>16.000</td> <td>16.000</td> <td>16.000</td> <td>16.000</td> </tr> <tr> <td>Jeugdzorg</td> <td>6.820.000</td> <td>6.820.000</td> <td>6.820.000</td> <td>6.820.000</td> </tr> <tr> <td>Inkoop jeugdhulp</td> <td>110.000</td> <td>110.000</td> <td>110.000</td> <td>110.000</td> </tr> <tr> <td>Projecten en taskforce</td> <td>20.000</td> <td>20.000</td> <td>20.000</td> <td>20.000</td> </tr> <tr> <td>WVGGZ</td> <td>45.000</td> <td>45.000</td> <td>45.000</td> <td>45.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>8.417.000</td> <td>8.417.000</td> <td>8.417.000</td> <td>8.417.000</td> </tr> </tbody> </table>					2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2025 (€)	Publieke gezondheid	1.274.000	1.274.000	1.274.000	1.274.000	Veilig thuis	112.000	112.000	112.000	112.000	Indicatiestelling VVE	20.000	20.000	20.000	20.000	Inzet jeugdarts	16.000	16.000	16.000	16.000	Jeugdzorg	6.820.000	6.820.000	6.820.000	6.820.000	Inkoop jeugdhulp	110.000	110.000	110.000	110.000	Projecten en taskforce	20.000	20.000	20.000	20.000	WVGGZ	45.000	45.000	45.000	45.000	Totaal	8.417.000	8.417.000	8.417.000	8.417.000
	2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2025 (€)																																																		
Publieke gezondheid	1.274.000	1.274.000	1.274.000	1.274.000																																																		
Veilig thuis	112.000	112.000	112.000	112.000																																																		
Indicatiestelling VVE	20.000	20.000	20.000	20.000																																																		
Inzet jeugdarts	16.000	16.000	16.000	16.000																																																		
Jeugdzorg	6.820.000	6.820.000	6.820.000	6.820.000																																																		
Inkoop jeugdhulp	110.000	110.000	110.000	110.000																																																		
Projecten en taskforce	20.000	20.000	20.000	20.000																																																		
WVGGZ	45.000	45.000	45.000	45.000																																																		
Totaal	8.417.000	8.417.000	8.417.000	8.417.000																																																		
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th>GGD exclusief IJZ</th> <th>31-12-2021</th> <th>31-12-2022</th> <th>31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>1.419.584</td> <td>2.534.000</td> <td>2.534.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>23.407.356</td> <td>20.713.000</td> <td>20.173.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>24.826.940</td> <td>23.247.000</td> <td>23.247.000</td> </tr> </tbody> </table>				GGD exclusief IJZ	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen	1.419.584	2.534.000	2.534.000	Vreemd vermogen	23.407.356	20.713.000	20.173.000	Totaal	24.826.940	23.247.000	23.247.000																																		
GGD exclusief IJZ	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023																																																			
Eigen vermogen	1.419.584	2.534.000	2.534.000																																																			
Vreemd vermogen	23.407.356	20.713.000	20.173.000																																																			
Totaal	24.826.940	23.247.000	23.247.000																																																			
Resultaat (R 2021)	Saldo: € 346.806 positief exclusief IJZ, € 3.737.762 negatief inclusief IJZ																																																					
Resultaat (B 2023)	Saldo: € 0																																																					
Wethouder/Burgemeester	Wethouder C.W.G.J. van Leeuwen, lid dagelijks en algemeen bestuur																																																					
Risico's t.a.v. fin. positie	<ul style="list-style-type: none"> - Deels wegvallen van Decentralisatie Uitkering Maatschappelijke opvang; - Krapte op de arbeidsmarkt; - Claims of extra onvoorzienbare kosten als gevolg van implementatie nieuwe wetgeving. 																																																					

Naam	 De Betho																									
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking voor een efficiënte uitvoering van de Participatiewet.																									
Openbaar belang	De Betho realiseert een beschutte werkomgeving voor mensen die dat nodig hebben.																									
Bestuurlijk belang	Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.																									
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2023 (€)</th> <th>2024 (€)</th> <th>2025 (€)</th> <th>2026 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Reg. bijdrage</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Part. budget</td> <td>1.951.000</td> <td>1.951.000</td> <td>1.951.000</td> <td>1.951.000</td> </tr> <tr> <td>WSV-groep</td> <td>5.000</td> <td>5.000</td> <td>5.000</td> <td>5.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>1.956.000</td> <td>1.956.000</td> <td>1.956.000</td> <td>1.956.000</td> </tr> </tbody> </table>		2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	Reg. bijdrage	0	0	0	0	Part. budget	1.951.000	1.951.000	1.951.000	1.951.000	WSV-groep	5.000	5.000	5.000	5.000	Totaal	1.956.000	1.956.000	1.956.000	1.956.000
	2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)																						
Reg. bijdrage	0	0	0	0																						
Part. budget	1.951.000	1.951.000	1.951.000	1.951.000																						
WSV-groep	5.000	5.000	5.000	5.000																						
Totaal	1.956.000	1.956.000	1.956.000	1.956.000																						
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2021 (€)</th> <th>31-12-2022 (€)</th> <th>31-12-2023 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>11.693</td> <td>11.106</td> <td>10.436</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>4.121</td> <td>2.626</td> <td>2.997</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>15.814</td> <td>13.732</td> <td>13.433</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2021 (€)	31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	Eigen vermogen	11.693	11.106	10.436	Vreemd vermogen	4.121	2.626	2.997	Totaal	15.814	13.732	13.433									
	31-12-2021 (€)	31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)																							
Eigen vermogen	11.693	11.106	10.436																							
Vreemd vermogen	4.121	2.626	2.997																							
Totaal	15.814	13.732	13.433																							
Resultaat (R 2021)	Saldo: € 0																									
Resultaat (B 2023)	Saldo: € 0																									
Wethouder/Burgemeester	Wethouder C.W.G.J. van Leeuwen, lid algemeen bestuur																									
Risico's t.a.v. fin. positie	- Veranderingen in de (landelijke) structuur van de Wsw																									

Naam	 <p>Regionaal Bureau Leerplicht/RMC Oosterschelderegio</p> <p>Regionaal Bureau Leerplicht / RMC Oosterschelderegio</p>																			
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking voor de uitvoering van de leerplichtfunctie en de regionale meld- en coördinatiefunctie (RMC) voortijdig schoolverlaten.																			
Openbaar belang	De samenwerking levert een bijdrage aan het terugdringen van spijbelen en voortijdig schooluitval van leerlingen van 5 tot 18 jaar.																			
Bestuurlijk belang	Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.																			
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2023 (€)</th> <th>2024 (€)</th> <th>2025 (€)</th> <th>2026 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Reg. bijdrage</td> <td>95.000</td> <td>95.000</td> <td>95.000</td> <td>95.000</td> </tr> </tbody> </table>					2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	Reg. bijdrage	95.000	95.000	95.000	95.000						
	2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)																
Reg. bijdrage	95.000	95.000	95.000	95.000																
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2021</th> <th>31-12-2022</th> <th>31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>133.009</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>0</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>133.009</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>					31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen	133.009	-	-	Vreemd vermogen	0	-	-	Totaal	133.009	-	-
	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023																	
Eigen vermogen	133.009	-	-																	
Vreemd vermogen	0	-	-																	
Totaal	133.009	-	-																	
Resultaat (R 2021)	Saldo: € 31.603 positief																			
Resultaat (B 2023)	Saldo: € 2.066 positief																			
Wethouder/Burgemeester	Wethouder P.W.J. Hoek, lid algemeen bestuur																			
Risico's t.a.v. fin. positie	-																			

Naam	 Zeeuwse Muziekschool																			
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking op het gebied van muziekonderwijs.																			
Openbaar belang	De samenwerking levert een bijdrage aan de ontwikkeling van de identiteit van kinderen, jongeren en volwassenen.																			
Bestuurlijk belang	Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.																			
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2023 (€)</th> <th>2024 (€)</th> <th>2025 (€)</th> <th>2026 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Reg. bijdrage</td> <td>151.000</td> <td>151.000</td> <td>151.000</td> <td>151.000</td> </tr> </tbody> </table>					2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	Reg. bijdrage	151.000	151.000	151.000	151.000						
	2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)																
Reg. bijdrage	151.000	151.000	151.000	151.000																
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2021</th> <th>31-12-2022</th> <th>31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>280.204</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>1.189.454</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>1.469.658</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>					31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen	280.204	-	-	Vreemd vermogen	1.189.454	-	-	Totaal	1.469.658	-	-
	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023																	
Eigen vermogen	280.204	-	-																	
Vreemd vermogen	1.189.454	-	-																	
Totaal	1.469.658	-	-																	
Resultaat (R 2021)	Saldo: € 273.761 negatief																			
Resultaat (B 2023)	Saldo: € 0																			
Wethouder/Burgemeester	Wethouder F.J.A. Hommel, lid algemeen bestuur																			
Risico's t.a.v. fin. positie	<ul style="list-style-type: none"> - Muziekschool Zeeland is, als publiekrechtelijke instelling, eigenrisicodragers voor de werkloosheidswet. Het risico van werkloosheid, bijvoorbeeld door teruglopende belangstelling voor een vak of door reorganisatie, komt voor rekening van de gemeenschappelijke regeling; - Bezuinigingen/uittrekking deelnemers. 																			

Naam	 Openbaar (OLAZ)																														
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking voor de behartiging van de gemeenschappelijke belangen op het gebied van afvalstoffenverwijdering.																														
Openbaar belang	De samenwerking draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van afvalstoffenverwijdering voor de burger (via de afvalstoffenheffing).																														
Bestuurlijk belang	Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.																														
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2023 (€)</th> <th>2024 (€)</th> <th>2025 (€)</th> <th>2026 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Stort-/verbr. Rechten</td> <td>472.400</td> <td>472.400</td> <td>472.400</td> <td>472.400</td> </tr> <tr> <td>Compostering</td> <td>279.800</td> <td>279.800</td> <td>279.800</td> <td>279.800</td> </tr> <tr> <td>Milieustraat</td> <td>659.600</td> <td>659.600</td> <td>659.600</td> <td>659.600</td> </tr> <tr> <td>Overig</td> <td>25.000</td> <td>25.000</td> <td>25.000</td> <td>25.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>1.436.800</td> <td>1.436.800</td> <td>1.436.800</td> <td>1.436.800</td> </tr> </tbody> </table>		2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	Stort-/verbr. Rechten	472.400	472.400	472.400	472.400	Compostering	279.800	279.800	279.800	279.800	Milieustraat	659.600	659.600	659.600	659.600	Overig	25.000	25.000	25.000	25.000	Totaal	1.436.800	1.436.800	1.436.800	1.436.800
	2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)																											
Stort-/verbr. Rechten	472.400	472.400	472.400	472.400																											
Compostering	279.800	279.800	279.800	279.800																											
Milieustraat	659.600	659.600	659.600	659.600																											
Overig	25.000	25.000	25.000	25.000																											
Totaal	1.436.800	1.436.800	1.436.800	1.436.800																											
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2021</th> <th>31-12-2022</th> <th>31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>481.940</td> <td>481.940</td> <td>481.940</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>9.341.458</td> <td>11.941.458</td> <td>11.941.458</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>9.823.398</td> <td>12.423.398</td> <td>12.423.398</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen	481.940	481.940	481.940	Vreemd vermogen	9.341.458	11.941.458	11.941.458	Totaal	9.823.398	12.423.398	12.423.398														
	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023																												
Eigen vermogen	481.940	481.940	481.940																												
Vreemd vermogen	9.341.458	11.941.458	11.941.458																												
Totaal	9.823.398	12.423.398	12.423.398																												
Resultaat (R 2021)	Saldo: € 53.000 positief																														
Resultaat (B 2023)	Saldo: € 0																														
Wethouder/Burgemeester	Wethouder C.W.G.J. van Leeuwen, lid algemeen bestuur																														
Risico's t.a.v. fin. positie	-																														

Naam	 <p>SaBeWa Zeeland</p>																
Beleidsvoornemens	<p>De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking op het gebied van gemeentelijke belastingen en heffingen, welke o.a.:</p> <p>De heffing en invordering van de gemeentelijke belastingen (en waterschapsbelastingen) verzorgt;</p> <p>De bezwaar- en beroepschriften gericht tegen de belastingaanslagen en kwijtscheldingsverzoeken behandelt;</p> <p>De taken en werkzaamheden in het kader van de Wet waardering onroerende zak (Wet WOZ) uitvoert.</p>																
Openbaar belang	De samenwerking draagt duurzaam bij aan het laag houden van de gemeentelijke belastingen en heffingen voor de burger.																
Bestuurlijk belang	Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.																
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2023 (€)</th> <th>2024 (€)</th> <th>2025 (€)</th> <th>2026 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Reg. bijdrage</td> <td>432.000</td> <td>432.000</td> <td>432.000</td> <td>432.000</td> </tr> </tbody> </table>		2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	Reg. bijdrage	432.000	432.000	432.000	432.000						
	2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)													
Reg. bijdrage	432.000	432.000	432.000	432.000													
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2021</th> <th>31-12-2022</th> <th>31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>330.477</td> <td>237.000</td> <td>237.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>8.564.003</td> <td>8.564.000</td> <td>8.564.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>8.894.480</td> <td>8.801.000</td> <td>8.801.000</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen	330.477	237.000	237.000	Vreemd vermogen	8.564.003	8.564.000	8.564.000	Totaal	8.894.480	8.801.000	8.801.000
	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023														
Eigen vermogen	330.477	237.000	237.000														
Vreemd vermogen	8.564.003	8.564.000	8.564.000														
Totaal	8.894.480	8.801.000	8.801.000														
Resultaat (R 2021)	Saldo: € 236.827 positief																
Resultaat (B 2023)	Saldo: € 0																
Wethouder/Burgemeester	Wethouder P.W.J. Hoek, lid algemeen bestuur																
Risico's t.a.v. fin. positie	- Proceskosten no-cure-no-pay-bureaus met betrekking tot bezwaarschriften																

Naam	 <p>Samenwerkingsverband Welzijnszorg Oosterschelderegio</p> <p>Samenwerkingsverband Welzijnszorg Oosterschelderegio (SWVO)</p>																																																												
Beleidsvoornemens	Door de komende decentralisaties en de ontwikkelingen met de vorming van GR De Bevelanden is de noodzaak ontstaan de toekomst van het SWVO als aparte GR kritisch te bekijken.																																																												
Openbaar belang	De samenwerking draagt zorg voor ondersteuning van de meest kwetsbaren.																																																												
Bestuurlijk belang	Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.																																																												
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2023 (€)</th> <th>2024 (€)</th> <th>2025 (€)</th> <th>2026 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Voorz. gehandicapten</td> <td>502.000</td> <td>502.000</td> <td>502.000</td> <td>502.000</td> </tr> <tr> <td>Huishoudelijke voorz.</td> <td>2.185.000</td> <td>2.085.000</td> <td>2.085.000</td> <td>2.085.000</td> </tr> <tr> <td>Begeleiding</td> <td>2.975.000</td> <td>2.975.000</td> <td>2.975.000</td> <td>2.975.000</td> </tr> <tr> <td>Cliëntondersteuning</td> <td>224.000</td> <td>224.000</td> <td>224.000</td> <td>224.000</td> </tr> <tr> <td>Reg. preventiebeleid</td> <td>20.000</td> <td>20.000</td> <td>20.000</td> <td>20.000</td> </tr> <tr> <td>Psych. problematiek</td> <td>12.000</td> <td>12.000</td> <td>12.000</td> <td>12.000</td> </tr> <tr> <td>Secretariaatskosten</td> <td>237.000</td> <td>237.000</td> <td>237.000</td> <td>237.000</td> </tr> <tr> <td>Leerlingenvervoer</td> <td>666.000</td> <td>666.000</td> <td>666.000</td> <td>666.000</td> </tr> <tr> <td>Cultuureducatie</td> <td>28.500</td> <td>28.500</td> <td>28.500</td> <td>28.500</td> </tr> <tr> <td>Taakstelling</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-100.000</td> <td>-100.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>6.849.500</td> <td>6.749.500</td> <td>6.649.500</td> <td>6.649.500</td> </tr> </tbody> </table>		2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	Voorz. gehandicapten	502.000	502.000	502.000	502.000	Huishoudelijke voorz.	2.185.000	2.085.000	2.085.000	2.085.000	Begeleiding	2.975.000	2.975.000	2.975.000	2.975.000	Cliëntondersteuning	224.000	224.000	224.000	224.000	Reg. preventiebeleid	20.000	20.000	20.000	20.000	Psych. problematiek	12.000	12.000	12.000	12.000	Secretariaatskosten	237.000	237.000	237.000	237.000	Leerlingenvervoer	666.000	666.000	666.000	666.000	Cultuureducatie	28.500	28.500	28.500	28.500	Taakstelling	-	-	-100.000	-100.000	Totaal	6.849.500	6.749.500	6.649.500	6.649.500
	2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)																																																									
Voorz. gehandicapten	502.000	502.000	502.000	502.000																																																									
Huishoudelijke voorz.	2.185.000	2.085.000	2.085.000	2.085.000																																																									
Begeleiding	2.975.000	2.975.000	2.975.000	2.975.000																																																									
Cliëntondersteuning	224.000	224.000	224.000	224.000																																																									
Reg. preventiebeleid	20.000	20.000	20.000	20.000																																																									
Psych. problematiek	12.000	12.000	12.000	12.000																																																									
Secretariaatskosten	237.000	237.000	237.000	237.000																																																									
Leerlingenvervoer	666.000	666.000	666.000	666.000																																																									
Cultuureducatie	28.500	28.500	28.500	28.500																																																									
Taakstelling	-	-	-100.000	-100.000																																																									
Totaal	6.849.500	6.749.500	6.649.500	6.649.500																																																									
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2021</th> <th>31-12-2022</th> <th>31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>2.089.839</td> <td>874.000</td> <td>788.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>7.824.791</td> <td>8.946.000</td> <td>8.952.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>9.914.630</td> <td>9.820.000</td> <td>9.740.000</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen	2.089.839	874.000	788.000	Vreemd vermogen	7.824.791	8.946.000	8.952.000	Totaal	9.914.630	9.820.000	9.740.000																																												
	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023																																																										
Eigen vermogen	2.089.839	874.000	788.000																																																										
Vreemd vermogen	7.824.791	8.946.000	8.952.000																																																										
Totaal	9.914.630	9.820.000	9.740.000																																																										
Resultaat (R 2021)	Saldo: € 1.162.904 positief																																																												
Resultaat (B 2023)	Saldo: € 0																																																												
Wethouder/Burgemeester	Wethouder C.W.G.J. van Leeuwen, lid algemeen bestuur																																																												
Risico's t.a.v. fin. positie	-																																																												

Naam	 Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD Zeeland)																														
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking voor de uitvoering van de bij wet (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en Wet milieubeheer) opgedragen taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving.																														
Openbaar belang	De samenwerking zorgt voor een kwaliteitsverbetering.																														
Bestuurlijk belang	Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.																														
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2023 (€)</th> <th>2024 (€)</th> <th>2025 (€)</th> <th>2026 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Reg. bijdrage</td> <td>375.000</td> <td>375.000</td> <td>375.000</td> <td>375.000</td> </tr> <tr> <td>Toezicht energiebesp.plicht</td> <td>15.000</td> <td>15.000</td> <td>15.000</td> <td>15.000</td> </tr> <tr> <td>Bodemenergiesystemen</td> <td>15.000</td> <td>15.000</td> <td>15.000</td> <td>15.000</td> </tr> <tr> <td>Uitvoering extra bodemtaken</td> <td>50.000</td> <td>50.000</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>455.000</td> <td>455.000</td> <td>405.000</td> <td>405.000</td> </tr> </tbody> </table>		2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	Reg. bijdrage	375.000	375.000	375.000	375.000	Toezicht energiebesp.plicht	15.000	15.000	15.000	15.000	Bodemenergiesystemen	15.000	15.000	15.000	15.000	Uitvoering extra bodemtaken	50.000	50.000	0	0	Totaal	455.000	455.000	405.000	405.000
	2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)																											
Reg. bijdrage	375.000	375.000	375.000	375.000																											
Toezicht energiebesp.plicht	15.000	15.000	15.000	15.000																											
Bodemenergiesystemen	15.000	15.000	15.000	15.000																											
Uitvoering extra bodemtaken	50.000	50.000	0	0																											
Totaal	455.000	455.000	405.000	405.000																											
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2021</th> <th>31-12-2022</th> <th>31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>2.368.580</td> <td>840.000</td> <td>840.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>2.598.095</td> <td>1.000.000</td> <td>1.000.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>4.966.675</td> <td>1.840.000</td> <td>1.840.000</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen	2.368.580	840.000	840.000	Vreemd vermogen	2.598.095	1.000.000	1.000.000	Totaal	4.966.675	1.840.000	1.840.000														
	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023																												
Eigen vermogen	2.368.580	840.000	840.000																												
Vreemd vermogen	2.598.095	1.000.000	1.000.000																												
Totaal	4.966.675	1.840.000	1.840.000																												
Resultaat (R 2021)	Saldo: € 888.831 positief																														
Resultaat (B 2023)	Saldo: € 0																														
Wethouder/Burgemeester	Burgemeester, lid algemeen bestuur																														
Risico's t.a.v. fin. positie	<ul style="list-style-type: none"> - Onbalans omvang en kwaliteit taken t.o.v. omvang en kwaliteit personeelsbestand; - Diverse financiële consequenties a.g.v. implementatie Omgevingswet 																														

Naam	 ICT West-Brabant West																
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet de samenwerking als een duurzame samenwerking op het gebied van Informatie- en communicatietechnologie.																
Openbaar belang	-																
Bestuurlijk belang	-																
Financieel belang:	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2023 (€)</th> <th>2024 (€)</th> <th>2025 (€)</th> <th>2026 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Bijdrage</td> <td>1.086.000</td> <td>1.086.000</td> <td>1.086.000</td> <td>1.086.000</td> </tr> </tbody> </table>		2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	Bijdrage	1.086.000	1.086.000	1.086.000	1.086.000						
	2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)													
Bijdrage	1.086.000	1.086.000	1.086.000	1.086.000													
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2021</th> <th>31-12-2022</th> <th>31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>0</td> <td>1.074.200</td> <td>429.600</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>9.664.021</td> <td>7.611.000</td> <td>6.111.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>9.664.021</td> <td>8.685.200</td> <td>6.540.600</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen	0	1.074.200	429.600	Vreemd vermogen	9.664.021	7.611.000	6.111.000	Totaal	9.664.021	8.685.200	6.540.600
	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023														
Eigen vermogen	0	1.074.200	429.600														
Vreemd vermogen	9.664.021	7.611.000	6.111.000														
Totaal	9.664.021	8.685.200	6.540.600														
Resultaat (R 2021)	Saldo: € 918.028 positief																
Resultaat (B 2023)	Saldo: € 0																
Wethouder/Burgemeester	-																
Risico's t.a.v. fin. positie	<ul style="list-style-type: none"> - Schaalnadelen naar aanleiding van uittredingen; - Geen gekwalificeerd personeel kunnen vinden n.a.v. krapte op de arbeidsmarkt. 																

Vennootschappen en coöperaties

Vanwege het publieke belang (wet Fido) neemt de gemeente deel in diverse vennootschappen. Een deelneming is een participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.

Naam	 N.V. Bank Nederlandse Gemeenten																
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet zijn aandelenbezit als een duurzame belegging.																
Openbaar belang	BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.																
Bestuurlijk belang	De gemeente Tholen heeft stemrecht via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.																
Financieel belang	De gemeente Tholen is aandeelhouder (0,06%).																
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Bedragen * 1.000</th> <th>31-12-2021</th> <th>31-12-2022</th> <th>31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>5.062</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>143.995</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>149.057</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>	Bedragen * 1.000	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen	5.062	-	-	Vreemd vermogen	143.995	-	-	Totaal	149.057	-	-
Bedragen * 1.000	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023														
Eigen vermogen	5.062	-	-														
Vreemd vermogen	143.995	-	-														
Totaal	149.057	-	-														
Resultaat (R 2021)	Saldo: € 236.000.000 positief																
Resultaat (B 2023)	Saldo: -																
Wethouder/Burgemeester	Wethouder P.W.J. Hoek																
Risico's t.a.v. fin. positie	-																

Naam	 <p>Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij N.V. (voorheen Delta N.V.)</p>																
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet zijn aandelenbezit als een duurzame belegging.																
Openbaar belang	Het waarborgen van wettelijk gedefinieerde publieke belangen en duurzame werkgelegenheid (in Zeeland).																
Bestuurlijk belang	De gemeente Tholen heeft stemrecht via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.																
Financieel belang	De gemeente Tholen is aandeelhouder (2,696%).																
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Bedragen * 1.000</th> <th>31-12-2021</th> <th>31-12-2022</th> <th>31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>1.650.909</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>1.229.011</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>2.879.920</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>	Bedragen * 1.000	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen	1.650.909	-	-	Vreemd vermogen	1.229.011	-	-	Totaal	2.879.920	-	-
Bedragen * 1.000	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023														
Eigen vermogen	1.650.909	-	-														
Vreemd vermogen	1.229.011	-	-														
Totaal	2.879.920	-	-														
Resultaat (R 2021)	Saldo: € 235.065.000 positief																
Resultaat (B 2023)	Saldo: -																
Wethouder/Burgemeester	Wethouder F.J.A. Hommel																
Risico's t.a.v. fin. positie	-																

Naam	Gemeente Tholen Grondexploitatie Tholen Stad B.V.																			
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet zijn aandelenbezit als een tijdelijke participatie. De dochtermaatschappij neemt gezamenlijk met twee andere partijen deel in Tholen-Stad Grondexploitatie V.O.F., welke belast is met de realisatie van de gebiedsontwikkeling Tholen-Stad.																			
Openbaar belang	Gebiedsontwikkeling Tholen-Stad.																			
Bestuurlijk belang	De heren P.W.J. Hoek en F.J.A. Hommel zijn benoemd als bestuurders. Verder heeft de gemeente Tholen stemrecht via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.																			
Financieel belang	De gemeente Tholen is 100%-aandeelhouder in de B.V.																			
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2021</th> <th>31-12-2022</th> <th>31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>n.n.b.</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>n.n.b.</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>n.n.b.</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>					31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen	n.n.b.	-	-	Vreemd vermogen	n.n.b.	-	-	Totaal	n.n.b.	-	-
	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023																	
Eigen vermogen	n.n.b.	-	-																	
Vreemd vermogen	n.n.b.	-	-																	
Totaal	n.n.b.	-	-																	
Resultaat (R 2021)	Saldo: n.n.b.																			
Resultaat (B 2023)	Saldo: -																			
Wethouder/Burgemeester	Wethouders P.W.J. Hoek en F.J.A. Hommel																			
Risico's t.a.v. fin. positie	Zie paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing																			

Naam	GBE Aqua B.V.																
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet zijn aandelenbezit als een duurzame belegging.																
Openbaar belang	De vennootschap heeft ten doel het houden en beheren van aandelen in Evides en het uitoefenen van stemrecht daarop voor eigen rekening en risico, maar ten behoeve van de aandeelhouders van de vennootschap.																
Bestuurlijk belang	De gemeente Tholen heeft stemrecht via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.																
Financieel belang	De gemeente Tholen is aandeelhouder (2,7%).																
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Bedragen * 1.000</th> <th>31-12-2021</th> <th>31-12-2022</th> <th>31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>	Bedragen * 1.000	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	Eigen vermogen	-	-	-	Vreemd vermogen	-	-	-	Totaal	-	-	-
Bedragen * 1.000	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023														
Eigen vermogen	-	-	-														
Vreemd vermogen	-	-	-														
Totaal	-	-	-														
Resultaat (R 2021)	-																
Resultaat (B 2023)	-																
Wethouder/Burgemeester	Wethouder F.J.A. Hommel																
Risico's t.a.v. fin. positie	-																

PARAGRAAF LOKALE HEFFINGEN

Algemeen

De bevoegdheid tot het invoeren, wijzigen of afschaffen van een gemeentelijke belasting berust bij de raad. De raad besluit hiertoe door het vaststellen, wijzigen of intrekken van een verordening.

Het belastinggebied van een gemeente is begrensd. De Gemeentewet bepaalt limitatief welke belastingen een gemeente mag heffen. Daarnaast kan de gemeente op grond van een wet de bevoegdheid hebben om een bepaalde belasting te heffen, bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing, die zijn wettelijke grondslag vindt in de Wet milieubeheer. De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente en zijn daarom een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid.

De heffing en invordering van de gemeentelijke en waterschapsbelastingen wordt verzorgd door gemeenschappelijke regeling (GR) SaBeWa Zeeland. Dit is een belastingssamenwerking tussen acht gemeenten (Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Reimerswaal, Sluis, Terneuzen en Tholen) en waterschap Scheldestromen. Naast de heffing en invordering behandelt de GR de bezwaar- en beroepschriften gericht tegen de belastingaanslagen, behandelt ze kwijtscheldingsverzoeken en voert ze tevens de taken en werkzaamheden in het kader van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) voor de aangesloten gemeenten uit.

De bepaling van de hoogte van de belastingtarieven is een bevoegdheid van de gemeente zelf.

Overzicht geraamde baten

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de geraamde baten voor 2023:

Naam	Wettelijke basis	Uitvoerder	Totaal
OZB woningen eigenaren	Artikel 220 e.v. Gemeentewet	SaBeWa Zeeland	€ 3.188.000
OZB niet-woningen eigenaren	Artikel 220 e.v. Gemeentewet	SaBeWa Zeeland	€ 1.466.000
OZB niet-woningen gebruikers	Artikel 220 e.v. Gemeentewet	SaBeWa Zeeland	€ 892.000
Afvalstoffenheffing	Artikel 15.33 Wet milieubeheer	SaBeWa Zeeland	€ 2.785.000
Rioolheffing	Artikel 228a Gemeentewet	SaBeWa Zeeland	€ 2.266.000
Hondenbelasting	Artikel 226 Gemeentewet	SaBeWa Zeeland	€ 80.000
Forensenbelasting	Artikel 223 Gemeentewet	SaBeWa Zeeland	€ 130.000
Toeristenbelasting	Artikel 224 Gemeentewet	Gemeente	€ 332.000
Scheepvaartrechten	Artikel 229 Gemeentewet	Gemeente	€ 23.500
Liggeld jachthaven Stavenisse	Artikel 229 Gemeentewet	Gemeente	€ 103.000
Lijkbezorgingsrechten	Artikel 229 Gemeentewet	Gemeente	€ 487.000
Leges	Artikel 229 Gemeentewet	Gemeente	€ 876.000

Tarievenbeleid

De achterliggende periode hebben we voor de ontwikkeling van de lastendruk een dubbele begrenzing gehanteerd. Het niveau van de woonlasten mocht de gemiddelde gemeente niet overstijgen en de jaarlijkse stijging mocht niet hoger zijn dan het inflatiepercentage. Dit beleid heeft ertoe geleid dat wij qua woonlasten tot de 30% goedkoopste gemeenten behoren. Volgens de Atlas van de lokale lasten 2022 van het COELO staan we (van goedkoop naar duur) momenteel zelfs op de 39^e plaats (2021: 54^e plaats). Deze positie bij de 50 goedkoopste gemeenten willen we handhaven. De stijging voor meerpersoonshuishoudens met een eigen woning bedraagt voor 2023 0,9%. Landelijk stijgen de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens met een eigen woning in 2022 gemiddeld met 3,0%.

Op basis van het coalitieprogramma "Samen leven, ruimte geven" en de kadernota 2023 wordt het volgende tarievenbeleid gevoerd:

Onroerende-zaakbelastingen

- De opbrengst woningen wordt voor 2023 en 2024 verhoogd met 2% en vanaf 2025 met 1% per jaar.
- De opbrengst niet-woningen wordt voor 2023, 2024 en 2025 verhoogd met 2% en vanaf 2026 met 1% per jaar.
- Dit is exclusief de toename van de opbrengst wegens autonome groei (aanbouw, nieuwbouw en verbouw). Deze autonome groei is geraamd op 0,5% per jaar.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing wordt, in combinatie met de aanwending van de egalisatiereserve, kostendekkend geheven, waarbij de compensabele btw volledig in de tarieven wordt verwerkt. In de jaren 2023 tot en met 2025 wordt de kostendekking tijdelijk verlaagd naar circa 95%.

Rioolheffing

De rioolheffing wordt kostendekkend geheven. De compensabele btw is volledig in de tarieven verwerkt. De basis voor de heffing is het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). De rioolheffing bestaat uit een vast bedrag voor de eigenaar en een bedrag afhankelijk van het waterverbruik voor de gebruiker. De tarieven blijven voor 2023 ongewijzigd.

Hondenbelasting

Het tarief voor de hondenbelasting wordt in de jaren 2022 tot en met 2025 met 25% verlaagd, zodat de hondenbelasting vanaf 2025 volledig is afgeschaft.

Forensenbelasting

De opbrengst forensenbelasting wordt voor 2023 verhoogd met 2%.

Toeristenbelasting

Het tarief voor de land- en watertoeristenbelasting van € 1,00 per persoon per overnachting wordt voor 2023 niet verhoogd.

Liggelden jachthaven Stavenisse

De tarieven liggelden worden niet verhoogd. Voor 2023 wordt een exploitatietekort verwacht van circa € 20.000.

Lijkbezorgingsrechten

De kostendekkendheid wordt verlaagd van 100% naar 85%. Het tarief voor de lijkbezorgingsrechten wordt hierdoor verlaagd met 12%.

Leges

Het beleidsuitgangspunt is (nagenoeg) volledige kostendekking.

Overzicht lokale heffingen (hoofdlijnen)

Hieronder worden de lokale heffingen op hoofdlijnen toegelicht:

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

De hoogte van de onroerende-zaakbelasting wordt bepaald door de waarde in het economisch verkeer zoals die is vastgesteld in het kader van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). De jaarlijkse waardering van alle onroerende zaken is een taak van het samenwerkingsverband SaBeWa Zeeland. De voor het belastingjaar 2023 vast te stellen waarden hebben als waardepeildatum 1 januari 2022. De te betalen belasting is een percentage van de WOZ-waarde. De definitieve percentages worden bepaald nadat de uitkomst van de herwaardering per 1 januari 2023 (waardepeildatum 1 januari 2022) bekend is. De tarievenverordening wordt uiterlijk vastgesteld in de vergadering van uw raad van 8 december 2022.

Rioolheffing

Hieronder is voor één- en meerpersoonshuishoudens een vergelijking gegeven tussen de tarieven 2022 en 2023, zowel in de situatie van eigenaar en/of gebruiker. Deze vergelijking is gebaseerd op een waterafname van 0 tot 75 m³ voor een éénpersoonshuishouden en van 75 tot en met 150 m³ voor een meerpersoonshuishouden.

Meerpersoonshuishouden	2022	2023	Wijziging	Gemiddeld tarief 2022
	Tholen			Nederland (1)
Eigenaren	€ 103,00	€ 103,00	€ 0,00	
Gebruikers	€ 103,00	€ 103,00	€ 0,00	
Totaal	€ 206,00	€ 206,00	€ 0,00	€ 207,00

Eenpersoonshuishouden	2022	2023	Wijziging	Gemiddeld tarief 2022
	Tholen			Nederland (1)
Eigenaren	€ 103,00	€ 103,00	€ 0,00	
Gebruikers	€ 76,00	€ 76,00	€ 0,00	
Totaal	€ 179,00	€ 179,00	€ 0,00	€ 190,00

Kostendekkendheid rioolheffing			
Salariskosten taakveld(en)	€ 250.000		
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	€ 1.571.000		
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-/- € 65.000		
Netto kosten taakveld		€ 1.756.000	
Toe te rekenen kosten:			
Overhead (80% x € 250.000)		€ 200.000	
Btw		€ 321.000	
Totale kosten			€ 2.277.000
Opbrengst rioolheffing*	11.000 aansluitingen		€ 2.266.000
Dekking**			100%

* De lagere opbrengst van de gebruikersheffing voor éénpersoonshuishoudens valt vrijwel weg tegen de hogere opbrengst van gebruikers met een waterafname van meer 150 m³;

** Het verschil wordt gedekt door een aanwending van de voorziening (€ 11.000).

Afvalstoffenheffing

Hieronder is voor één- en meerpersoonshuishoudens een vergelijking gegeven tussen de tarieven 2022 en 2023.

	2022	2023	Wijziging	Gemiddeld tarief 2022
	Tholen			Nederland (1)
Heffing meerpersoonshuishoudens	€ 276,00	€ 277,00	€ 1,00	€ 317,00
Heffing éénpersoonshuishoudens	€ 215,00	€ 217,00	€ 2,00	€ 256,00
Tarief 2° GFT-container	€ 37,00	€ 38,00	€ 1,00	

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing			
Salariskosten taakveld(en)	€ 65.000		
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	€ 2.736.000		
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-/- € 298.000		
Netto kosten taakveld		€ 2.503.000	
Toe te rekenen kosten:			
Overhead (80% x € 65.000)		€ 52.000	
Btw		€ 551.000	
Totale kosten			€ 3.106.000
Meerpersoonshuishoudens (7.500)		€ 2.077.000	
Eenpersoonshuishoudens (3.100)		€ 673.000	
Huishoudens met 2° gft-container (920)		€ 35.000	
Totale opbrengst afvalstoffenheffing			€ 2.785.000
Dekking*			90%

* Na aanwending van de voorziening (€ 136.000) bedraagt de kostendekking 94%.

Hondenbelasting

Onder de naam hondenbelasting heffen wij een belasting voor het houden van een hond binnen de gemeente. Het tarief voor de hondenbelasting wordt in de jaren 2022 tot en met 2025 stapsgewijs met 25% verlaagd, zodat de hondenbelasting vanaf 2025 volledig is afgeschaft. Het tarief voor elke volgende hond van dezelfde houder is gelijk aan het tarief voor de 1^e hond. Voor kennels hanteren wij een apart tarief.

	2022		2023		Gemiddeld tarief 2022 Nederland (1)
	Tholen				
	per hond	totaal	per hond	totaal	
1 ^e hond	€ 55,20	€ 55,20	€ 36,80	€ 36,80	€ 78,10*
2 ^e hond	€ 55,20	€ 110,40	€ 36,80	€ 73,60	
3 ^e hond	€ 55,20	€ 165,60	€ 36,80	€ 110,40	
Kennel	€ 279,45		€ 186,30		

* Hierbij zijn de gemeenten die geen hondenbelasting heffen buiten beschouwing gelaten.

Forensenbelasting

Onder de naam 'forensenbelasting' heffen wij een belasting van natuurlijke personen die, zonder in de gemeente hun hoofdverblijf te hebben, op meer dan 90 dagen van het belastingjaar, voor zich of hun gezin, een gemeubileerde woning beschikbaar houden. Het tarief voor deze belasting is afhankelijk van de vastgestelde waarde op grond van de Wet WOZ. Bij een waarde van minder dan € 100.000 bedraagt de verschuldigde belasting in 2022 € 366, oplopend tot € 736 bij een waarde van € 250.000 of meer. Deze tarieven worden in 2023 met 2,0% verhoogd.

Liggelden jachthaven Stavenisse

De liggelden worden in principe kostendekkend geheven. De jachthaven Stavenisse had jaren te kampen met een flinke afname aan belangstelling voor vaste ligplaatsen. In december 2016 heeft uw raad de havensvisie Stavenisse vastgesteld als ontwikkelingsrichting voor de jachthaven. De laatste tijd neemt de bezetting weer toe. Voor 2023 verwachten we een exploitatietekort van circa € 20.000.

Kostendekkendheid liggelden			
Salariskosten taakveld(en)	€ 11.000		
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente*	€ 103.000		
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	€ 0		
Netto kosten taakveld		114.000	
Toe te rekenen kosten:			
Overhead (80% x € 11.000)		9.000	
Totale kosten			123.000
Opbrengst liggelden			103.000
Dekking			92%

Scheepvaartrechten

De scheepvaartrechten zijn verre van kostendekkend en worden voor 2023 met 2% verhoogd. De totale opbrengst is gering en wordt geraamd op € 23.500.

Lijkbezorgingsrechten

De lijkbezorgingsrechten worden voor 85% kostendekkend geheven. De tarieven voor 2023 worden hierdoor met 12% verlaagd.

Kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten			
Salariskosten taakveld(en)	€ 243.000		
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	€ 141.000		
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-/- € 5.000		
Netto kosten taakveld		€ 379.000	
Toe te rekenen kosten:			
Overhead (80% x € 243.000)		€ 194.000	
Totale kosten			€ 573.000
Totale opbrengst heffingen			€ 487.000
Dekking			85%

Leges op grond van de legesverordening

Het beleidsuitgangspunt ten aanzien van de dienstverlening is (nagenoeg) volledige kostendekking. De Hoge Raad heeft op 13 februari 2015 geoordeeld dat kruissubsidiëring tussen de diverse titels van de legesverordening mogelijk is. Ook de Handreiking kostenonderbouwing paragraaf lokale heffingen geeft aan dat kruissubsidiëring tussen de titels ongewenst, maar niet verboden is. In geval van kruissubsidiëring tussen de titels moet de reden hiervoor in de onderhavige paragraaf opgenomen worden. Het is bij ons echter niet aan de orde.

Op grond van het gewijzigde BBV en de Handreiking dient verder inzichtelijk te worden gemaakt, hoe bij de berekening van tarieven van heffingen (die hoogstens kostendekkend mogen zijn) wordt bewerkstelligd dat de totale geraamde baten van de verordening niet uitgaan boven de totale geraamde lasten. Voor de leges moet dit feitelijk gebeuren op hoofdstukniveau van de verordening. Hiermee is namelijk direct inzichtelijk wat de mate van kruissubsidiëring is.

Door adviesbureau ANG is enkele jaren geleden een onderzoek uitgevoerd naar de kostendekkendheid van de leges per hoofdstuk van de legesverordening. Uit onderstaand overzicht (afgerond) blijkt, rekening houdend met het meest recente standpunt van de Hoge Raad, dat we voldoen aan de eis van maximale kostendekkendheid.

		Kosten (Uren)	Kosten (Overhead)	Overige kosten	Totale kosten	Baten	Kosten-dekking
TITEL 1	Alg. dienstverlening	€ 104.000	€ 83.000	€ 224.000	€ 411.000	€ 287.000	70%
H1	Burgerlijke stand	€ 6.000	€ 5.000	€ 31.000	€ 42.000	€ 32.000	
H2	Reisdocumenten	€ 22.000	€ 18.000	€ 93.000	€ 133.000	€ 110.000	
H3	Rijbewijzen	€ 25.000	€ 20.000	€ 58.000	€ 103.000	€ 84.000	
H4	Verstrekkingen BRP	€ 1.000	€ 1.000	€ 0	€ 2.000	€ 2.000	
H9	Overige Pub	€ 7.000	€ 5.000	€ 22.000	€ 34.000	€ 18.000	
H12	Leegstandswet	€ 1.000	€ 0	€ 0	€ 1.000	€ 1.000	
H16	Kansspelen	€ 1.000	€ 0	€ 0	€ 1.000	€ 1.000	
H18	Verkeer en vervoer	€ 21.000	€ 17.000	€ 13.000	€ 51.000	€ 4.000	
H19	Diversen	€ 20.000	€ 17.000	€ 7.000	€ 44.000	€ 35.000	

		Kosten (Uren)	Kosten (Overhead)	Overige kosten	Totale kosten	Baten	Kosten-dekking
TITEL 2	Fysieke leefomgeving	€ 251.000	€ 200.000	€ 180.000	€ 631.000	€ 582.000	92%
H2	Omgevingsvergunningen	€ 231.000	€ 185.000	€ 180.000	€ 596.000	€ 551.000	
H4	Wijzigingen	€ 1.000	€ 1.000	€ 0	€ 2.000	€ 1.000	
H5	Bestemmingswijzigingen	€ 19.000	€ 14.000	€ 0	€ 33.000	€ 30.000	
TITEL 3	Eur. Dienstenrichtlijn	€ 70.000	€ 56.000	€ 5.000	€ 131.000	€ 7.000	5%
H1	Horeca	€ 10.000	€ 8.000	€ 0	€ 18.000	€ 2.000	
H2	Evenementen	€ 54.000	€ 43.000	€ 0	€ 97.000	€ 2.000	
H3	Kinderopvang en psz	€ 1.000	€ 1.000	€ 5.000	€ 7.000	€ 3.000	
H7	Overige	€ 5.000	€ 4.000	€ 0	€ 9.000	€ 0	
Totaal		€ 426.000	€ 340.000	€ 384.000	€ 1.150.000	€ 876.000	76%

De meest verleende diensten onder titel I zijn de reisdocumenten en de rijbewijzen. De tarieven voor deze onderdelen zijn wettelijk gemaximeerd. Hieronder is voor 2022 een vergelijking gemaakt tussen de verschuldigde leges in de gemeente Tholen ten opzichte van het landelijk gemiddelde en het wettelijk maximum:

Document	Wettelijk max. tarief 2022	Tarief Tholen 2022	Gemiddeld Nederland 2022
Paspoort 18+	€ 75,80	€ 74,75	€ 75,69
Identiteitskaart 18+	€ 68,53	€ 67,50	€ 68,25
Rijbewijs	€ 41,60	€ 39,25	€ 41,49

De wettelijk gemaximeerde leges voor reisdocumenten en rijbewijzen bestaan uit een rijksgedeelte en een gemeentelijk deel. De maximumtarieven worden jaarlijks in het Besluit paspoortgelden en de Wegenverkeerswet vastgelegd. De maximumtarieven voor 2023 zijn nog niet bekend.

Voor de tariefstelling 2023 stellen wij voor om de eventuele mutatie in het rijksdeel te verwerken na bekendmaking. Door de reikwijdte van artikel 10 van de legesverordening is het college bevoegd deze aanpassingen in de tarieven tabel door te voeren. Het gemeentelijk deel verhogen we met 2%.

De dienstverlening met betrekking tot de omgevingsvergunningen valt onder titel II. Voor 2022 is bij verschillende bouwkosten een vergelijking gemaakt tussen de verschuldigde leges omgevingsvergunning in de gemeente Tholen ten opzichte van het landelijk gemiddelde:

Aanvraag	Leges Tholen 2022	Gemiddeld Nederland 2022
Dakkapel van € 12.000	€ 364	€ 418
Woninguitbouw van € 53.000	€ 1.560	€ 1.671
Nieuwbouwwoning van € 166.000	€ 3.380	€ 4.903

Uit het overzicht blijkt dat de hoogte van onze leges ruim onder het landelijk gemiddelde liggen.

Lokale lastendruk

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we het bedrag dat een huishouden betaalt aan onroerende-zaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Op basis van de huidige uitgangspunten ontwikkelt de lastendruk zich als volgt:

Meerpersoonshuishoudens (eigenaar en gebruiker):

	2022		2023	2024	2025	2026
	Landelijk gem. COELO	Tholen	Tholen	Tholen	Tholen	Tholen
Afvalstoffenheffing	€ 317,00	€ 276,00	€ 277,00	€ 287,00	€ 302,00	€ 322,00
Rioolheffing	€ 207,00	€ 206,00	€ 206,00	€ 206,00	€ 206,00	€ 206,00
OZB	€ 380,00	€ 310,00	€ 316,00	€ 322,00	€ 325,00	€ 328,00
Totaal	€ 904,00	€ 792,00	€ 799,00	€ 815,00	€ 833,00	€ 856,00
Stijging woonlasten			0,9%	2,0%	2,2%	2,8%

Eenpersoonshuishoudens (eigenaar en gebruiker):

	2022		2023	2024	2025	2026
	Landelijk gem. COELO	Tholen	Tholen	Tholen	Tholen	Tholen
Afvalstoffenheffing	€ 256,00	€ 215,00	€ 217,00	€ 225,00	€ 237,00	€ 253,00
Rioolheffing	€ 191,00	€ 179,00	€ 179,00	€ 179,00	€ 179,00	€ 179,00
OZB	€ 380,00	€ 310,00	€ 316,00	€ 322,00	€ 325,00	€ 328,00
Totaal	€ 827,00	€ 704,00	€ 712,00	€ 726,00	€ 741,00	€ 760,00
Stijging woonlasten			1,1%	2,0%	2,1%	2,6%

Kwijtscheldingsbeleid

Voor mensen met lage inkomens, die voldoen aan de voorwaarden voor kwijtschelding van de Invorderingswet, bestaat de mogelijkheid van gehele kwijtschelding van bepaalde lasten. Het is gemeenten en waterschappen toegestaan om een ruimer kwijtscheldingsbeleid te voeren dan in de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 is geregeld. Dit wordt bereikt door de kosten van bestaan op een hoger percentage van de (genormeerde) bijstandsuitkering vast te stellen. De rijksregeling gaat uit van 90%. Sinds 1 januari 2002 hanteren wij de norm van 100%. In de begroting 2023 is op basis van ervaringscijfers van voorgaande jaren voor de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen een bedrag geraamd van € 127.000.

Een verzoek voor kwijtschelding van gemeentelijke- en/of waterschapsbelastingen moet ingediend worden bij SaBeWa Zeeland. Deze behandelt het verzoek en doet uitspraak voor zowel de gemeente als voor het waterschap.

Wij verlenen in voorkomende gevallen gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van aanslagen:

- Afvalstoffenheffing;
- Rioolheffing voor gebruikers;
- Hondenbelasting, voor wat betreft de belastingschuld voor de eerste hond.

Noot:

Bron uitgave Atlas van de lokale lasten 2022 (COELO)

FINANCIËLE BEGROTING 2023-2026

1. Overzicht van Baten en Lasten
2. Toelichting op het overzicht van Baten en Lasten
3. Uiteenzetting Financiële Positie
4. Overzicht van geraamde Baten en Lasten per Taakveld

Tulpen plukken nabij Poortvliet

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

(Bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
0 Bestuur en Ondersteuning						
lasten	2.510	2.380	2.715	2.539	2.539	2.539
baten	436	205	258	258	258	258
saldo	2.074	2.175	2.457	2.281	2.281	2.281
1 Veiligheid						
lasten	2.537	2.688	2.760	2.750	2.756	2.719
baten	113	103	3	3	3	3
saldo	2.423	2.585	2.757	2.747	2.753	2.716
2 Verkeer en vervoer						
lasten	4.214	4.290	4.887	4.934	5.007	4.880
baten	759	503	598	598	598	598
saldo	3.455	3.787	4.289	4.336	4.409	4.282
3 Economie						
lasten	4.095	12.000	7.783	1.080	653	2.239
baten	2.047	11.506	7.842	3.969	2.836	2.905
saldo	2.048	494	-59	-2.889	-2.184	-666
4 Onderwijs						
lasten	3.141	4.173	4.229	4.444	4.364	4.459
baten	859	1.333	1.110	1.180	1.180	1.180
saldo	2.282	2.840	3.119	3.264	3.184	3.280
5 Sport, cultuur en recreatie						
lasten	4.439	4.892	5.483	5.540	5.475	5.326
baten	677	501	443	443	443	443
saldo	3.762	4.390	5.040	5.097	5.032	4.884
6 Sociaal domein						
lasten	27.264	29.535	28.041	27.964	27.678	27.050
baten	6.421	7.119	5.408	5.408	5.408	5.408
saldo	20.843	22.417	22.633	22.556	22.269	21.642
7 Volksgezondheid en Milieu						
lasten	7.174	7.428	7.649	7.705	7.708	7.467
baten	6.280	6.168	6.063	6.096	6.162	6.279
saldo	894	1.260	1.586	1.609	1.546	1.187
8 Ruimte en Wonen						
lasten	6.733	9.661	3.390	3.622	2.603	4.425
baten	6.482	7.661	2.626	4.331	2.623	3.870
saldo	251	2.000	763	-710	-20	554
Saldo programma's						
lasten	62.105	77.047	66.936	60.577	58.782	61.138
baten	24.074	35.098	24.351	22.286	19.511	20.977
saldo	38.031	41.948	42.585	38.292	39.271	40.160

(Bedragen x € 1.000)

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Algemene dekkingsmiddelen						
lasten	1.190	518	435	435	435	435
baten	51.093	51.364	55.179	54.702	55.791	52.476
saldo	-49.904	-50.845	-54.744	-54.267	-55.356	-52.041
Overhead						
lasten	9.060	10.267	10.302	10.232	10.274	10.124
baten	249	226	197	148	148	148
saldo	8.811	10.042	10.105	10.085	10.127	9.976
Vennootschapsbelasting						
lasten	40	0	0	0	0	0
baten	0	0	0	0	0	0
saldo	40	0	0	0	0	0
Onvoorzien						
lasten	0	220	690	690	690	690
baten	0	0	0	0	0	0
saldo	0	220	690	690	690	690
Geraamd totaal saldo van baten en lasten						
lasten	72.394	88.052	78.362	71.935	70.182	72.353
baten	75.416	86.688	79.727	77.135	75.450	73.568
saldo	-3.022	1.365	-1.365	-5.200	-5.268	-1.215
Mutaties in de reserves						
toevoeging reserves	1.877	122	182	4.532	3.228	990
onttrekking reserves	1.323	2.268	0	0	0	0
saldo	554	-2.146	182	4.532	3.228	990
Geraamd resultaat						
lasten	74.271	88.174	78.544	76.466	73.410	73.343
baten	76.739	88.955	79.727	77.135	75.450	73.568
saldo	-2.468	-781	-1.183	-669	-2.040	-225

TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

Vergelijkende cijfers vorige jaren

Op grond van artikel 19 BBV worden hieronder de oorzaken gegeven van aanmerkelijke verschillen tussen de ramingen van het huidige en het vorige begrotingsjaar (na wijziging).

0. Bestuur en ondersteuning (€ 282.000)

Het nadelige verschil wordt met name veroorzaakt door het budget voor het opstellen van de dorpsagenda's (€ 100.000), voor jongerenparticipatie (amendement, € 20.000), voor de Klant Contact Monitor (€ 24.000) en door een hogere kostenraming voor de verkiezingen in 2023 (€ 40.000). Ook is er een stijging in de geraamde salariskosten van Burgerzaken (€ 73.000) en zijn verscheidene (ICT)-budgetten opgehoogd als gevolg van de inflatie (€ 24.000). Daar tegenover staat voor 2023 een voordeel van per saldo circa € 19.000 op de leges.

1. Veiligheid (€ 172.000)

Het nadelige verschil wordt met name veroorzaakt door de hogere bijdrage aan GR Veligheidsregio Zeeland (€ 126.000), het budget voor bestrijding van overlast van honden- en kattenpoep (amendement, € 30.000) en een stijging van diverse budgetten als gevolg van inflatie (€ 11.000).

2. Verkeer en vervoer (€ 502.000)

Het nadelige verschil wordt veroorzaakt door (1) de tijdelijke verhoging van het onderhoudsniveau van de openbare ruimte (amendement, € 150.000), (2) de hogere bijdrage aan het waterschap op grond van de Wet herverdeling wegenbeheer (€ 100.000), (3) de toename van de kapitaallasten voor herinrichting Molenvlietsedijk (€ 160.000) en (4) de toename van het budget voor openbare verlichting als gevolg van de hogere energieprijzen (€ 50.000).

3. Economie (- € 553.000)

Het voordelige verschil wordt met name veroorzaakt door:

- een verschuiving van budgetten van taakveld economische promotie naar taakveld recreatie (€ 250.000) en taakveld cultureel erfgoed (€ 20.000);
- het wegvallen van de incidentele budgetten 2022 voor maatregelen vitalisering binnenstad Tholen (€ 100.000), Verdronken Stad Reymerswael (€ 150.000) en onderhoud stranden (€ 70.000);
- de toename van de baten toeristenbelasting en forensenbelasting (€ 65.000).

Daar tegenover staan hogere incidentele lasten voor het uitvoeringsbudget naar aanleiding van het uitgevoerde arbeidsmarktonderzoek (€ 100.000). De actiepunten liggen in het versterken van de economische infrastructuur door kwaliteitsverbetering van de voorzieningen voor bedrijven.

4. Onderwijs (€ 279.000)

Het nadelige verschil wordt met name veroorzaakt door de hogere kapitaallasten vanaf 2023 voor de realisatie van de Brede school Sint Maartensdijk (€ 210.000). Ook is er sprake van een aantal doorgeschoven investeringen in 2022, zoals gymnastieklokaal Stavenisse, renovatie BBS Stavenisse, renovatie OBS / BBS Sint Philipsland en renovatie BBS Anna-Jacobapolder, waardoor de kapitaallasten in 2022 lager uitvallen (€ 60.000).

5. Sport, cultuur en recreatie (€ 650.000)

Het nadelige verschil wordt met name veroorzaakt door:

- de renovatie van het zwembad Sint-Maartensdijk in 2022, waardoor de geraamde exploitatielasten en -baten in 2023 (per saldo) € 180.000 hoger zijn;
- overheveling van het budget voor renovatie van de buitensportaccommodaties (€ 50.000) naar het taakveld sportterreinen; dit bedrag was in 2022 nog als storting in de bestemmingsreserve verwerkt;
- de verhoging van het budget van de sportaccommodaties als gevolg van de hoge energieprijzen (€ 65.000);
- een hogere bijdrage aan GR Zeeuwse Muziekschool (€ 10.000);
- een hoger budget voor maaiwerk naar aanleiding van de aanbesteding (€ 35.000) en een hoger budget voor areaaluitbreiding groen (€ 20.000);
- het ophogen van diverse budgetten als gevolg van inflatie (€ 65.000);
- het budget voor projecten, onderzoek en communicatie op het gebied van erfgoed (€ 10.000);
- het budget voor de Verdrongen Stad Reymerswael (€ 100.000);
- een verschuiving van budgetten van taakveld economische promotie naar taakveld recreatie (€ 250.000) en taakveld cultureel erfgoed (€ 20.000);
- het strandje in Sint Philipsland; voor verbetering van de oeeververdediging (om zandsuppletie tegen te gaan) en voor een kwaliteitsverbetering is in 2023 een eenmalig bedrag benodigd van € 60.000;
- hogere kapitaallasten, met name door de realisatie van een aanlegsteiger voor riviercruises (€ 25.000).
- hogere subsidieverstrekingen aan Stichting BibliOosterschelde (€ 15.000) en Stichting Lokale Omroep Tholen (mediahub: € 5.000).

Anderzijds vervallen de budgetten voor archeologisch onderzoek kasteel Sint-Maartensdijk (€ 20.000), uitvoering kerkenvisie fase 2 (€ 20.000), onderzoek toegankelijkheid accommodaties (€ 20.000), beweegbos Sint-Annaland (€ 35.000), oeverherstel zuidelijke Veste Tholen (€ 50.000), sloop voormalig schoolgebouw De Veste (€ 85.000) en restauratie van het grafmonument in het kerkgebouw van de Hervormde Gemeente te Stavenisse (€ 30.000).

6. Sociaal domein (€ 216.000)

Het nadelige verschil wordt met name veroorzaakt door:

- de verhoging van het budget voor herijking armoedebeleid (amendement, € 425.000) als gevolg van de verhoging van de inkomensgrens van 110% naar 130% en uitbreiding van het instrumentarium;
- een hoger budget voor het verstrekken van loonkostensubsidies (€ 150.000);
- een verhoging van het budget voor beschut werken van € 130.000 in 2022 naar € 250.000 in 2023 door een toename van het aantal beschut werkers;
- verhoging van het budget van de dorpshuizen en gemeenschapscentra door de hoge energieprijzen (€ 40.000);
- het budget voor toegankelijkheid van de gemeentelijke gebouwen in 2023 (motie, € 100.000);
- het budget voor investeren in jeugd (amendement, € 75.000);
- een verschuiving van het programma Volksgezondheid en milieu (procescoördinatie, € 50.000);
- de lagere gebundelde rijksuitkering (€ 195.000);
- de verhoging van het budget voor de inzet van praktijkondersteuning bij de huisartsen (€ 60.000).

Anderzijds daalt de doorbetaling aan GR De Betho met € 150.000 door een afname van de Integratie-uitkering Participatie. Verder neemt het budget voor het verstrekken van uitkeringen Participatiewet af met € 320.000 en voor re-integratievoorzieningen met € 25.000. Tenslotte vervalt het budget voor experimenten en pilots in het sociaal domein (€ 175.000), daalt het budget voor actieplan sociaal domein (€ 30.000) en dalen de bijdragen aan (1) GR SWVO (uitvoering van de Wmo, € 125.000) en (2) GR GGD Zeeland (uitvoering van de Jeugdwet, € 175.000).

7. Volksgezondheid en milieu (€ 326.000)

Het nadelige verschil wordt met name veroorzaakt door:

- de hogere bijdrage aan GR GGD Zeeland vanaf 2023 (€ 50.000);
- het budget om vanaf 2023 het bewegingsonderwijs naar een hoger plan te brengen (€ 50.000);
- de stijging van het uitvoeringsbudget visie energiebalans van € 100.000 in 2022 naar € 125.000 in 2023;
- het budget voor uitvoering van extra bodemtaken in 2023 en 2024 (€ 50.000);
- het eenmalig budget voor digitalisering van bodemonderzoeksrapporten in 2023 (€ 35.000);
- de structurele verlaging van de tarieven begraafplaatsrechten als gevolg van het verlagen van de kostendekking van 100% naar 85% (amendement, € 65.000);
- de hogere bijdrage aan GR RUD Zeeland vanaf 2023 (€ 40.000);
- een nadeel vanwege de tijdelijke verlaging van de kostendekkendheid van de reiniging van 100% naar 95% (2023 t/m 2025, € 150.000).

Anderzijds vallen de incidentele budgetten 2022 voor klimaatadaptatiestrategie (€ 39.000), circulair werken (€ 13.000) en actualisatie nota bodembeheer weg (€ 30.000) weg en heeft er een verschuiving plaatsgevonden naar het programma Sociaal domein (€ 50.000).

8. VHROSV (- € 1.237.000)

Het voordelig verschil wordt met name veroorzaakt door het wegvallen van de incidentele budgetten 2022 voor:

- de herinrichting van het woonwagencamp aan de Oudelandsedijk te Tholen (€ 200.000 en € 45.000);
- de handhaving in verband met permanente (illegale) bewoning van recreatiewoningen (€ 150.000);
- extra handhavingcapaciteit om achterstanden weg te werken (€ 50.000);
- herziening integraal handhavingsbeleid en samenwerking SORBET-gemeenten (€ 25.000 en € 20.000);
- ISV-bodem en Smerdiek-West (€ 150.000, respectievelijk € 115.000);
- de implementatie van de Omgevingswet (€ 605.000);

Daar tegenover staat een experimenteerbudget voor het wegnemen van knelpunten op de woningmarkt (amendement, € 75.000), het hogere budget voor de nieuwe applicatie Omgevingswet (€ 25.000) en een toename van de geraamde juridische kosten (€ 15.000).

Algemene dekkingsmiddelen (€ 3.899.000)

Het negatieve verschil wordt met name veroorzaakt door een hogere algemene uitkering als gevolg van de herijking van het gemeentefonds (€ 3.495.000). Daarnaast wordt er vanaf 2023 een dividend ontvangen van GBE Aqua B.V. (€ 230.000) en nemen de baten onroerende zaakbelasting toe (€ 175.000).

Overhead (€ 63.000)

Het nadelige verschil wordt met name veroorzaakt door een hogere bijdrage aan GR ICT WBW (€ 280.000), de stijging van het energiebudget voor het gemeentehuis (€ 60.000), de hogere brandstoframing bij het gemeentebedrijf (€ 20.000), het budget voor de herdenking van de watersnoodramp in 2023 (€ 30.000), de uitbreiding van de formatie voor functioneel applicatiebeheer (€ 40.000), het budget voor informatiebeveiliging (€ 80.000) en het budget voor periodiek medisch onderzoek (€ 40.000).

Daar tegenover staat het wegvallen van de (extra) budgetten 2022 voor (1) het project 'Tholen met de tijd mee' (€ 330.000), (2) communicatie (€ 65.000), (3) projecten op subregionaal niveau (€ 50.000) en (4) de training Office 365 (€ 40.000).

Ramingsgronden

De belangrijkste financiële uitgangspunten die wij hebben gehanteerd bij het samenstellen van de programmabegroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026 worden hieronder vermeld:

- Om bij de toezichthouder in aanmerking te komen voor repressief toezicht (controle achteraf) dient de begroting structureel en reëel in evenwicht te zijn. Mocht dit niet het geval zijn, dan dient de meerjarenraming voldoende aannemelijk te maken dat dit evenwicht uiterlijk in de laatste jaarschijf (2026) wordt hersteld. Er mag echter geen sprake zijn van een opschuivend sluitend perspectief. Als bij de begroting 2022 alleen de laatste jaarschijf in evenwicht was, dienen bij de begroting 2023 minimaal de laatste twee jaarschijven in evenwicht te zijn. In het kader van Duurzaam Financieel Beleid stellen wij een meerjarenperspectief op voor een periode van 10 jaar. De toezichthouder kijkt bij het beoordelen van structureel en reëel evenwicht niet verder dan 4 jaar vooruit;
- De raming van de Algemene Uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2022. Het rijk en de VNG werken momenteel aan de Hervormingagenda jeugdzorg. Deze wordt naar verwachting dit najaar afgerond. Vooruitlopend hierop zijn voor de jaren 2022 en 2023 al aanvullende, incidentele middelen toegevoegd aan het gemeentefonds, in lijn met de financiële reeks van de uitspraak van de Commissie van Wijzen (CvW). Naast de besparingsopgave die volgt uit de uitspraak van de Commissie van Wijzen, heeft het kabinet besloten tot het realiseren van een aanvullende besparing van structureel € 511 miljoen. Het rijk heeft de verantwoordelijkheid om deze besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen. Ook draagt het rijk het budgettaire risico ingeval (een deel van) deze maatregelen geen of niet tijdig doorgang vinden. De VNG, het

De VNG, het IPO en het rijk erkennen de noodzaak om op deze ontwikkelingen te anticiperen en hebben daarom aanvullende afspraken gemaakt ten aanzien van de te verwachten ruimte in de gemeentelijke begroting, aanvullend op de meicirculaire 2022. Concreet betekent dit dat gemeenten in hun meerjarenraming rekening mogen houden met een aanvullende bate, die overeenkomt met een macrobedrag van € 1.265 miljoen in 2024, € 758 miljoen in 2025 en € 367 miljoen in 2026. Daarnaast mogen gemeenten in hun begroting rekening houden met een besparing die maximaal gelijk is aan een macrobedrag van € 100 miljoen in 2024, € 500 miljoen in 2025 en € 500 miljoen in 2026.

We ramen voor 2024 en 2025, in lijn met de kadernota 2023, geen baten of besparingen. Dit is zeer voorzichtig. Voor het jaar 2026 ramen we, in overeenstemming met de landelijke afspraken, een bate van € 500.000. Deze bate is gebaseerd op het macrobedrag van € 367 miljoen. Verder ramen we in 2026 een besparing op de lasten voor jeugdzorg van € 350.000, zodat we in totaliteit weer op het bedrag van € 850.000 uit de kadernota 2023 uitkomen. Dit komt overeen met een macro-besparing van circa € 250 miljoen, zodat hier nog enige ruimte zit.

- De budgetten voor Jeugd en Wmo zijn geraamd in overeenstemming met de begroting 2023 van gemeenschappelijke regeling GGD Zeeland (inclusief IJZ), respectievelijk gemeenschappelijke regeling SWVO. Door uitvoering van de actieplannen streven we er naar om op de Wmo tot en met 2025 jaarlijks (minstens) € 100.000 te besparen.

- Op basis van de programmabegroting 2021 vindt vanaf 2024 een storting in de Algemene reserve niet vrij besteedbaar plaats van € 300.000 voor het geval de geprognosticeerde winsten op de grondexploitaties tegenvallen (lagere solvabiliteitsratio). Deze storting wordt in 2025 en 2026 verhoogd naar € 400.000. We dekken hiermee ook het risico af dat de taakstelling op de Wmo in deze jaren niet of slechts gedeeltelijk gerealiseerd wordt;
- Het budget voor onvoorziene uitgaven bedraagt minimaal € 250.000;
- Wij hanteren de VZG-richtlijn, waardoor de toegestane inflatiecorrectie voor de begroting 2023 van Zeeuwse gemeenschappelijke regelingen 2,7% bedraagt. Het bestuur van een gemeenschappelijke regeling kan op basis van een goede inhoudelijke onderbouwing echter altijd een verzoek doen om af te mogen wijken. De begroting 2023 van gemeenschappelijke regelingen mag op basis van deze uitgangspunten maximaal 102,7% van de goedgekeurde begroting 2022 (inclusief evt. goedgekeurde begrotingswijzigingen) bedragen;
- Aan de reserves voegen wij geen rente toe;
- Bij nieuwe investeringen rekenen wij vanaf 2023 met een rente van 2,0%. Op grond van de notitie grondexploitaties van de commissie BBV wordt bij de rentetoerekening aan grondexploitaties uitgegaan van het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille naar rato van de verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen;
- De huidige CAO voor gemeenteambtenaren loopt af per 31 december 2022. Voor 2023 is rekening gehouden met een stijging van de kosten van het ambtelijk apparaat van € 500.000 (CAO-stijging, pensioenpremie, sociale lasten etc.).
- Voor een adequate sturing op de kengetallen solvabiliteit en ratio weerstandsvermogen zijn de verwachte winstnemingen geactualiseerd op grond van de meest recente grondexploitaties. We hanteren bij winstneming de Percentage of completion methode (Poc-methode): voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd, wordt tussentijds naar rato van de voortgang winst genomen. De Poc-methode houdt rekening met de fase waarin de grondexploitatie, zowel wat betreft de opbrengsten als de kosten, verkeert. Bij de verwerking van de winstnemingen zijn we uitgegaan van het principe t-2. Dit betekent dat we de verwachte winstneming voor het jaar 2022 in de jaarschijf 2024 hebben opgenomen. Deze systematiek zorgt er namelijk voor dat we geen uitgaven dekken met winsten die nog niet gerealiseerd zijn.

Incidentele baten en lasten

Bij de wijziging van de artikelen 189 en 203 van de gemeentewet is het begrip 'evenwicht van baten en lasten' nader gedefinieerd in 'structureel en reëel evenwicht'. Het bestaan van structureel evenwicht is vast te stellen als inzicht bestaat in het deel van de baten en lasten dat structureel respectievelijk incidenteel is. Hieronder wordt een overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten per programma weergegeven.

	2023	2024	2025	2026
Incidentele lasten				
<i>Bestuur en Ondersteuning</i>				
AMENDEMENT 5: Jongerenparticipatie	26.000	-	-	-
Opstellen dorpsagenda's	100.000	-	-	-
<i>Veiligheid</i>				
AMENDEMENT 1: Bestrijding overlast honden- en kattenpoep	30.000	30.000	30.000	-
<i>Verkeer en vervoer</i>				
AMENDEMENT 13: Tijdelijke verhoging onderhoudsniveau	150.000	150.000	150.000	-
Digitalisering mobiliteitsgegevens (datagedreven mobiliteit)	4.500	-	-	-
<i>Economie</i>				
Bijdrage Stichting Tholen beter bekend	60.000	60.000	60.000	-
Uitvoeringsbudget n.a.v. arbeidsmarktonderzoek	100.000	-	-	-
<i>Onderwijs</i>				
Tijdelijke projectleider	95.000	95.000	-	-
<i>Sport, Cultuur en Recreatie</i>				
Actieplan bomen	10.000	10.000	-	-
Groene inpassing van inzamelvoorzieningen	35.000	35.000	35.000	-
Opstellen landschapsonwikkelingsplan	-	50.000	-	-
Erfgoed: projecten, onderzoek en communicatie	10.000	10.000	10.000	-
Actiegerichte uitvoering erfgoedvisie	20.000	-	-	-
Verbetering kwaliteit strand Sint Philipsland (haven)	60.000	-	-	-
Cofinanciering belevingsconcept Verdonken stad Reymerswaal	100.000	100.000	100.000	-
<i>Sociaal domein</i>				
Actieplan social domein	80.000	80.000	-	-
AMENDEMENT 8: Investeren in jeugd	75.000	75.000	75.000	-
Buurtpedagoog en praktijkondersteuning	75.000	75.000	-	-
Inzet praktijkondersteuning (POH)	60.000	50.000	25.000	-
Projectleiding Thools vervoerssysteem	15.000	15.000	-	-
Motie fysieke en sociale toegankelijkheid	100.000	115.000	125.000	-
<i>Volksgesondheid en Milieu</i>				
Duurzaamheidsbeleid (Slok-gelden)	5.000	5.000	-	-
Digitalisering bodemonderzoeksrapporten	35.000	35.000	35.000	-
Uitvoering extra bodemtaken (basistaken)	50.000	50.000	-	-
Uitvoeringsbudget visie energiebalans	125.000	125.000	125.000	-

	2023	2024	2025	2026
<i>VHROSV</i>				
AMENDEMENT 3: Experimenteren knelpunten woningmarkt	75.000	75.000	75.000	-
Coördinatie woonwagenzaken (inhuur Forticon)	17.000	17.000	17.000	-
Planschade-adviezen SAOZ	7.000	7.000	-	-
<i>Overhead</i>				
Herdenking watersnoodramp	30.000	-	-	-
Contractmanagement (Stichting IWB)	35.000	35.000	35.000	-
Data-analyse en innovatie	-	40.000	-	-
Hoger budget communicatie	20.000	20.000	20.000	-
Hoger budget informatiebeveiliging	80.000	80.000	80.000	-
Periodiek medisch onderzoek	40.000	-	-	-
<i>Mutaties in reserves</i>	150.000	4.500.000	3.196.800	958.600
Totaal incidentele lasten	1.874.500	5.939.000	4.193.800	958.600
	2023	2024	2025	2026
Incidentele baten				
<i>Economie</i>				
Tussentijdse winstneming grexen	-	2.730.000	2.025.000	447.400
<i>VHROSV</i>				
Tussentijdse winstneming grexen	-	1.470.000	771.800	111.200
<i>Mutaties in reserves</i>	-	-	-	-
Totaal incidentele baten	-	4.200.000	2.796.800	558.600
Saldo incidentele baten en lasten	1.874.500	1.739.000	1.397.000	400.000

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Hieronder wordt een overzicht van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves weergegeven.

	2023	2024	2025	2026
Toevoegingen (lasten)				
Reserve rekenkamerfunctie	6.500	6.500	6.500	6.500
Reserve flankerend personeelsbeleid	25.000	25.000	25.000	25.000
Totaal	31.500	31.500	31.500	31.500
Onttrekkingen (baten)				
Totaal	0	0	0	0
Saldo	31.500	31.500	31.500	31.500

Structureel begrotingssaldo / structurele exploitatieruimte

Door het betrekken van het saldo van incidentele baten en lasten bij het begrotingssaldo met de cijfers uit het overzicht van baten en lasten wordt inzicht gegeven in het structureel begrotingssaldo.

	2023	2024	2025	2026
Geraamd totaal saldo van baten en lasten	1.364.575	5.200.379	5.267.927	1.214.734
Mutaties in reserves	181.500	4.531.500	3.228.300	990.100
Geraamd resultaat	1.183.075	668.879	2.039.627	224.634
Waarvan incidentele baten en lasten	1.874.500	1.739.000	1.397.000	400.000
Structureel begrotingssaldo	3.057.575	2.407.879	3.436.627	624.634
Post onvoorzien	690.000	690.000	690.000	690.000
Structurele exploitatieruimte	3.747.575	3.097.879	4.126.627	1.314.634

UITEENZETTING FINANCIËLE POSITIE EN TOELICHTING

Algemeen

De term financiële positie kan worden gedefinieerd als het vermogen van de gemeente Tholen in relatie tot de exploitatie, met inachtneming van de risico's. Deze term is daarom een breder begrip dan het vermogen, maar is ook een breder begrip dan het weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen richt zich namelijk alleen op de mogelijkheden tot het opvangen van onverwachte tegenvallers. De uiteenzetting van de financiële positie maakt duidelijk hoe de gemeente er financieel voor staat.

Financiële positie

Op grond van het BBV dient meerjarig een verplichte basisset aan financiële kengetallen opgenomen te worden. Voor de kengetallen wordt verwezen naar de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing". De kengetallen geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht in de financiële positie.

Programmabegroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026

Op basis van de vastgestelde kadernota 2023 hebben wij de programmabegroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026 opgesteld. De meerjarenraming laat de volgende positieve saldi zien (bedragen x € 1.000):

Programmabegroting	2023	2024	2025	2026
Saldo	1.183	669	2.040	225

Duurzaam financieel beleid

Op basis van de huidige uitgangspunten ontstaat in 2032 een overschot van € 325.000

Investeringsplanning

Hieronder wordt het totaal van de investeringplanningen 2023 t/m 2026 weergegeven (bedragen x € 1.000):

	2023	2024	2025	2026
Geplande investeringen	10.490	1.814	3.603	5.546

Voor een gedetailleerd overzicht van de geplande investeringen voor de jaren 2023 tot en met 2026 wordt verwezen naar de bijlage "Investeringsplanning 2023-2026". Om te zorgen dat de kosten van de investeringen ten laste komen van burgers en bedrijven die er profijt van hebben, is vanaf 2017 de systematiek van activering en afschrijving voor alle investeringen gelijk getrokken: ook investeringen met een maatschappelijk nut (bijv. rehabilitaties van wegen) worden geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. Daarmee wordt tegelijkertijd een betere vergelijkbaarheid tussen gemeenten verkregen.

Ontwikkeling van de schuldpositie

Hieronder wordt de ontwikkeling van de schuldpositie weergegeven:

	Tholen R 2021	Tholen B 2022	Tholen B 2023	Kritische norm
Netto schuldquote: netto schuld / exploitatie (%)	49%	54%	76%	130%

Voor een gedetailleerde uiteenzetting wordt verwezen naar de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing".

Stand en verloop van de reserves

Hieronder wordt het (meerjarig) verloop van de reserves weergegeven:

OVERZICHT VERLOOP STAND RESERVES					
periode 1 januari 2023 / 1 januari 2027					
1	2	3	4	5	6
NAAM RESERVE	saldo per 1 januari 2023	saldo per 1 januari 2024	saldo per 1 januari 2025	saldo per 1 januari 2026	saldo per 1 januari 2027
<u>Reserves</u>					
<u>1a. Algemene reserves</u>					
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	3.043.000	3.043.000	3.043.000	3.043.000	3.043.000
Idem (niet vrij besteedbaar)	20.090.000	20.090.000	24.590.000	27.787.000	28.745.000
Begrotingssaldo	418.000	1.601.000	2.270.000	4.310.000	4.535.000
<u>1d. Overige bestemmingsreserves</u>					
PZEM-dividend	2.336.000	2.336.000	2.336.000	2.336.000	2.336.000
Investeringsfonds samenleving	160.000	310.000	310.000	310.000	310.000
Rekenkamercommissie	38.000	45.000	51.000	57.000	64.000
Studiefaciliteiten	231.000	231.000	231.000	231.000	231.000
Flankerend personeelsbeleid	83.000	108.000	133.000	158.000	183.000
ISV	17.000	17.000	17.000	17.000	17.000
Buitensportaccommodaties	227.000	227.000	227.000	227.000	227.000
Totaal reserves	26.643.000	28.008.000	33.208.000	38.476.000	39.691.000
<i>Mutaties</i>		1.365.000	5.200.000	5.268.000	1.215.000

De reservepositie van de gemeente stijgt naar verwachting van € 26,6 miljoen op 1 januari 2023 naar € 39,7 miljoen op 1 januari 2027. De stijging van met name de algemene reserve niet vrij besteedbaar, komt vooral door toevoeging van de verwachte winsten op de grondexploitatiecomplexen voor woningbouw en bedrijventerreinen.

Stand en verloop van de voorzieningen

Hieronder wordt het (meerjarig) verloop van de voorzieningen weergegeven:

OVERZICHT VERLOOP STAND VOORZIENINGEN					
periode 1 januari 2023 / 1 januari 2027					
1	2	3	4	5	6
NAAM VOORZIENING	saldo per 1 januari 2023	saldo per 1 januari 2024	saldo per 1 januari 2025	saldo per 1 januari 2026	saldo per 1 januari 2027
<u>Voorz. voor verplichtingen, verliezen en risico's</u>					
Overdracht pensioenen	2.975.000	3.003.000	3.031.000	3.059.000	3.087.000
Wachtgeldverplichtingen	15.000	0	0	0	0
Precariobelasting	1.750.000	0	0	0	0
<u>Onderhoudsegalisatievoorzieningen</u>					
Onderhoudsvoorziening havens	392.000	427.000	467.000	400.000	439.000
Onderhoud wegen	934.000	1.368.000	1.324.000	1.111.000	938.000
Onderhoud openbare verlichting	85.000	82.000	87.000	84.000	81.000
Onderhoud gebouwen	15.000	85.000	180.000	190.000	209.000
<u>Voorz. toekomstige vervangingsinvesteringen</u>					
Vervangingsinvesteringen riolering	718.000	1.331.000	2.066.000	1.728.000	1.806.000
<u>Beklemde middelen van derden met spec. aanw.richting</u>					
Riolering	333.000	322.000	278.000	168.000	91.000
Afvalstoffenheffing	195.000	0	0	0	0
Begraafplaatsen	219.000	219.000	219.000	219.000	219.000
Legaat mevrouw Vercouteren	22.000	0	0	0	0
Totaal voorzieningen	7.653.000	6.837.000	7.652.000	6.959.000	6.870.000
<i>Mutaties</i>		<i>-816.000</i>	<i>815.000</i>	<i>-693.000</i>	<i>-89.000</i>

Weerstandsvermogen

Bij het proces "Tholen (financieel) in balans" is besloten dat wij vanaf 2020 een ratio weerstandsvermogen nastreven van minimaal 1,5. De ratio weerstandsvermogen is voor 2023 berekend op 9,1. De sterke groei van de ratio weerstandsvermogen wordt veroorzaakt door de afname van de benodigde weerstandscapaciteit enerzijds. Anderzijds door het reserveren van verwachte winsten uit de grondexploitatie. Dit laatste is nodig voor de ontwikkeling van de solvabiliteit. Het door uw raad gewenste solvabiliteitsratio van 20% in 2022 is bereikt. Bij de behandeling van de kadernota 2022 heeft u via een motie de doelstelling opwaarts bijgesteld naar 30% in 2030. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing".

Woonlastendruk

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert jaarlijks een 'Atlas van de lokale lasten'. Hierin is onder andere een overzicht opgenomen van het gemiddelde lastenniveau in alle gemeenten in Nederland. In dit overzicht stond de gemeente Tholen in 2022, in de rangorde van 'goedkoop' naar 'duur', voor wat betreft de meerpersoonshuishoudens op plaats 39 (2021: 54). De gemiddelde woonlasten in Nederland bedragen in 2022 voor een meerpersoonshuishouden (eigenaar en gebruiker) € 904 en voor een eenpersoonshuishouden (eigenaar en gebruiker) € 827. Voor meer informatie verwijzen we u naar de paragraaf "Lokale heffingen".

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

Onder arbeidskosten gerelateerde verplichtingen worden de aanspraken verstaan op toekomstige uitkeringen door het huidige dan wel voormalige personeel. Het BBV schrijft voor dat voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume geen verplichting mag worden opgenomen, gezien het feit dat het geen nuttige toevoeging is en de jaarlijkse verplichtingen worden opgenomen in de begroting en de meerjarenraming. Dit biedt voldoende garantie omdat de lasten ieder jaar globaal vergelijkbaar zijn. Om wel het benodigde inzicht te verkrijgen is de eis gesteld om deze verplichtingen in de toelichting op de financiële positie op te nemen. De jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume betreffen met name de overlopende verlofaanspraken (ca. € 600.000).

Geprognosticeerde begin- en eindbalans

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in artikel 20 BBV voorgeschreven dat bij de uiteenzetting van de financiële positie een geprognosticeerde balans voor het begrotingsjaar wordt opgenomen. Op grond van artikel 22, eerste lid BBV dient dit ook voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar te geschieden. Met het opnemen van een geprognosticeerde balans, ook in de meerjarenraming, krijgt uw raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte. De geprognosticeerde balans voor het begrotingsjaar en de meerjarenraming bevat tenminste de posten die nodig zijn om het gemeentelijke aandeel in het EMU-saldo te kunnen afleiden: de som van de mutaties van de vaste en vlottende financiële activa minus de som van de mutaties van de vaste en vlottende schuld.

Activa	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Vaste activa							
Materiële vaste activa	49.759.000	55.887.000	74.465.000	81.132.000	79.709.000	78.806.000	80.266.000
Immateriële vaste activa	1.469.000	1.332.000	1.936.000	1.805.000	1.671.000	1.542.000	1.416.000
Financiële vaste activa							
<i>Kapitaalverstrekingen</i>	272.000	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000
<i>Leningen aan verbonden partijen</i>	8.480.000	2.002.000	2.002.000	2.002.000	2.002.000	2.002.000	2.002.000
<i>Overige langlopende leningen u/g</i>	1.042.000	1.200.000	3.536.000	4.036.000	4.036.000	4.036.000	4.036.000
<i>Overige uitzettingen</i>	2.573.000	2.763.000	2.763.000	2.763.000	2.763.000	2.763.000	2.763.000
Totaal vaste activa	63.595.000	63.484.000	85.005.000	92.038.000	90.481.000	89.449.000	90.783.000
Vlottende activa							
Vorraden (bouwgrondexploitatie)	15.743.000	11.266.000	-814.000	6.196.000	9.191.000	11.267.000	8.048.000
Vorderingen	17.426.000	27.757.000	13.079.000	8.057.000	8.057.000	8.057.000	8.057.000
Liquide middelen	396.000	101.000	101.000	101.000	101.000	101.000	101.000
Overlopende activa	521.000	998.000	998.000	998.000	998.000	998.000	998.000
Totaal vlottende activa	34.086.000	40.122.000	13.364.000	15.352.000	18.347.000	20.423.000	17.204.000
Totaal activa	97.681.000	103.606.000	98.369.000	107.390.000	108.828.000	109.872.000	107.987.000

Passiva	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
<u>Eigen vermogen</u>							
Eigen vermogen	23.014.000	26.035.000	26.643.000	28.008.000	33.208.000	38.476.000	36.691.000
Totaal eigen vermogen	23.014.000	26.035.000	26.643.000	28.008.000	33.208.000	38.476.000	36.691.000
<u>Vreemd vermogen</u>							
Voorzieningen	10.949.000	9.360.000	7.653.000	6.838.000	7.652.000	6.959.000	6.870.000
Langlopende schulden	53.990.000	59.853.000	55.715.000	51.578.000	46.142.000	42.204.000	38.266.000
Totaal vreemd vermogen	64.939.000	69.213.000	63.368.000	58.416.000	53.794.000	49.163.000	45.136.000
<u>Vlottende passiva</u>							
Kortlopende schulden	2.757.000	3.191.000	3.191.000	15.799.000	16.659.000	17.066.000	17.993.000
Overlopende schulden	6.971.000	5.167.000	5.167.000	5.167.000	5.167.000	5.167.000	5.167.000
Totaal vlottende passiva	9.728.000	8.358.000	8.358.000	20.966.000	21.826.000	22.233.000	23.160.000
Totaal passiva	97.681.000	103.606.000	98.369.000	107.390.000	108.828.000	109.872.000	107.987.000

Naast het belang van de geprognosticeerde balans voor de raming en beheersing van het EMU-saldo zijn bovengenoemde cijfers tevens benut als input voor de kengetallen omtrent de financiële positie (zie paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing").

EMU-saldo

Het BBV vereist eveneens dat in de uiteenzetting van de financiële positie een berekening van het aandeel van de gemeente in het EMU-saldo over het vorige begrotingsjaar, de berekening van het geraamde bedrag van het begrotingsjaar en de berekening van het geraamde bedrag over de drie jaren volgend op het begrotingsjaar, wordt opgenomen (artikel 23). Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de totale overheid. Dit EMU-saldo wijkt nogal af van het begrip exploitatiesaldo waarmee lokale overheden werken. Nederland moet jaarlijks haar EMU-saldo verstrekken aan de Europese Unie. Bij een dreigende overschrijding van een EMU-tekort van 3% van het bruto binnenlands product (bbp) dienen het Rijk en lokale overheden maatregelen te treffen om het tekort terug te brengen binnen de toegestane marges. Met het Rijk is een tekortnorm voor het EMU-saldo van de decentrale overheden afgesproken. Deze bedraagt voor 2022 -0,40% van het bruto binnenlands product (bbp). Het aandeel voor de gemeenten betreft -0,27% van het bbp.

	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
	Exploitatiesaldo voor mutaties reserves	1.365	5.200	5.268	1.215
+	Afschrijvingen	2.704	3.003	3.112	3.166
+	Bruto dotaties aan de post voorzieningen	2.480	2.513	2.568	2.535
-	Uitgaven aan investeringen (iva/mva)	10.501	1.822	3.583	5.555
+	De op investeringen in mindering gebrachte bijdragen	1.264	376	1.503	1.055
-	Uitgaven grondexploitatie etc.	8.900	1.743	1.006	1.151
+	Verkoopopbrengsten van grond	1.890	2.948	1.727	4.929
-	Boekwinst op grondverkoop	-	4.200	2.797	559
-	Betalingen ten laste van voorzieningen	3.295	1.700	3.260	2.547
	Berekend EMU-saldo	-12.993	4.575	3.532	3.088

OVERZICHT VAN DE GERAAMDE BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD

Op grond van het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dient vanaf 2017 een overzicht gegeven te worden van de geraamde baten en lasten per taakveld. Hieronder wordt dit overzicht weergegeven:

Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
0.1 Bestuur	1.443.500	-	-1.443.500
0.2 Burgerzaken	1.271.600	258.000	-1.013.600
0.4 Overhead	10.301.752	197.100	-10.104.652
0.5 Treasury	57.853	348.000	290.147
0.61 OZB woningen	372.000	3.188.000	2.816.000
0.62 OZB niet-woningen	-	2.358.000	2.358.000
0.63 Parkeerbelasting	-	10.000	10.000
0.64 Belastingen overig	5.000	92.000	87.000
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	-	49.183.000	49.183.000
0.8 Overige baten en lasten	690.000	-	-690.000
0.10 Mutaties reserves	181.500	-	-181.500
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.187.000	3.000	-2.184.000
1.2 Openbare orde en veiligheid	572.600	-	-572.600
2.1 Verkeer en Vervoer	4.426.400	287.000	-4.139.400
2.2 Parkeren	17.100	-	-17.100
2.3 Recreatieve havens	131.550	103.000	-28.550
2.4 Economische havens en waterwegen	311.700	208.200	-103.500
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	7.380.000	7.380.000	-
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	281.300	-	-281.300
3.4 Economische promotie	122.100	462.000	339.900
4.2 Onderwijshuisvesting	2.270.800	300.000	-1.970.800
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.958.100	809.500	-1.148.600
5.1 Sportbeleid en activering	234.700	4.000	-230.700
5.2 Sportaccommodaties	1.742.550	309.300	-1.433.250
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	330.000	7.500	-322.500
5.4 Musea	316.500	-	-316.500
5.5 Cultureel erfgoed	502.700	21.000	-481.700
5.6 Media	384.800	-	-384.800
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	1.971.600	101.000	-1.870.600
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.586.000	87.250	-2.498.750
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.715.327	-	-1.715.327
6.3 Inkomensregelingen	7.229.100	5.161.000	-2.068.100
6.4 WSW en beschut werk	2.225.200	-	-2.225.200
6.5 Arbeidsparticipatie	814.300	-	-814.300
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	654.550	-	-654.550
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	2.794.800	-	-2.794.800
6.71b Begeleiding (WMO)	3.066.000	-	-3.066.000
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	7.000	160.000	153.000
6.72a Jeugdhulp begeleiding	1.008.360	-	-1.008.360

Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
6.72b Jeugdhulp behandeling	596.164	-	-596.164
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	257.053	-	-257.053
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	604.284	-	-604.284
6.73a Pleegzorg	802.586	-	-802.586
6.73b Gezinsgericht	370.862	-	-370.862
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	233.357	-	-233.357
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	1.242.783	-	-1.242.783
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	550.009	-	-550.009
6.74c Gesloten plaatsing	261.027	-	-261.027
6.81a Beschermd wonen (WMO)	151.000	-	-151.000
6.82a Jeugdbescherming	819.128	-	-819.128
6.82b Jeugdreclassering	52.060	-	-52.060
7.1 Volksgezondheid	1.358.300	10.000	-1.348.300
7.2 Riolering	1.820.600	2.342.000	521.400
7.3 Afval	2.800.700	3.218.800	418.100
7.4 Milieubeheer	1.284.900	-	-1.284.900
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	384.320	492.300	107.980
8.1 Ruimte en leefomgeving	404.700	30.000	-374.700
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.929.600	2.040.800	111.200
8.3 Wonen en bouwen	1.055.200	555.300	-499.900
Totaal	78.543.975	79.727.050	1.183.075

BIJLAGEN

1. Investeringsplanning 2023
2. Investeringsplanning 2024
3. Investeringsplanning 2025
4. Investeringsplanning 2026

INVESTERINGSPLANNING 2023

OMSCHRIJVING	Globale raming	Afschrijving (in jaren)	Afschrijvingslast
<u>I Bedrijfsmiddelen</u>			
<i>Investerings bedrijfsvoering:</i>			
* Inrichting thuiswerkplekken	50.000	10	5.000
* Vervanging electrisch verstelbare bureau's	30.000	10	3.000
* Aanp. en inrichting diverse ruimtes gem.huis	100.000	10	10.000
<i>Investerings gemeentebedrijf:</i>			
* 2 Vervoermiddelen	86.000	10	8.600
* Grote bladzuiger	20.000	10	2.000
* Vrachtauto	217.000	15	14.470
Subtotaal	503.000		25.070
<u>II Overige investeringen</u>			
Wegen: reconstructies	110.000	25	4.400
Aanvulling herinr. Molenvlietsedijk Tholen	970.000	25	38.800
Knelpunten openbare ruimte (2e fase)	500.000	25	20.000
Openbare verlichting	86.738	35	2.478
Realisatie hubs i.k.v. Reg. Mobiliteitsstrategie	75.000	25	3.000
Realisatie trailerhelling haven Tholen	60.000	25	2.400
Aanlegsteiger riviercuises Tholen (bruto)	2.000.000	25	48.000
Scholenbouw/dorpshuisfunctie Poortvliet	3.588.000	40	91.700
Scholenbouw/dorpshuisfunctie Poortvliet (aanv)	553.000	40	13.825
Nieuwbouw/renovatie OBS De Schalm Stavenisse	1.210.000	40	30.250
Nieuwbouw/renovatie OBS De Schalm (aanv.)	130.000	40	3.250
Herinvulling locatie De Veste Tholen	150.000	25	6.000
Ondergrondse afvalcontainers	50.000	20	2.500
Vervangingsinvesteringen riolering	225.129	-	-
Verbeteringsinvesteringen riolering	150.000	-	-
Vervangingsinvesteringen grondwater	55.362	-	-
Verbeteringsinvesteringen grondwater	34.000	-	-
Herinrichting begraafplaatsen	40.000	50	800
Subtotaal	9.987.229		267.403
Algemeen Totaal	10.490.229		292.473

INVESTERINGSPLANNING 2024

OMSCHRIJVING	Globale raming	Afschrijving (in jaren)	Afschrijvingslast
<u>I Bedrijfsmiddelen</u>			
<i>Investerings bedrijfsvoering:</i>			
* Inrichting thuiswerkplekken	50.000	10	5.000
* Vervanging electrisch verstelbare bureau's	30.000	10	3.000
<i>Investerings gemeentebedrijf:</i>			
* Afval pick-up	43.000	10	4.300
* 2 Aanhangstrooiers	59.000	10	5.900
* Zitmaaier	10.000	5	2.000
* Kleine bladzuiger	20.000	10	2.000
Subtotaal	212.000		14.200
<u>II Overige investeringen</u>			
Wegen: reconstructies	273.263	25	10.931
Knelpunten openbare ruimte (3e fase)	500.000	25	20.000
Openbare verlichting	37.870	35	1.082
Realisatie hubs i.k.v. Reg. Mobiliteitsstrategie	75.000	25	3.000
Realisatie beleefpunten Linie van de Eendracht	250.000	25	10.000
Ondergrondse afvalcontainers	50.000	20	2.500
Vervangingsinvesteringen riolering	137.000	-	-
Verbeteringsinvesteringen riolering	150.000	-	-
Vervangingsinvesteringen grondwater	55.362	-	-
Verbeteringsinvesteringen grondwater	34.000	-	-
Herinrichting begraafplaatsen	40.000	50	800
Subtotaal	1.602.495		48.313
Algemeen Totaal	1.814.495		62.513

INVESTERINGSPLANNING 2025

OMSCHRIJVING	Globale raming	Afschrijving (in jaren)	Afschrijvingslast
<u>I Bedrijfsmiddelen</u>			
<i>Investerings gemeentebedrijf:</i>			
* Vervoermiddelen	97.000	10	9.700
Subtotaal	<u>97.000</u>		<u>9.700</u>
<u>II Overige investeringen</u>			
Wegen: reconstructies	257.664	25	10.307
Wegen: kunstwerken	289.176	25	11.567
Openbare verlichting	25.377	35	725
Renovatie Calvijncollege	1.341.000	25	53.640
Ondergrondse afvalcontainers	50.000	20	2.500
Vervangingsinvesteringen riolering	1.268.902	-	-
Verbeteringsinvesteringen riolering	150.000	-	-
Vervangingsinvesteringen grondwater	55.362	-	-
Verbeteringsinvesteringen grondwater	29.000	-	-
Herinrichting begraafplaatsen	40.000	50	800
Subtotaal	<u>3.506.481</u>		<u>79.539</u>
Algemeen Totaal	3.603.481		89.239

INVESTERINGSPLANNING 2026

OMSCHRIJVING	Globale raming	Afschrijving (in jaren)	Afschrijvingslast
<u>I Bedrijfsmiddelen</u>			
<i>Investerings gemeentebedrijf:</i>			
* Vervanging voertuigen en machines	135.000	10	13.500
Subtotaal	135.000		13.500
<u>II Overige investeringen</u>			
Wegen: reconstructies	139.009	25	5.560
Wegen: kunstwerken	84.756	25	3.391
Openbare verlichting	42.589	35	1.217
Nieuwbouw OBS De Heenetrecht O-Vossemeer	1.160.000	40	29.000
Nieuwbouw BBS St Anthonius Oud-Vossemeer	1.756.000	40	43.900
Nieuwbouw BBS De Ark Oud-Vossemeer	1.174.000	40	29.350
Vervangingsinvesteringen riolering	820.603	-	-
Verbeteringsinvesteringen riolering	150.000	-	-
Vervangingsinvesteringen grondwater	55.362	-	-
Verbeteringsinvesteringen grondwater	29.000	-	-
Subtotaal	5.411.319		112.418
Algemeen Totaal	5.546.319		125.918